

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
Τμήμα Ψηφιακών Συστημάτων

**ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ
ΠΡΟΩΘΗΣΗΣ ΤΗΣ ΦΙΛΑΝΑΓΝΩΣΙΑΣ ΜΕ ΣΤΟΧΟ
ΤΗΝ ΕΚΜΑΘΗΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΩΣ ΔΕΥΤΕΡΗΣ
ΓΛΩΣΣΑΣ**

Θεοφίλη Συμπρίνη
ΜΕ10043

Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία
Επιβλέπων Καθηγητής: Συμεών Ρετάλης

Σεπτέμβριος 2014

Αφιερώνεται στη μητέρα μου και την αδελφή μου

Περίληψη

Η παρούσα διπλωματική εργασία έχει ως αντικείμενο μελέτης την περιγραφή και αξιολόγηση ενός προγράμματος φιλιαναγνωσίας που υλοποιήθηκε στα πλαίσια σχολικής μονάδας και είχε ως στόχο την ανάπτυξη αναγνωστικών στάσεων, δεξιοτήτων και συμπεριφορών των μαθητών, ώστε η εκμάθηση της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας, να πραγματοποιηθεί με βιωματικό και δημιουργικό τρόπο. Η μελέτη περίπτωσης υλοποιήθηκε στο Διαπολιτισμικό Δημοτικό Αλσούπολης, κυρίως για τα παιδιά των μεγαλύτερων τάξεων, τρίτης μέχρι και έκτης δημοτικού. Η έρευνα σε ένα τέτοιο περιβάλλον κρίθηκε ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα, λαμβάνοντας υπόψη τη πολυπολιτισμικότητα του σχολείου, ο μαθητικός πληθυσμός του οποίου αποτελείται από συνολικά 30 εθνότητες, κυρίως από την Αφρική. Μεταξύ των πολιτισμών αυτών και της διαφορετικότητας των παιδιών, η προώθηση της φιλιαναγνωσίας αποτέλεσε ένα κοινό παράγοντα συνύπαρξης, καθώς και αφετηρία για την εκμάθηση των ελληνικών και την ενδυνάμωση και ενίσχυση της δημιουργικής έκφρασης στη γλώσσα - στόχο. Η υλοποίηση των δραστηριοτήτων έγινε στα πλαίσια ενός ολοκληρωμένου προγράμματος που εφαρμόστηκε καθ' όλη τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς και αξιολογήθηκε με εργαλεία ποσοτικής και ποιοτικής έρευνας πριν και μετά τη λήξη της έρευνας, τόσο από τους μαθητές όσο και από τους εκπαιδευτικούς.

Λέξεις κλειδιά: *διαπολιτισμικότητα, φιλιαναγνωσία, αναγνωστικές δεξιότητες, αναγνωστικές στάσεις και συμπεριφορές, βιωματικές δραστηριότητες*

Ευχαριστίες

Η παρούσα εργασία πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο των υποχρεώσεών μου για το μεταπτυχιακό πρόγραμμα «Ηλεκτρονική Μάθηση» του Τμήματος Ψηφιακών Συστημάτων του Πανεπιστημίου Πειραιά και είναι αποτέλεσμα εκτενούς αναζήτησης και έρευνας.

Θα ήθελα να απευθύνω θερμές ευχαριστίες στον επιβλέποντα καθηγητή μου κ. Συμεών Ρετάλη, για την καθοδήγηση και την άμεση και ουσιαστική βοήθεια που μου παρείχε κατά τη διάρκεια της εκπόνησης αυτής της διπλωματικής εργασίας. Ένα μεγάλο ευχαριστώ οφείλω στην ομάδα του Εργαστηρίου Προηγμένων Τεχνολογιών Μάθησης και Πολιτισμού CoSy-Llab, και ιδιαίτερα στις συνεργουήτριές μου Φωτεινή Σιαμέτη και Μαρία Κουράκλη, για το ενδιαφέρον τους, τη στήριξη και τις πολύτιμες συμβουλές που μου παρείχαν κατά τη διάρκεια εκπόνησης της διπλωματικής εργασίας. Ιδιαίτερες ευχαριστίες οφείλω στη διευθύντρια και τους δασκάλους του Δημοτικού Σχολείου Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης Αλσούπολης για την συγκατάβαση και την αμέριστη υποστήριξή τους προκειμένου να υλοποιηθεί η εκπαιδευτική παρέμβαση και να ολοκληρωθεί το ερευνητικό έργο. Ένα μεγάλο μέρος της συγγραφής της εργασίας πραγματοποιήθηκε στο Σπίτι της Λογοτεχνίας, στο Δήμο Πάρου και επομένως οφείλω να ευχαριστήσω τους ανθρώπους που στάθηκαν δίπλα μου, αποτελώντας πνευματική επιρροή.

Τέλος εκφράζω την μεγάλη ευγνωμοσύνη μου στη μητέρα μου Ελευθερία για την υπομονή και την υποστήριξή της σε όλη τη διάρκεια των μεταπτυχιακών σπουδών μου, όπως επίσης και στην αδερφή μου Ζωή για την πολύτιμη βοήθειά της και την επιστημονική συνδρομή της σε όλα τα στάδια εκπόνησης της παρούσας εργασίας.

Πίνακας περιεχομένων

Περίληψη	i
Ευχαριστίες	ii
Πίνακας περιεχομένων	iii
Κατάλογος εικόνων.....	v
Κατάλογος σχημάτων	vi
Κατάλογος διαγραμμάτων	vii
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 Εισαγωγή.....	1
1.1 Εννοιολογικός προσδιορισμός της φιλαναγνωσίας	1
1.1 Το αντικείμενο της παρούσας εργασίας.....	2
1.3 Διάρθρωση της παρούσας εργασίας.....	3
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2.....	5
Διερευνήσεις στο πεδίο της φιλαναγνωσίας	5
2.1 Βιβλιογραφική ανασκόπηση για την προώθηση της φιλαναγνωσίας.....	5
2.2 Εκπαιδευτικά προγράμματα φιλαναγνωσίας	8
2.3 Η φιλαναγνωσία ως φορέας διαπολιτισμικότητας.....	12
2.4 Διαπολιτισμική προσέγγιση της λογοτεχνίας	14
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 Το πρόγραμμα φιλαναγνωσίας	16
3.1 Το ερευνητικό πρόβλημα	16
3.2 Στόχοι του προγράμματος φιλαναγνωσίας	18
3.3 Η φιλοσοφία του προγράμματος φιλαναγνωσίας	19
3.5 Περιγραφή των δραστηριοτήτων	25
3.5.1 Δημιουργία ενημερωτικών αφισών για τη λειτουργία της βιβλιοθήκης.	25
3.5.2 Το βιβλιόδεντρο	29
3.5.3 Γιορτή του βιβλίου	32
3.5.4 Συνάντηση με ένα συγγραφέα	37
3.5.5 Διαβάζοντας δυνατά.....	40

3.5.6 Δημιουργία κόμικς	43
3.5.7 Οι αγαπημένες παράγραφοι των αναγνωστών και η δημιουργία κουίζ	46
3.5.8 Ο τοίχος με τα βιβλία που διαβάσαμε.....	49
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4.....	53
Αξιολόγηση της εφαρμογής του προγράμματος φιλιαναγνωσίας	53
4.1 Στόχος της αξιολόγησης.....	53
4.2 Τα χαρακτηριστικά των συμμετεχόντων στην έρευνα.....	54
4.3 Διαδικασία για την προώθηση της φιλιαναγνωσίας	54
4.4 Τα ερευνητικά εργαλεία	57
4.5 Ευρήματα αξιολόγησης.....	62
4.5.1 Ευρήματα από το ερωτηματολόγιο των μαθητών.....	62
4.5.2 Ευρήματα από το ερωτηματολόγιο των εκπαιδευτικών	70
4.5.3 Ερμηνευτική ανάλυση συνέντευξης εκπαιδευτικών	75
4.5.4 Ευρήματα από την αξιολόγηση των επιμορφωτικών συναντήσεων των εκπαιδευτικών	78
4.6 Σύνοψη ευρημάτων	79
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5.....	82
Συμπεράσματα	82
5.1 Συμπεράσματα - καινοτομικά στοιχεία της έρευνας.....	82
5.2 Μελλοντικές κατευθύνσεις	83
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	85
Ελληνική βιβλιογραφία.....	85
Ξένη βιβλιογραφία	87
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	89
A. Ερευνητικά εργαλεία.....	89
B. Συνοπτικός πίνακας δραστηριοτήτων	106
Γ. Φωτογραφικό υλικό	109

Κατάλογος εικόνων

Εικόνα 1. Το μαργαριτο-παπαρουνο λιβάδι.....	109
Εικόνα 2. Γιορτή του βιβλίου	109
Εικόνα 3. Γιορτή του βιβλίου	110
Εικόνα 4. Δημιουργώντας κόμικς	110
Εικόνα 5. Δημιουργώντας κόμικς	111
Εικόνα 6. Τα βιβλία που μας άρεσαν με κουίζ	111
Εικόνα 7. Γιορτή βιβλίου	111
Εικόνα 8. Αφίσα - κάλεσμα για τη βιβλιοθήκη	112
Εικόνα 9. Αφίσα -κάλεσμα για τη λειτουργία της βιβλιοθήκης	112
Εικόνα 10. Το βιβλιόδεντρο.....	113
Εικόνα 11. Λύσε το κουίζ	114
Εικόνα 12. Λύσε το κουίζ	114
Εικόνα 13. Ο τοίχος των βιβλίων.....	115
Εικόνα 14. Προβολή της ιστοσελίδας ICDDL	115
Εικόνα 15. Γιορτή του βιβλίου	116

Κατάλογος σχημάτων

Σχήμα 1. Ροή εργασιών της δραστηριότητας «Δημιουργία αφίσας».	28
Σχήμα 2. Ροή εργασιών της δραστηριότητας «Το βιβλιόδεντρο»	31
Σχήμα 3. Ροή εργασιών της δραστηριότητας «Γιορτή του βιβλίου».....	36
Σχήμα 4. Ροή εργασιών της δραστηριότητας «Συνάντηση με ένα συγγραφέα» ..	39
Σχήμα 5. Ροή εργασιών της δραστηριότητας «Διαβάζοντας δυνατά»	42
Σχήμα 6. Ροή εργασιών της δραστηριότητας «Δημιουργία κόμικς».....	45
Σχήμα 7. Ροή εργασιών της δραστηριότητας «Αγαπημένες παράγραφοι και δημιουργία κουίζ».....	48
Σχήμα 8. Ροή εργασιών της δραστηριότητας «Ο τοίχος με τα βιβλία που διαβάσαμε»	51

Κατάλογος διαγραμμάτων

Διάγραμμα 1. Οι αναγνωστικές δεξιότητες των μαθητών	63
Διάγραμμα 2. Οι αναγνωστικές συνήθειες των μαθητών	64
Διάγραμμα 3. Οι αναγνωστικές στάσεις και συμπεριφορές των μαθητών	65
Διάγραμμα 4. Οι προτιμήσεις των μαθητών για το χώρο διαβάσματος	66
Διάγραμμα 5. Οι αναγνωστικές προτιμήσεις των μαθητών.....	67
Διάγραμμα 6. Ο ρόλος της οικογένειας στην προσπάθεια προώθησης της φιλιαναγνωσίας	69
Διάγραμμα 7. Ο ρόλος των δασκάλων στην προσπάθεια ανάπτυξης αναγνωστικών συνηθειών	70
Διάγραμμα 8. Αυτό-αξιολόγηση των εκπαιδευτικών για το βαθμό φιλιαναγνωσίας στο σχολείο	71
Διάγραμμα 9. Αυτό-αξιολόγηση των εκπαιδευτικών για το ρόλο της οικογένειας στην προώθηση της φιλιαναγνωσίας	72
Διάγραμμα 10. Αυτό-αξιολόγηση των εκπαιδευτικών για τη συμμετοχή των μαθητών στο πρόγραμμα φιλιαναγνωσίας.....	73
Διάγραμμα 11. Αυτό-αξιολόγηση των εκπαιδευτικών για τη λειτουργία των βιβλιοθηκών του σχολείου.....	74

*«Η ανάπτυξη της αγάπης για το διάβασμα είναι υπερβολικά
σημαντική για να αφεθεί στην τύχη της»
(Spiegel, 1981:4)*

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Εισαγωγή

1.1 Εννοιολογικός προσδιορισμός της φιλιαναγνωσίας

Η φιλιαναγνωσία είναι ένα ζήτημα που απασχολεί εκπαιδευτικούς, γονείς, πολιτεία και διάφορους άλλους φορείς. Η δημιουργία σχέσης μεταξύ παιδιού και βιβλίου και η περαιτέρω διατήρησή της είναι ένα αρκετά επίκαιρο θέμα για πολλούς ερευνητές. Η έννοια της φιλιαναγνωσίας χρησιμοποιείται στο σημερινό σχολείο για να περιγράψει τη θετική σχέση που αναπτύσσεται ανάμεσα στον αναγνώστη και το γραπτό κείμενο, αλλά και τις εκπαιδευτικές δραστηριότητες που στοχεύουν στη διαμόρφωση αυτής της σχέσης, για την οποία είναι απαραίτητο να αναπτυχθούν συγκεκριμένες γνωστικές δεξιότητες και αισθητικά κριτήρια (Μαρτίδης, 2011). Η φιλιαναγνωσία περιλαμβάνει ένα σύνολο από συναισθηματικά και συμπεριφοριστικά χαρακτηριστικά, όπως το ενδιαφέρον για την ανάγνωση και την ευχαρίστηση που αποκομίζουμε από αυτή, μια αίσθηση ελέγχου πάνω σε αυτό που διαβάζουμε, τη συμμετοχή στην κοινωνική διάσταση της ανάγνωσης καθώς και διαφορετικές αναγνωστικές πρακτικές.

Η έννοια εμπεριέχει δηλαδή το κίνητρο για ανάγνωση, με αποτέλεσμα η φιλιαναγνωστική διάθεση των παιδιών και ο βαθμός που η ανάγνωση παίζει ρόλο στη ζωή τους να διαφοροποιείται. Πολλές φορές τα παιδιά διαβάζουν κείμενα μόνο όταν αυτό απαιτείται για να φέρουν εις πέρας κάποια εργασία. Άλλοτε διαβάζουν γιατί αυτό τα ευχαριστεί ή τα ενδιαφέρει, ενώ κάποια παιδιά διαβάζουν μόνο βιβλία που οι γονείς ή οι εκπαιδευτικοί τους υποχρεώνουν. Σε κάθε περίπτωση, στόχος των δράσεων που υιοθετούνται στο σχολείο για την προώθηση της φιλιαναγνωσίας, είναι η αγάπη για την ανάγνωση και η δημιουργία μιας πολυδύναμης και πολυδιάστατης σχέσης μεταξύ βιβλίου και αναγνώστη.

Η φιλική σχέση που αποκτά σταδιακά το παιδί με το βιβλίο θέτει τα θεμέλια για την αισθητική απόλαυση, την καλλιέργεια της φαντασίας, την ανάπτυξη της

γλωσσικής έκφρασης, την καλλιέργεια του συναισθηματικού κόσμου, της κριτικής σκέψης και της δημιουργικότητας. Απαραίτητη προϋπόθεση για τα παραπάνω είναι το λογοτεχνικό κείμενο να συγκινεί και να κινητοποιεί το ενδιαφέρον του παιδιού, ώστε να ενεργοποιηθεί η διαδικασία της ταύτισης με τους ήρωες και επομένως της ενεργητικής συμμετοχής στην ανάγνωση. Το πιο σημαντικό όμως είναι η ανάγνωση βιβλίων να αποτελεί για τα παιδιά μια ελεύθερη επιλογή και όχι μια επιπλέον σχολική υποχρέωση. Με βάση αυτή την προσέγγιση υλοποιήθηκε η μελέτη περίπτωσης που θα αναλυθεί στην παρούσα εργασία.

1.1 Το αντικείμενο της παρούσας εργασίας

Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω, η παρούσα εργασία αποσκοπεί να παρουσιάσει την υλοποίηση και τα ερευνητικά δεδομένα μιας μελέτης περίπτωσης που υλοποιήθηκε με σκοπό την προώθηση της φιλιαναγνωσίας σε μαθητές διαφορετικής πολιτισμικής κουλτούρας. Η μελέτη περίπτωσης συντίθεται σε δύο άξονες: α) το περιγραφικό επίπεδο, στο οποίο επιχειρείται η παρουσίαση των δραστηριοτήτων του προγράμματος φιλιαναγνωσίας, και β) το ερευνητικό - διαγνωστικό επίπεδο, στο οποίο περιγράφονται και αναλύονται τα αποτελέσματα της έρευνας.

Στόχος της εργασίας είναι να παρουσιάσει ένα πλαίσιο προώθησης της φιλιαναγνωσίας σε επίπεδο ολόκληρης σχολικής μονάδας, το οποίο αποτελείται από μια εκτενή περιγραφή του προγράμματος προώθησης της φιλιαναγνωσίας και από εργαλεία αξιολόγησης των αναγνωστικών συνηθειών των παιδιών, καθώς και των πρακτικών του σχολείου. Οι δραστηριότητες υλοποιήθηκαν ελπίζοντας να αποτελέσουν το έναυσμα για αλλαγή, ώστε η ανάγνωση για ευχαρίστηση να τοποθετηθεί στο κέντρο των προσεγγίσεων και πρακτικών όλων των εμπλεκόμενων ατόμων. Η φιλοσοφία της έρευνας δράσης που παρουσιάζεται στην παρούσα εργασία, είναι πρώτα και κύρια να μετατρέψει τους μαθητές σε ενεργούς και δια βίου αναγνώστες. Η θετική κινητοποίηση τους επομένως

απέναντι στο βιβλίο ήταν καθοριστική για να αισθανθούν ότι οι δραστηριότητες υλοποιήθηκαν μέσα σε πλαίσια ελευθερίας και δημιουργικότητας όπου κατάφεραν να εκφράσουν επιθυμίες και σκέψεις. Ένα τέτοιο περιβάλλον βιωματικότητας, σαφώς διευκόλυνε την ανάπτυξη γλωσσικών δεξιοτήτων των μαθητών στην γλώσσα στόχο.

Η παρέμβαση πραγματοποιήθηκε σε Διαπολιτισμικό Σχολείο, το οποίο καθιστά την έρευνα δράσης ακόμα πιο ενδιαφέρουσα, γιατί στα δεδομένα συνυπολογίζονται δείκτες όπως, το διαπολιτισμικό προφίλ της σχολικής μονάδας, ο βαθμός κατοχής της ελληνικής γλώσσας και η διαφορετικότητα του μαθητικού πληθυσμού. Εξαιτίας αυτής της ιδιαιτερότητας του σχολείου, η προώθηση της φιλιαναγνωσίας αποτέλεσε έναυσμα για δημιουργία ενός κλίματος ισότητας και συνεργασίας μεταξύ μαθητών με διαφορετική κουλτούρα.

Η διάγνωση των στάσεων και συμπεριφορών των μαθητών και εκπαιδευτικών, καθώς και του βαθμού αναγνωστικής κουλτούρας στα πλαίσια της σχολικής μονάδας αντίστοιχα, πραγματοποιήθηκε με τη συλλογή ερευνητικών δεδομένων, που προέκυψαν από συνεντεύξεις και ερωτηματολόγια. Η εγκυρότητα της έρευνας δράσης, εξασφαλίστηκε σε μεγάλο ποσοστό στην τεχνική της τριγωνοποίησης των παραπάνω δεδομένων.

1.3 Διάρθρωση της παρούσας εργασίας

Η δομή της παρούσας εργασίας αποτελείται από πέντε κεφάλαια. Στο πρώτο κεφάλαιο επιχειρείται η εννοιολογική αποσαφήνιση της φιλιαναγνωσίας και η περιγραφή του αντικειμένου της μελέτης. Η συγκεκριμένη ενότητα παρουσιάζει τη δομή της εργασίας.

Το δεύτερο κεφάλαιο, ασχολείται με παλιές και νεότερες διερευνήσεις στον τομέα της φιλιαναγνωσίας. Αναλυτικότερα, επιχειρείται μια βιβλιογραφική ανασκόπηση – ελληνική και ξένη – σχετικά με την προώθηση αναγνωστικής κουλτούρας στα

παιδιά, και μάλιστα στα πλαίσια του σχολικού περιβάλλοντος. Στα πλαίσια αυτά, παρουσιάζονται κάποια καινοτομικά προγράμματα φιλιαναγνωσίας που έχουν υλοποιηθεί σε χώρες της Ευρώπης, όπως η Μεγάλη Βρετανία, η Πολωνία, η Εσθονία και η Ελβετία. Στη συνέχεια, επιχειρείται η σύνδεση της φιλιαναγνωσίας με την έννοια της διαπολιτισμικότητας, εξετάζοντας τον τρόπο με τον οποίο μπορεί να καλλιεργηθεί η διαπολιτισμικότητα μέσα από την ανάπτυξη αναγνωστικών συνηθειών και αναγνωστικής κουλτούρας.

Στο τρίτο κεφάλαιο, παρουσιάζεται εκτενώς το πρόγραμμα φιλιαναγνωσίας που υλοποιήθηκε στο Διαπολιτισμικό Δημοτικό Αλσούπολης. Πρόκειται για ένα αυτοδύναμο κεφάλαιο, στο οποίο ορίζεται το ερευνητικό πρόβλημα, οι στόχοι και η φιλοσοφία του προγράμματος, και περιγράφονται οι δραστηριότητες που αποτέλεσαν τον κορμό του προγράμματος. Επιπλέον, για κάθε δραστηριότητα, υπάρχει και η σχηματική της απεικόνιση σε μορφή ροής εργασιών.

Το τέταρτο κεφάλαιο, ασχολείται με την αξιολόγηση της μελέτης περίπτωσης. Συγκεκριμένα, αναφέρονται οι στόχοι της αξιολόγησης, τα χαρακτηριστικά των συμμετεχόντων και τα ερευνητικά εργαλεία που χρησιμοποιήθηκαν. Στη συνέχεια γίνεται αναλυτική παρουσίαση των ευρημάτων, τα οποία έχουν ομαδοποιηθεί και παρουσιαστεί σχηματικά με διαγράμματα. Μετά την ολοκλήρωση της παρουσίασης των ευρημάτων, ακολουθεί η σύνοψη των αποτελεσμάτων.

Στο πέμπτο και τελευταίο κεφάλαιο, παρουσιάζεται η καινοτομία της συγκεκριμένης ερευνητικής προσπάθειας και οι μελλοντικές κατευθύνσεις για την αξιοποίηση της παρούσας μελέτης σε περαιτέρω τομείς της φιλιαναγνωσίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Διερευνήσεις στο πεδίο της φιλιαναγνωσίας

2.1 Βιβλιογραφική ανασκόπηση για την προώθηση της φιλιαναγνωσίας

Η φιλιαναγνωσία είναι μια νέα έννοια για την ελληνική βιβλιογραφία, που υποδηλώνει την αγάπη για την ανάγνωση και το βιβλίο. Ο όρος αυτός αποδίδει απόλυτα την πολυδύναμη σχέση ανάμεσα στο βιβλίο και τον αναγνώστη, και παρόλο που σαν λήμμα δεν απαντάται στα ελληνικά λεξικά, έχει πλέον καθιερωθεί ως νεολογισμός στην ελληνική βιβλιογραφία και αναφέρεται στην πολύπλευρη αξιοποίηση του λογοτεχνικού βιβλίου στο σχολείο. Στην ξένη βιβλιογραφία δεν υπάρχει αντίστοιχη λέξη που να αποδίδει την έννοια, ωστόσο κυρίως απαντάται με τις φράσεις “engaged reading”, “reading for pleasure and learning” και “reading engagement”¹. Πολλές έρευνες έχουν συσχετίσει άμεσα το διάβασμα για ευχαρίστηση, τις θετικές αναγνωστικές στάσεις και συμπεριφορές και γενικότερα τη φιλιαναγνωσία, με υψηλά επίπεδα γραμματισμού. Σε κάθε περίπτωση, το κίνητρο προβάλλεται ως η σημαντικότερη πηγή ανάπτυξης της αναγνωστικής κουλτούρας.

Στην Αμερική, έχει διεξαχθεί μεγάλη έρευνα από το National Reading Research Center (NRRC) των Πανεπιστημίων Μέριλαντ και Γεωργίας, σχετικά με τις παραμέτρους που συμβάλλουν στην ανάπτυξη αναγνωστικού κινήτρου. Προσπαθώντας να εξηγήσουν γιατί κάποιοι άνθρωποι διαβάζουν περισσότερο στον ελεύθερό τους χρόνο σε σχέση με κάποιους άλλους, ερευνητές και εκπαιδευτικοί καταδεικνύουν τη σημασία του αναγνωστικού κινήτρου. Οι Guthrie και Wigfield (2000), αναγνωρίζουν την αξία του και ορίζουν το αναγνωστικό κίνητρο ως τους προσωπικούς στόχους, αξίες και πιστεύω του ατόμου για τα θέματα, τις διαδικασίες και τα αποτελέσματα της ανάγνωσης. Οι περισσότεροι

¹ Συχνά απαντάται και με τους όρους independent reading (Cullinan, 2000), voluntary reading (Krashen, 2004), leisure reading (Greaney, 1980), recreational reading (Manzo and Manzo, 1995) ή ludic reading (Nell, 1988).

μαθητές ξεκινώντας το σχολείο, δείχνουν ενθουσιασμένοι να διαβάσουν, στην πορεία όμως και κυρίως κατά τη διάρκεια της μέσης εκπαίδευσης, αναπτύσσουν απάθεια και αποστροφή για το διάβασμα. Το γεγονός αυτό έχει ωθήσει στον επαναπροσδιορισμό των εκπαιδευτικών πρακτικών, αλλά και του περιεχομένου με το οποίο τα παιδιά προσδιορίζουν την έννοια και την αξία της λογοτεχνίας. Η βιωματική ανάγνωση, αποτελεί στην ουσία μια διαδικασία ενσωμάτωσης του κινήτρου, των γνωστικών και κοινωνικών διεργασιών, με σκοπό να εμπλέξει τους μαθητές σε βαθμό ώστε να μετατραπούν σε επιτυχημένους δια βίου αναγνώστες.

Ωστόσο, η αναγνωστική ευχαρίστηση, είναι κάτι περισσότερο από μια μορφή παιχνιδιού ή ένας τρόπος διαφυγής που σύμφωνα με τον Nell (1988) επιτρέπει στους μαθητές να βιώσουν στην φαντασία τους άλλους κόσμους και ρόλους. Ο πολυβραβευμένος Βρετανός συγγραφέας Philip Pullman (2004) για παράδειγμα, δίνει μεγαλύτερη έμφαση στα χαρακτηριστικά εκείνα που μπορούν να μετατρέψουν την ανάγνωση σε μια απολαυστική εμπειρία. Αναφερόμενος στη διαδικασία ανάγνωσης, της προσδίδει χαρακτηριστικά διαλόγου: «το βιβλίο προτείνει, ο αναγνώστης ρωτά, το βιβλίο αποκρίνεται, ο αναγνώστης συνειδητοποιεί.» Περιγράφει δηλαδή μια αμφίδρομη και συνάμα δυναμική διαδικασία επικοινωνίας βιβλίου – αναγνώστη.

Οι Baker et al (2000) υποστηρίζουν ότι οι μαθητές είναι “engaged readers” όταν διαβάζουν τακτικά, με βάση τα δικά τους ενδιαφέροντα, για προσωπική ευχαρίστηση αλλά και για μάθηση. Αυτοί οι μαθητές είναι φιλιαναγνώστες και στην ανάπτυξη τέτοιων μαθητών στοχεύουν τα προγράμματα φιλιαναγνωσίας. Οι εκπαιδευτικοί θα πρέπει λοιπόν να εστιάζουν την προσοχή τους στην ανάπτυξη δεξιότητας και κινήτρου, ώστε να εξασφαλίζεται η ισορροπία μεταξύ γνωστικού και συναισθηματικού τομέα. Χωρίς αυτή τη διττή παρουσία, η επίτευξη της φιλιαναγνωσίας γίνεται ακόμα δυσκολότερη.

Τα ίδια τα κίνητρα ανάγνωσης επηρεάζονται από το αναγνωστικό περιβάλλον και τον πολιτιστικό περίγυρο του αναγνώστη. Οι Strommen και Mates (2004) ανακάλυψαν ότι τα παιδιά και οι έφηβοι που διαβάζουν κατά τον ελεύθερο χρόνο

τους θεωρούν τους εαυτούς τους ως μέλη μιας αναγνωστικής κοινότητας και βρίσκονται μεταξύ τους σε αναγνωστική διάδραση γύρω από βιβλία και με κοινή την αγάπη για την ανάγνωση. Πράγματι, άλλοι αναγνώστες, όπως γονείς, φίλοι και δάσκαλοι μπορούν να μεταδώσουν την ανάγκη ανάγνωσης με τον καλύτερο τρόπο, ενεργώντας ως πρότυπα ρόλου και επιδεικνύοντας την ικανοποίηση που μπορεί να προέλθει από την ανάγνωση (Sheldrick-Ross, McKechnie and Rothbauer, 2005).

Μάλιστα, η Atwell στο βιβλίο της “The Reading Zone” (2007) υποστηρίζει ότι η αξία της ανάγνωσης σε συχνά και εκτενή διαστήματα, σχετίζεται άμεσα με τα υψηλά επίπεδα επίδοσης των μαθητών της σε τεστ που αφορούσαν την αναγνωστική ικανότητα. Η εικόνα ενός παιδιού που κάθεται σε ένα ήσυχο δωμάτιο και διαβάζει ένα καλό βιβλίο, δεν αποτελεί μια αξιοθαύμαστη εκπαιδευτική μέθοδο. Είναι πολύ απλά ο μοναδικός τρόπος που μπορεί να αναδείξει έναν αναγνώστη και αυτός είναι ο στόχος, κάθε παιδί να καταστεί ικανός, παθιασμένος, εθισμένος, κριτικός αναγνώστης. Η φιλαναγνωσία δηλαδή θα πρέπει να είναι ο κεντρικός στόχος της γλωσσικής εκπαίδευσης. Αντίστοιχα και η Miller (2009), ως ερευνήτρια – εκπαιδευτικός, υποστηρίζει ότι η αγάπη των παιδιών για τα βιβλία και το διάβασμα, είναι καθοριστικό κίνητρο για την ανάπτυξη των δια βίου αναγνωστών και για το λόγο αυτό δίνει μεγάλη έμφαση στο διάβασμα για προσωπική ευχαρίστηση.

Η εμπλοκή σε δραστηριότητες ανάγνωσης που πραγματοποιούνται έξω από το τυπικό σχολικό μαθησιακό περιβάλλον είναι ζωτικής σημασίας για τη διαμόρφωση αναγνωστικής κουλτούρας στα παιδιά. Για το λόγο αυτό είναι σημαντικό να αποδίδεται η δέουσα σημασία, όχι μόνο στη διδασκαλία της ανάγνωσης στα σχολεία, αλλά και στην υποστήριξη μιας γενικότερης αναγνωστικής νοοτροπίας.

2.2 Εκπαιδευτικά προγράμματα φιλιαναγνωσίας

Η προώθηση της ανάγνωσης αποτελεί ένα βασικό μέλημα για πολλές Ευρωπαϊκές χώρες, μεγάλη πλειοψηφία των οποίων διαθέτει ευρείας κλίμακας κρατικά χρηματοδοτούμενα προγράμματα προώθησης της ανάγνωσης. Σκοπός των προγραμμάτων αυτών είναι η παροχή βέλτιστων μαθησιακών ευκαιριών στα παιδιά και τους εφήβους όπως και στους ενήλικες, προτείνοντας ένα οργανωμένο τρόπο επεξεργασίας εξωσχολικών βιβλίων και στοχεύοντας στην καλλιέργεια της φιλιαναγνωσίας. Η ενασχόληση με την ανάγνωση βιβλίων είναι μια ελεύθερη και δημιουργική δραστηριότητα η οποία ψυχαγωγεί τα παιδιά και ταυτόχρονα είναι ένα πολύμορφο μαθησιακό παιχνίδι το οποίο μοιράζονται όλοι οι αναγνώστες, μαθητές και εκπαιδευτικοί. Κάποιες χώρες έχουν καταρτίσει περιεκτικές στρατηγικές προώθησης της ανάγνωσης και πολλές έχουν δημιουργήσει ένα εθνικό φορέα συντονισμού για το σκοπό αυτό. Στη συνέχεια παρουσιάζονται επιτυχημένα προγράμματα φιλιαναγνωσίας από την Ευρώπη.

Reading Connects – Ηνωμένο Βασίλειο²

Η Μεγάλη Βρετανία είναι από τις λίγες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης που εφαρμόζει συστηματικά εθνικά προγράμματα φιλιαναγνωσίας σε επίπεδο ολόκληρων σχολικών μονάδων, με επικέντρωση του εκπαιδευτικού συστήματος στη μόρφωση δια βίου αναγνωστών. Το πιο επιτυχημένο πρόγραμμα είναι το Reading Connects (Osborn, 2008), το οποίο εφαρμόζει διάφορες στρατηγικές για την προώθηση της φιλιαναγνωσίας. Πρόκειται για ένα ολοκληρωμένο σχέδιο δράσης, με συγκεκριμένα βήματα που οδηγούν στην υιοθέτηση μιας ενιαίας στρατηγικής για όλη τη σχολική κοινότητα, με στόχο τη δημιουργία και ανάδειξη αναγνωστικής κουλτούρας. Βασικά στοιχεία του προγράμματος, είναι η εμπλοκή του συνόλου των εκπαιδευτικών του σχολείου, η οργάνωση των βιβλιοθηκών του σχολείου, η συμμετοχή των μαθητών στην οργάνωση και εφαρμογή του σχεδίου δράσης και οι οργανωμένες δράσεις φιλιαναγνωσίας με στόχο εκτός από τον

² Πηγή:

http://www.literacytrust.org.uk/resources/practical_resources_info/360_reading_connects_secondary_school_handbook

σχολικό πληθυσμό, τις οικογένειες και τα αγόρια. Επιπλέον, το συγκεκριμένο πρόγραμμα, συνεργάζεται με οργανισμούς και πρόσωπα από την κοινότητα, για παράδειγμα τοπικές βιβλιοθήκες, συγγραφείς, ποιητές, εκδοτικούς οίκους και παρεμφερείς οργανώσεις.

*Guys Read*³

Το Guys Read είναι ένα διαδικτυακό πρόγραμμα φιλαναγνωσίας που απευθύνεται σε αγόρια και το οποίο έχει ιδρυθεί από το συγγραφέα και πρώτο εθνικό πρεσβευτή νεανικής λογοτεχνίας, Jon Scieszka. Αποστολή του προγράμματος είναι να ενθαρρύνει τα αγόρια να αποκτήσουν αναγνωστικές συνήθειες και να μετατραπούν σε δια βίου αναγνώστες, το οποίο μπορεί εύκολα να επιτευχθεί όταν τα βιβλία που προτείνονται πλησιάζουν αρκετά στα ενδιαφέροντα των αγοριών. Οι βασικές αρχές στις οποίες στηρίζεται το πρόγραμμα είναι, α) η διεύρυνση της έννοιας διάβασμα, και με περαιτέρω υλικό πέρα από το λογοτεχνικό βιβλίο, όπως περιοδικά, εφημερίδες, ιστοσελίδες, κόμικς, β) η ελευθερία επιλογής κειμένου που θα τους προσφέρει αναγνωστική απόλαυση, γ) δεδομένου ότι το διάβασμα για τα περισσότερα αγόρια είναι μια βαρετή ασχολία, αποφεύγεται η άσκηση πίεσης για περισσότερο διάβασμα. Η συγκεκριμένη ιστοσελίδα λοιπόν, παρέχει μια συλλογή από κάθε είδους βιβλία, αρκετά από τα οποία έχουν προταθεί από εκπαιδευτικούς, βιβλιοθηκονόμους, βιβλιοπώλες, εκδότες, γονείς και αγόρια. Μεγάλο ενδιαφέρον έχει επίσης η συλλογή με τα ακουστικά βιβλία (audiobooks), στα οποία δίνεται εξίσου μεγάλη σημασία.

*Young Readers Programme – Ηνωμένο Βασίλειο*⁴

Το πρόγραμμα αποτελεί συνέχεια του προγράμματος «Reading is Fundamental UK», και υλοποιείται από τον οργανισμό National Literacy Trust. Στόχος του προγράμματος είναι να κινητοποιήσει και να παρακινήσει τα μειονεκτούντα παιδιά και τους νέους ανθρώπους να διαβάζουν με ευχαρίστηση βιβλία της επιλογής τους. Ξεκινώντας λοιπόν από την επιμόρφωση και υποστήριξη εκπαιδευτικών και βιβλιοθηκονόμων, το πρόγραμμα διοργανώνει μια σειρά από

³ Πηγή: www.guysread.com

⁴ Πηγή: <http://www.literacytrust.org.uk/yrp>

εκδηλώσεις – δραστηριότητες με το στόχο την εξερεύνηση και ανακάλυψη νέων βιβλίων από τα παιδιά που θα τους ενισχύσει το συναίσθημα της επιλογής και επομένως της αναγνωστικής απόλαυσης. Τα παιδιά επομένως καλούνται μέσα από απλές και πρακτικές μεθόδους να επιλέξουν και να γίνουν ιδιοκτήτες τριών νέων βιβλίων, γεγονός το οποίο αποδεδειγμένα έχει θετική επίδραση στην προώθηση των εκπαιδευτικών επιτευγμάτων των μαθητών, αφού τα βιβλία συνδέονται με την ψυχαγωγία.

ABCXXI - All of Poland reads to Kids - Poland⁵

Πρόκειται για μια εθνική πρωτοβουλία που εντάσσεται στα πλαίσια του προγράμματος «All of Europe Reads to Kids». Υλοποιείται από το 2001 και έχει ως στόχο την αύξηση της ευαισθητοποίησης σχετικά με τη σημασία της καθημερινής ανάγνωσης βιβλίων στα παιδιά. Επιστήμονες και επαγγελματίες, υποστηρίζουν ότι η ανάγνωση μεγαλοφώνως διδάσκει στα παιδιά τη γλώσσα και της δεξιότητες σκέψης, αναπτύσσει τη μνήμη και τη φαντασία τους, παρέχει γνώσεις και ηθικά ιδεώδη και ενισχύει την αυτοεκτίμησή τους. Στα πλαίσια του προγράμματος, οργανώνεται κάθε χρόνο η Εθνική Εβδομάδα Ανάγνωσης, η οποία αποτελεί μια πολιτιστική προσπάθεια, όπου καλλιτέχνες, αθλητές, συγγραφείς, δημοσιογράφοι, αστυνομικοί, πυροσβέστες, πιλότοι, ανθρακωρύχοι, ιερείς, πολιτικοί, επισκέπτονται παιδικούς σταθμούς, σχολεία και βιβλιοθήκες σε όλη τη χώρα και διαβάζουν βιβλία στα παιδιά. Πλέον ο αριθμός των πόλεων και χωριών που συμμετέχουν σ' αυτή την προσπάθεια, έχει ξεπεράσει τις 2500 χιλιάδες. Μάλιστα, σ' αυτές τις εκδηλώσεις περιλαμβάνονται και άλλες δραστηριότητες, όπως παραστάσεις, εκθέσεις, διαγωνισμοί, παρελάσεις ηρώων παραμυθιών, που χαροποιούν τα παιδιά και τα ενθαρρύνουν να προσεγγίσουν δημιουργικά το βιβλίο.

Reading is Fun⁶ - Estonia

Το πρόγραμμα Reading is Fun, αποτελεί ένα διαδραστικό πρόγραμμα λογοτεχνίας, το οποίο υλοποιείται από τον οργανισμό Estonian Reading

⁵ Πηγή: <http://www.allofpolandreadstokids.org/>

⁶ Πηγή: <http://www.lom.edu.ee/>

Association και απευθύνεται σε μαθητές δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Η φιλοσοφία του προγράμματος στηρίζεται στην αξιοποίηση της τεχνολογίας για την ενίσχυση της αναγνωστικής κουλτούρας. Οι μαθητές καλούνται να συμμετάσχουν σε διαδικτυακά δωμάτια συζητήσεων, όπου και συζητούν σχετικά με τα βιβλία που έχουν διαβάσει στη διάρκεια της σχολικής χρονιάς. Οι συναντήσεις αυτές διοργανώνονται τρεις φορές το χρόνο και περιλαμβάνουν διάφορες δραστηριότητες και εκδηλώσεις, όπως διαγωνισμοί, κουίζ, συνάντηση συγγραφέων και καλλιτεχνών, επισκέψεις σε κινηματογράφους και θέατρα. Αξίζει να σημειωθεί ότι στο πρόγραμμα συμπεριλαμβάνονται και ειδικά σχολεία κωφών, παρέχοντας ίσες ευκαιρίες συμμετοχής για βαρήκοα παιδιά.

Ton ab, Buch auf (Turn the volume on, open your books) - Switzerland⁷

Το πρόγραμμα υλοποιείται από τον οργανισμό Swiss Institute for Child and Youth media (SIKJM) και στοχεύει στην κινητοποίηση των μαθητών για ανάγνωση βιβλίων, ξεκινώντας από την παρουσίαση των βιβλίων μέσω αρχείων ήχου. Τα παιδιά ακούν την αρχή του βιβλίου από το αρχείο ήχου και έπειτα παραλαμβάνουν το βιβλίο, απ' όπου συνεχίζουν το διάβασμα. Κάθε σχολείο παραλαμβάνει το «κουτί του θησαυρού», το οποίο περιλαμβάνει ηχητικά αρχεία από 31 βιβλία., ακουστικό εξοπλισμό, έναν οδηγό για τον εκπαιδευτικό και ένα ημερολόγιο στο οποίο μαθητές και εκπαιδευτικοί καταγράφουν τις εμπειρίες τους και ό,τι άλλο αξιοσημείωτο υπάρχει σχετικά με τη δράση. Η φιλοσοφία του προγράμματος είναι να αποτελέσει το διάβασμα διασκέδαση για τους μαθητές, αλλά και να τους ενισχύσει την πρωτοβουλία για επιλογή ενός βιβλίου. Οι αξιολογήσεις έδειξαν ότι η ιδέα του προγράμματος με την ελευθερία που δίνει στην ανάγνωση βιβλίου, κινητοποίησε ακόμα περισσότερο τους μαθητές, δημιουργώντας τους θετικά συναισθήματα.

⁷ Πηγή: <http://www.sikjm.ch/literale-foerderung/projekte/ton-ab-buch-auf/>

2.3 Η φιλαναγνωσία ως φορέας διαπολιτισμικότητας

Το γεγονός ότι η παρέμβαση υλοποιήθηκε σε δημοτικό σχολείο διαπολιτισμικής εκπαίδευσης, υπήρξε αφορμή για μελέτη των παραγόντων της φιλαναγνωσίας που μπορούν να προάγουν την διαπολιτισμικότητα μεταξύ μαθητών. Αξίζει να σημειωθεί ότι στο συγκεκριμένο σχολείο, οι εθνικότητες των παιδιών ξεπερνούσαν τις 30, το οποίο σήμαινε την ανάμειξη πολλών γλωσσικών, πολιτιστικών και κοινωνικών στοιχείων.

Εδώ και αρκετά χρόνια βιώνουμε, στα περισσότερα σχολεία πλέον, την πολιτισμική και γλωσσική ετερότητα, κάτι το οποίο είναι δύσκολο πολλές φορές να διαχειριστούμε και να εξοικειωθούμε, αποβάλλοντας στερεότυπα και προκαταλήψεις. Καλούμαστε λοιπόν να θεωρήσουμε τους αλλοδαπούς μαθητές ως ίσους, να τους εντάξουμε και να τους βοηθήσουμε στην προσπάθειά τους για πρόοδο, παρέχοντάς τους ταυτόχρονα τη δυνατότητα να αξιοποιήσουν τα χαρακτηριστικά που φέρουν από τη χώρα προέλευσής τους⁸.

Στην περίπτωση αυτή ο ρόλος της φιλαναγνωσίας στο σχολείο μπορεί να αποβεί συμβιβαστικός με την έννοια της αλληλεπίδρασης και του διαλόγου, ώστε μαθητές και εκπαιδευτικοί να αισθανθούν την ετερότητα λιγότερο απειλητική, αλλά ως κάτι φυσικό που οδηγεί στην ανταλλαγή και την εξέλιξη. Επιπλέον, η φιλαναγνωσία συντελεί στην ανάδειξη των διαστάσεων της διαπολιτισμικότητας, της ανεκτικότητας και της αλληλοκατανόησης σε παγκόσμιο επίπεδο, μέσα από τη φροντίδα της επιλογής των θεματικών εκδηλώσεών της, που πυξίδα έχουν την ανάδειξη και ανακάλυψη κοινών στοιχείων, το πάντρεμα του οικείου με την εξοικείωση με το άγνωστο, το διάλογο μεταξύ των αντιθέσεων. Η λογοτεχνία και γενικότερα η ανάγνωση βιβλίων αποτελεί ένα τόπο συνάντησης όχι μόνο συγγραφέα και αναγνώστη, αλλά και των πολιτισμικών αναφορών τους, συντελώντας στην κατανόηση άλλων τρόπων ζωής και στην σχετικοποίηση του

⁸ Μαράκη Ε., *Η Λογοτεχνία στη Διαπολιτισμική Εκπαίδευση: Η περίπτωση του νέου Ανθολογίου των τάξεων Α-Β και Γ-Δ του Δημοτικού Σχολείου*, Επιστημονικό Βήμα, τ. 13, - Ιούνιος 2010

δικού μας (Αποστολίδου, Πασχαλίδης, Χοντολίδου, 2002)⁹. Είναι ένα μέσο για την καλλιέργεια του ήθους και των αξιών της πολυπολιτισμικής κοινωνίας, στην οποία δεν υπάρχουν αποκλεισμοί ή στιγματισμοί, αλλά συνύπαρξη παραδόσεων και πολιτισμικών ταυτοτήτων και το σημαντικότερο αποδοχή της διαφορετικότητας.

Η φιλιανγνωσία και γενικότερα η ανάγνωση λογοτεχνικών βιβλίων, είναι μια δυναμική μαθησιακή κατάσταση στην οποία οι μαθητές αλληλεπιδρούν μεταξύ τους, ενισχύοντας την ικανότητα έκφρασης και επικοινωνίας. Η ανάγνωση βιβλίων τους βοηθά να εκφράσουν εμπειρίες, προβληματισμούς και βιώματα, ενώ η ταυτότητά τους μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως αφετηρία για μαθησιακές δραστηριότητες. Προσεγγίζοντας τα λογοτεχνικά κείμενα πολυτροπικά, ώστε να είναι προσβάσιμα από όλους τους μαθητές και απαλλαγμένα από στερεότυπα και προκαταλήψεις, ο δάσκαλος μπορεί να πετύχει θετική και ακριβή αντιπροσώπευση όλων των πολιτισμών. Η επαφή με το λογοτεχνικό βιβλίο, δίνει τη δυνατότητα στους μαθητές να φέρουν στο προσκήνιο τις δικές τους ταυτότητες, ώστε να δημιουργηθεί ένας διαπολιτισμικός διάλογος για τις οικογένειες και το περιβάλλον που μεγάλωσαν. Για το λόγο αυτό, ο εκπαιδευτικός με τη βοήθεια της φιλιανγνωσίας καλείται να δώσει έμφαση στη πολυμορφία και όχι στη διαφορά, αποφεύγοντας να προβάλλει εξιδανικευμένα πρότυπα.

Όπως αναφέρεται και στο Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγράμματος Σπουδών (Φ.Ε.Κ., τ. Β', αρ. φύλλου 303/13-03-03, 3745), «Με τη λογοτεχνία η γλώσσα γίνεται όχημα και αποτέλεσμα τέχνης και αισθητικής καλλιέργειας. Τα κείμενα της λογοτεχνίας παρέχουν διάφορες οπτικές και ερμηνείες του κόσμου, εμπλουτίζουν την αντίληψη των μαθητών για τον κόσμο, διευρύνουν τον ορίζοντα των εμπειριών τους, ευνοούν την κατανόηση της διαφορετικότητας και την ανάπτυξη της ανεκτικότητας». Είναι προφανές λοιπόν ότι προτείνεται η ανάπτυξη της διαπολιτισμικής συνείδησης στους μαθητές, αλλά και της

⁹ Εισήγηση στη διημερίδα *Ομοιότητες & διαφορές: αναζητώντας νέους δρόμους στην εκπαίδευση*, Κομοτηνή, 29 & 30 Νοεμβρίου 2002, στο πλαίσιο του ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΟΠΑΙΔΩΝ 2002-2004, ΔΡΑΣΗ 2.5 Δημιουργία «εναλλακτικού» εκπαιδευτικού υλικού για το μάθημα της λογοτεχνίας Α' και Β' Γυμνασίου.

διαπολιτισμικής προσέγγισης ως μέρος της ελληνικής εκπαιδευτικής πραγματικότητας.

2.4 Διαπολιτισμική προσέγγιση της λογοτεχνίας

Η λογοτεχνία αποτελούσε ανέκαθεν ένα ουσιαστικό στοιχείο στην διαχείριση των πολιτισμικών διαφορών. Οι πρόσφατες μεταναστευτικές εξελίξεις έχουν διαμορφώσει μια νέα πολυπολιτισμική πραγματικότητα, που η λογοτεχνία δε μπορεί να αγνοήσει. Ειδικότερα για την παιδική λογοτεχνία, κινούμενη μεταξύ ψυχαγωγίας και εκπαίδευσης, μπορεί και πρέπει να συμβάλλει στη σύγκλιση των ορίων της κάθε διαφορετικής ταυτότητας και στην κοινωνικοποίηση των μικρών αναγνωστών, εκπληρώνοντας παράλληλα και διαπολιτισμική λειτουργία.

Στο πλαίσιο αυτών των προβληματισμών η επιλογή παιδικών βιβλίων, έχει καταστεί ως ένας πολύ ευαίσθητος τομέας και γι' αυτό το λόγο θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη μια σειρά κριτηρίων αξιολόγησης. Τα κριτήρια μπορούμε να τα διακρίνουμε σε αυτά που δίνουν έμφαση στις αξίες και στους τρόπους ζωής των διαφόρων εθνικοτήτων, στην προαγωγή της εικόνας για τις άλλες εθνικότητες και στις θεωρίες και απόψεις που εξηγούν και δικαιολογούν τις σχέσεις ανάμεσα σε διάφορες εθνικότητες. Αναλυτικότερα:

A. Έμφαση στις αξίες και στους τρόπους ζωής των διάφορων εθνικοτήτων. Πρόκειται για ένα σημαντικό κριτήριο επιλογής των παιδικών βιβλίων, γιατί σχετίζεται με την αποδοχή και το σεβασμό των κοινωνικό-πολιτιστικών στοιχείων του κάθε λαού. Αυτό σημαίνει ότι τα βιβλία που προωθούνται θα πρέπει να είναι απαλλαγμένα από κάθε εθνοκεντρική προσέγγιση και να αποφεύγονται οι συγκρίσεις μεταξύ των πολιτισμών και των επιτευγμάτων που παρουσιάζουν. Επιπλέον, θα πρέπει να παρουσιάζονται και να αξιολογούνται θετικά διαπολιτισμικές αξίες, τρόποι ζωής και θεσμοί, χωρίς να προβάλλονται μονομερώς οι πιο πλούσιες χώρες.

Β. Προαγωγή της εικόνας για τις άλλες εθνικότητες. Αυτό σημαίνει ότι καμιά χώρα και εθνική ταυτότητα δεν τίθεται στο περιθώριο και προάγεται η ισότιμη προσέγγιση των λαών και της κουλτούρας τους. Αντίστοιχα, η προσέγγιση των ηρώων που προβάλλεται σε κάθε βιβλίο, πρέπει να είναι ισότιμη και όχι στερεότυπη και να ξεκλειδώνει το συναισθηματικό κόσμο των «διαφορετικών» ηρώων. Επιπλέον, είναι σημαντικό, στα βιβλία που επιλέγονται να μην υπάρχουν εθνικοί ή φυλετικοί χαρακτηρισμοί και μεροληπτικές αναφορές, που προσβάλλουν και υποτιμούν έθνη και λαούς.

Γ. Θεωρίες και απόψεις που δικαιολογούν τις σχέσεις ανάμεσα σε διαφορετικές εθνότητες. Στην περίπτωση αυτή, μιλάμε για τον τρόπο παρουσίασης της ιστορίας των λαών. Είναι απαγορευτικό να προωθούμε βιβλία στα οποία γίνεται διάκριση σε φτωχές και πλούσιες χώρες και υποτιμούνται εθνότητες και πολιτισμοί.

Συνοψίζοντας, τα στοιχεία¹⁰ που είναι καλό να προβάλλονται μέσα από ένα βιβλίο είναι τα εξής: α) η μοναδικότητα της ατομικότητας όλων των ανθρώπων, με την έκθεση των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών όλων των ηρώων, β) η ισότιμη και όχι στερεότυπη προσέγγιση των ηρώων, ώστε να ξεκλειδώνεται ο συναισθηματικός κόσμος και των «διαφορετικών» ηρώων, γ) να εκπέμπεται ένα μήνυμα ενδυνάμωσης και συνέχειας της ζωής χωρίς να προκαλούνται αισθήματα οίκτου, δ) το τελικό μήνυμα θα πρέπει να είναι αισιόδοξο και να δίνει την ελπίδα στα παιδιά ότι τα πράγματα μπορούν να αλλάξουν προς το καλύτερο, αν οι ίδιοι οι εμπλεκόμενοι πάρουν την τύχη στα χέρια τους.

¹⁰ Παιδικά βιβλία, Βλέποντας τον κόσμο με διαφορετικά μάτια, Δίκτυο για τα Δικαιώματα του Παιδιού, Εκδόσεις Ανατολικός, Αθήνα 2010

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Το πρόγραμμα φιλιαναγνωσίας

3.1 Το ερευνητικό πρόβλημα

Παρά το γεγονός ότι οι έρευνες έχουν καταδείξει το αναγνωστικό κίνητρο ως καθοριστικό παράγοντα για την προώθηση της φιλιαναγνωσίας, στην πράξη, η πλειοψηφία των σχολείων και εκπαιδευτικών επικεντρώνεται κυρίως στο πώς να μάθουν στα παιδιά να διαβάζουν και όχι στο πώς να αγαπήσουν το βιβλίο και το διάβασμα. Η ανάγνωση αντιμετωπίζεται ως μια τεχνοκρατική διαδικασία (Miller, 2009) που αποσκοπεί στη συλλογή δεξιοτήτων για ακαδημαϊκή επιτυχία, με αποτέλεσμα να χάνεται η σχέση ανάμεσα στο παιδί και το βιβλίο.

Σχετικά με το ίδιο θέμα, ο Pullman (2004) εκφράζει τις ανησυχίες του για απομάκρυνση από το αληθινό σκοπό της ανάγνωσης, ιδιαίτερα όταν αυτή επιτυγχάνεται με μεθόδους και πρακτικές που δεν εμπεριέχουν την αναγνωστική απόλαυση. Μια τέτοια προσέγγιση αναμφίβολα καλλιεργεί την πιθανότητα για τη δημιουργία μιας γενιάς παιδιών που ενώ θα έχουν αποκτήσει σε βέλτιστο βαθμό αναγνωστικές ικανότητες, θα μισούν το διάβασμα και την λογοτεχνία.

Όσο αφορά το θέμα των αναγνωστικών στάσεων, ενώ οι ίδιοι οι δάσκαλοι φαίνεται να το θεωρούν σημαντικό, έρευνες κυρίως στις Η.Π.Α. (π.χ. Greaney, 1991) καταδεικνύουν ότι τελικά δεν αφιερώνουν επαρκή χρόνο για την καλλιέργεια αυτών των θετικών στάσεων. Οι αναγνωστικές δυσχέρειες είναι συνάρτηση πολλών ενδοσχολικών και εξωσχολικών παραγόντων. Σύμφωνα με διεθνείς έρευνες το οικογενειακό ιστορικό ως προς την κοινωνική και οικονομική κατάσταση, το μορφωτικό επίπεδο των γονέων, και το γεγονός ότι πρέπει να μάθουν τη γλώσσα της εκπαίδευσης ως δεύτερη ή συμπληρωματική γλώσσα, έχουν σημαντικές επιπτώσεις στο επίπεδο αναγνωστικών επιδόσεων των μαθητών. Όταν οι μαθητές βρίσκονται αντιμέτωποι με αναγνωστικές δυσχέρειες

και χαμηλά επιτεύγματα στην ικανότητα ανάγνωσης, αποθαρρύνονται να πλησιάσουν το βιβλίο και να δημιουργήσουν μια πολυδύναμη σχέση μαζί του.

Σε έκθεση του δικτύου Ευρυδίκη (Δίκτυο Ευρυδίκη, 2011: 133), στην Ευρώπη υπάρχει μεγάλη ποικιλία κρατικά χρηματοδοτούμενων προγραμμάτων προώθησης της ανάγνωσης. Ωστόσο, πολλές δραστηριότητες προώθησης της ανάγνωσης λαμβάνουν τη μορφή δραστηριοτήτων γραμματισμού οι οποίες ενδεχομένως προσελκύουν εκείνους οι οποίοι ενδιαφέρονται ήδη για την ανάγνωση. Αυτό σημαίνει, ότι δίνεται μεγαλύτερη σημασία στην ανάπτυξη αναγνωστικών δεξιοτήτων και όχι στην ανάπτυξη αναγνωστικών κινήτρων, με αποτέλεσμα η αγάπη για το βιβλίο και το διάβασμα να αφήνεται στην τύχη της (Spiegel 1981: 4).

Δυστυχώς οι έντονοι σχολικοί ρυθμοί που υπαγορεύονται από το Ενιαίο Αναλυτικό Πρόγραμμα, δεν αφήνει πολλά περιθώρια στους εκπαιδευτικούς για βιβλιοσυναντήσεις και εμπυρώσεις φιλιαναγνωσίας, κάτι το οποίο δεν βοηθά τα παιδιά να ανακαλύψουν τα δικά τους κίνητρα για διάβασμα. Η παροχή ευκαιριών στους μαθητές για επιλογή και ανάγνωση κειμένων που να έχουν νόημα και σημασία γι' αυτούς, προϋποθέτει οι εκπαιδευτικοί να τους παρέχουν τον απαραίτητο χρόνο στην τάξη για ελεύθερη, εθελοντική ανάγνωση (FVL – Free Voluntary Reading). Ωστόσο, παλαιότερες έρευνες, έχουν καταδείξει ότι οι μαθητές δεν έχουν προδιάθεση για διάβασμα, αν όχι καθόλου, τότε σε μεγάλο ποσοστό. Για παράδειγμα οι Morrow και Weinstein (1986), βρήκαν ότι πολύ λίγοι μαθητές προσχολικής και σχολικής ηλικίας επέλεξαν να ξεφυλλίσουν κάποιο βιβλίο κατά τη διάρκεια της ελεύθερης ανάγνωσης στο σχολείο.

Όσο αφορά την Ελλάδα σε έρευνα που διεξήχθη σε παιδιά έκτης δημοτικού (Μαλαφάντης, 2005), διαπιστώθηκαν ανησυχητικά ευρήματα στα θέματα φιλιαναγνωσίας. Συγκεκριμένα, διαπιστώθηκε μια αδύναμη σχέση των μαθητών με την ανάγνωση που οφειλόταν κυρίως στην υψηλή συχνότητα ημερήσιας τηλεθέασης και ενασχόλησης με ηλεκτρονικά παιχνίδια και στη χαμηλή συχνότητα βιβλιοθηκών στα σχολεία. Επιπλέον, διαπιστώθηκε ότι η βοήθεια που

δέχονταν τα παιδιά από το δάσκαλο κατά την επιλογή των αναγνωσμάτων ήταν μικρή, καθώς και σχετική δυσκολία των δασκάλων να αξιολογήσουν τις αναγνωστικές στάσεις των μαθητών τους.

Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω ευρήματα από έρευνες και μελέτες, δημιουργήθηκε το πλαίσιο προώθησης της φιλιαναγνωσίας που περιγράφεται στην παρούσα εργασία, με στόχο να καθοδηγήσει και να παράσχει εργαλεία σε εκπαιδευτικούς για την ανάπτυξη της φιλιαναγνωσίας σε παιδιά ηλικίας 6-12 ετών, με διαφορετική πολιτιστική κουλτούρα.

3.2 Στόχοι του προγράμματος φιλιαναγνωσίας

Με βάση τα διάφορα προγράμματα που υλοποιούνται σε ευρωπαϊκό επίπεδο, δημιουργήθηκε το προτεινόμενο πρόγραμμα φιλιαναγνωσίας, το οποίο είχε σαν στόχο:

1. να πείσει όλους τους εμπλεκόμενους για την ανάγκη να αφιερώσουν περισσότερο χρόνο και προσπάθεια στην προώθηση της φιλιαναγνωσίας και να τοποθετήσουν την ανάγνωση για ευχαρίστηση στο κέντρο των πολιτικών, προσεγγίσεων και πρακτικών τους.
2. Να παράσχει στους ενδιαφερόμενους καθοδήγηση, κατάρτιση, καθώς και μια σειρά από εργαλεία για την προώθηση της φιλιαναγνωσίας στο δημοτικό σχολείο.
3. Να δώσει το έναυσμα για αλλαγή, μέσα από την εφαρμογή του προγράμματος προώθησης της φιλιαναγνωσίας.

Οι ειδικότεροι στόχοι του προγράμματος, ευθυγραμμίζονται με το διαπολιτισμικό χαρακτήρα του περιβάλλοντος της παρέμβασης και είναι οι εξής:

1. Να συνδράμει στη βελτίωση των γλωσσικών δεξιοτήτων των μαθητών στην ελληνική γλώσσα, με δημιουργικό και βιωματικό τρόπο.

2. Να ενθαρρύνει την αυθόρμητη έκφραση των μαθητών, οι οποίοι μέσα από τις δραστηριότητες νιώθουν απελευθερωμένοι από τα στενά όρια της εκπαίδευσης.
3. Να προωθήσει την συνεργασία και την επικοινωνία μεταξύ μαθητών, αλλά και μεταξύ σχολείου και κοινότητας, αποτελώντας γέφυρα για την εξάλειψη των πολιτιστικών διαφορών και του ανταγωνισμού.
4. Να εμπλουτίσει τις διδακτικές πρακτικές των εκπαιδευτικών, μέσα από μια πιο βιωματική προσέγγιση της λογοτεχνίας.

Η σημαντικότερη προσδοκία ουσιαστικά, ήταν να δημιουργηθεί ένα περιβάλλον, στο οποίο τα παιδιά να εξοικειωθούν με το βιβλίο και την ανάγνωση, ώστε να εδραιωθεί μια φιλική σχέση ή μια σχέση αγάπης με το λογοτεχνικό βιβλίο. Η διαμόρφωση αναγνωστικών προτύπων στους μαθητές, αναμένεται να τους εμπλέξει και σε δραστηριότητες ανάγνωσης έξω από το τυπικό σχολικό μαθησιακό περιβάλλον, υποστηρίζοντας έτσι μια γενικότερη νοοτροπία ανάγνωσης. Ειδικότερα, όσο αφορά τους μαθητές του συγκεκριμένου σχολείου, η εδραίωση μιας φιλικής σχέσης με το βιβλίο, θα αποτελούσε ενθάρρυνση για μεγαλύτερη ενεργοποίηση της προσπάθειάς τους για εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας. Η δημιουργία ενός περιβάλλοντος αξιοποίησης της ανάγνωσης, προβάλλεται ως ένας σημαντικός παράγοντας δημιουργίας καλών αναγνωστών.

3.3 Η φιλοσοφία του προγράμματος φιλιαναγνωσίας

Το πρόγραμμα φιλιαναγνωσίας που δημιουργήθηκε στα πλαίσια της παρούσας εργασίας, στηρίχθηκε στην άποψη ότι η δια βίου μάθηση συνδέεται άμεσα με τη δια βίου ανάγνωση και επομένως ο δια βίου μαθητής είναι αντίστοιχα και δια βίου αναγνώστης. Αυτό σημαίνει ότι κάθε πρακτική που εφαρμόζεται στο σχολείο θα πρέπει να ξεφεύγει από τα στενά όρια μια διδασκαλίας και να μεσολαβεί στη δημιουργία μιας δια βίου αμφίδρομης σχέσης μεταξύ βιβλίου και αναγνώστη. Η ανάγνωση βιβλίων είναι γνώση και πλούτος εμπειριών, τα οποία αποτελούν βασικά συστατικά της δια βίου μάθησης.

Η φιλοσοφία λοιπόν του προτεινόμενου προγράμματος είναι η προσέγγιση του λογοτεχνικού βιβλίου και της ανάγνωσης μέσα από βιωματικές – παιγνιώδεις δραστηριότητες που προκαλούν το ενδιαφέρον του αναγνώστη – μαθητή, ώστε επικοινωνήσει με το λογοτεχνικό κείμενο και να συμμετάσχει ενεργά στη διαδικασία της ανάγνωσης. Με παιγνιώδεις δραστηριότητες που σχετίζονται με τα βασικά συστατικά του κειμένου, όπως το συγγραφέα, τη δομή, το είδος του κειμένου, τα αφηγηματικά στοιχεία, το παιδί θα κατανοήσει το κείμενο με τρόπο δημιουργικό και ευχάριστο. Η υλοποίηση των δραστηριοτήτων αυτών μπορεί να περιλαμβάνει υλικά και τεχνικές από άλλες μορφές τέχνης, όπως μουσική, εικαστικά και θέατρο, προωθώντας έτσι την πολλαπλή αισθητική καλλιέργεια¹¹ του παιδιού με τρόπο γόνιμο και διασκεδαστικό.

Το γεγονός ότι οι δραστηριότητες που προτείνονται, απευθύνονται σε μαθητές δημοτικού σχολείου, επιβάλλει ακόμα περισσότερο την ανάγκη για βιωματική εμπλοκή των παιδιών με το λογοτεχνικό κείμενο. Άλλωστε η αγάπη για το βιβλίο, δεν μεταδίδεται κληρονομικά, ούτε αποτελεί μία έμφυτη λειτουργία. Αντίθετα αποκτάται μέσω μιας μακροχρόνιας και συστηματικής παιδείας που δεν έχει καταναγκαστικό και υποχρεωτικό χαρακτήρα και καλλιεργείται από μικρή ηλικία κυρίως με το παράδειγμα των γονιών (Αγγελοπούλου, 1986· Αναγνωστόπουλος, 1987· Σωτηροπούλου, 1993· Γιαννικοπούλου, 1998), αλλά και μέσα από το παιχνίδι. Όσο πιο μικρά τα παιδιά έρθουν σε επαφή με τη λογοτεχνία, τόσο περισσότερες πιθανότητες έχουν να εξελιχθούν σε δια βίου αναγνώστες. Χωρίς να αγνοείται ο συγγραφέας, το κείμενο και οι δυνατότητες της γλώσσας, τουλάχιστον σ' αυτή τη βαθμίδα εκπαίδευσης, ο ρόλος του αναγνώστη – μαθητή, πρέπει να είναι πιο ενεργός, ώστε να μετατρέπεται σε από παθητικός σε ενεργητικός και κριτικός αναγνώστης, αξιοποιώντας τη φαντασία και τη δημιουργικότητά του και συνδυάζοντας το βιβλίο με δραστηριότητες παιχνιδιού.

Για να γίνουν πράξη όλες αυτές οι δραστηριότητες που παρουσιάζονται, είναι απαραίτητη η γνώση και η ευαισθησία των εκπαιδευτικών, ώστε να ανοίξουν το

¹¹ Κατσίκη – Γκίβαλου, *Λογοτεχνία και εκπαίδευση – Από στενά όρια μιας διδασκαλίας, στην καλλιέργεια της φιλιαναγνωσίας*, από το βιβλίο του Ε.ΚΕ.ΒΙ. Καινοτόμες δράσεις ενίσχυσης της φιλιαναγνωσίας – επιμορφωτικό υλικό, 2011, σελ. 17

κανάλι επικοινωνίας μεταξύ βιβλίου, παιδιού και δημιουργικότητας. Ο δάσκαλος είναι ο διαμεσολαβητής που καλείται να μετατρέψει την πρωτογενή επαφή παιδιού – βιβλίου σε μόνιμη και δημιουργική σχέση και συγχρόνως αναντικατάστατη πηγή γνώσης, αισθητικής, φαντασίας, δημιουργικότητας και γλωσσικής καλλιέργειας.

Το προτεινόμενο πρόγραμμα φιλιαναγνωσίας προσπάθησε να προωθήσει κάποιες συγκεκριμένες καθοδηγητικές αρχές για εκπαιδευτικούς και σχολεία που επιθυμούν να προωθήσουν τη φιλιαναγνωσία με αποτελεσματικό τρόπο. Ένας εκπαιδευτικός που προωθεί τη φιλιαναγνωσία διέπεται από συγκεκριμένες στάσεις και εφαρμόζει ιδιαίτερες παιδαγωγικές πρακτικές

Ως προς τη στάση που κρατά απέναντι στην προώθηση της φιλιαναγνωσίας:

- Λειτουργεί ως πρότυπο αναγνώστη, μεταδίδοντας σε καθημερινή βάση τον ενθουσιασμό του για το διάβασμα.
- Είναι ενημερωμένος και έχει διαβάσει μεγάλο όγκο ποιοτικής λογοτεχνίας για παιδιά και νέους.
- Προωθεί το διάβασμα όχι μόνο για ευχαρίστηση, αλλά και προς αναζήτηση γνώσεων και πληροφοριών.
- Σχεδιάζει κοινωνικές αλληλεπιδράσεις και συνεργασίες για το βιβλίο και το διάβασμα.
- Αποφεύγει τη μετάδοση αρνητικών μηνυμάτων για την ανάγνωση, αντίθετα παρέχει κίνητρα τα οποία αντανακλούν την αξία της ανάγνωσης.
- Προωθεί και τα λεγόμενα «ελαφρά αναγνώσματα» (light reading), όπως κόμικς και περιοδικά.
- Επιδιώκει και ενισχύει τη συνεργασία σχολείου, οικογένειας και ευρύτερης κοινότητας για προώθηση της φιλιαναγνωσίας.

Ως προς την παιδαγωγική πρακτική που υιοθετεί για την προώθηση της φιλιαναγνωσίας:

- Ενθαρρύνει τα παιδιά να επιλέξουν αναγνώσματα που τα ενδιαφέρουν.

- Βοηθά τα παιδιά να εξοικειωθούν με τα ποικίλα είδη αναγνωσμάτων που έχουν στη διάθεσή τους.
- Οργανώνει τη βιβλιοθήκη της τάξης με πλούσιο και προσβάσιμο αναγνωστικό υλικό (έντυπο ή ηλεκτρονικό), και αξιοποιεί στο μέγιστο βαθμό μεγαλύτερες βιβλιοθήκες, ειδικά την κεντρική βιβλιοθήκη του σχολείου.
- Παρέχει ικανοποιητικό χρόνο για σιωπηρό ελεύθερο διάβασμα στο σχολείο.
- Στηρίζει τα παιδιά που αντιμετωπίζουν δυσκολίες στην ανάγνωση.
- Διαβάζει μεγαλόφωνα στα παιδιά για ευχαρίστηση και ψυχαγωγία.
- Έχει μεγάλες προσδοκίες από τους μαθητές και τους ενθαρρύνει να κάνουν το ίδιο.

Αυτό που προτείνεται στην ουσία είναι η ενσωμάτωση αναγνωστικών εμπυρώσεων στο σχολείο, οι οποίες θα είναι απλές, αλλά και πολύ διαφορετικές με την ατμόσφαιρα που κυριαρχεί στις υπόλοιπες σχολικές δραστηριότητες. Όλες οι φιλαναγνωστικές πρακτικές και εμπυρώσεις έχουν σαν στόχο να παρακινήσουν το παιδί να αγγίξει, να ξεφυλλίσει και να διαβάσει το βιβλίο. Αντί να πούμε «εμπρός, ώρα για διάβασμα», μπορούμε να καλέσουμε τα μικρά παιδιά σε ένα παιχνίδι με τα βιβλία και τις λέξεις λέγοντας «πάμε να παίξουμε». Επομένως είναι πολύ σημαντικό να φέρουμε τους μαθητές σε επαφή με το βιβλίο και την ανάγνωση στα πλαίσια παιγνιωδών δραστηριοτήτων.

3.4 Συνοπτική περιγραφή προγράμματος

Περιγραφή προγράμματος προώθησης φιλαναγνωσίας	
Τίτλος προγράμματος: Μαθαίνουμε, δημιουργούμε, σεβόμαστε με τη βοήθεια της λογοτεχνίας	
Σχολείο υλοποίησης: Διαπολιτισμικό Δημοτικό Αλσούπολης	
Χρόνος υλοποίησης	Ομάδες στόχος
Σχολική χρονιά 2012 - 2013	Εκπαιδευτικοί, μαθητές, γονείς

Σύντομη περιγραφή				
<p>Στο σχολείο σχεδιάστηκε και υλοποιήθηκε ένα πρόγραμμα φιλαναγνωσίας, με στόχο την ανάπτυξη αναγνωστικής κουλτούρας σε επίπεδο ολόκληρης σχολικής μονάδας. Εκτός από την υλοποίηση δημιουργικών και βιωματικών δραστηριοτήτων, η εκπαιδευτική παρέμβαση προέβλεπε και μια σειρά επιμορφώσεων για τους εκπαιδευτικούς σχετικά με τον τρόπο σχεδιασμού και ανάπτυξης ενός προγράμματος φιλαναγνωσίας. Επιπλέον, συλλέχθηκαν πολλά δεδομένα με την εφαρμογή ερευνητικών εργαλείων, πριν και μετά την παρέμβαση, που οδήγησαν στην αξιολόγηση της παρέμβασης.</p>				
Στόχοι (γενικοί και ειδικοί)				
<ol style="list-style-type: none"> 1. Η εμπλοκή των παιδιών με τη χρήση της βιβλιοθήκης, ώστε να αναπτύξουν θετικές συνήθειες και στάσεις. 2. Εμπλοκή των παιδιών στην ανάδειξη της αναγνωστικής κουλτούρας και η αλληλεπίδραση στα πλαίσια μιας αναγνωστικής κοινότητας. 3. Αλληλεπίδραση παιδιών στα πλαίσια αναγνωστικών κοινοτήτων, διασκέδασης, επικοινωνίας και συζήτησης για θέματα φιλαναγνωσίας. 4. Εμβάθυνση των μαθητών σε ένα συγκεκριμένο λογοτεχνικό έργο και συγγραφέα. 5. Εμπλοκή απρόθυμων κυρίως μαθητών στην ανάγνωση βιβλίων. 6. Δημιουργική απασχόληση των παιδιών και εξοικείωση με ένα αγαπημένο είδος. 7. Αλληλεπίδραση εντός των κοινοτήτων ανάγνωσης, συζήτηση σχετικά με βιβλία και άλλα θέματα φιλαναγνωσίας. 8. Καταγραφή βασικών πληροφοριών για τα βιβλία. 				
Πλάνο δραστηριοτήτων				
Στόχοι	Δραστηριότητα	Χρόνος υλοποίησης	Πηγές / Υλικά	Κριτήρια επιτυχίας
1	Δημιουργία αφίσας για την βιβλιοθήκη: Ομαδική εργασία μαθητών.	Φθινόπωρο 2012	Τα παιδιά χρησιμοποιούν χαρτιά και μαρκαδόρους. Στη συνέχεια πλαστικοποιούν τις αφίσες.	Δημιουργία πολύχρωμων αφισών – κάλεσμα για την εβδομαδιαία λειτουργία της βιβλιοθήκης.
2	Το βιβλιόδεντρο: υλοποίηση σε εβδομαδιαία βάση.	Χειμερινό και εαρινό τρίμηνο 2013	Υλικά ζωγραφικής και φωτοαντίγραφα των εξώφυλλων των βιβλίων.	Το δέντρο γεμίζει με φύλλα – εξώφυλλα βιβλίων.
3	Γιορτή παιδικού βιβλίου.	Απρίλιος 2013 (Παγκόσμια μέρα Παιδικού Βιβλίου)	Βιβλία, υλικά ζωγραφικής, λίστα επιθυμιών, παρουσίαση της παιδικής	Τα παιδιά βιώνουν με διασκεδαστικό τρόπο την χαρά της ανάγνωσης βιβλίων.

			ψηφιακής βιβλιοθήκης.	
4	Συνάντηση με ένα συγγραφέα.	Χειμερινό και εαρινό τρίμηνο 2013	Βιβλία του συγγραφέα, χαρτόνια και υλικά ζωγραφικής.	Ενθάρρυνση για ανάγνωση μέσα από αυθεντικές δραστηριότητες.
5	Διαβάζοντας μεγαλόφωνα.	Χειμερινό, εαρινό και καλοκαιρινό τρίμηνο 2012-2013	Διαθεματική χρήση μιας ιστορίας.	Τα παιδιά αναπτύσσουν αναγνωστική κουλτούρα, σε ατομικό και κοινωνικό επίπεδο.
6	Η μανία των κόμικς	Χειμερινό, εαρινό και καλοκαιρινό τρίμηνο 2012-2013	Φωτοτυπημένα αντίγραφα των κόμικς, είτε χωρίς κείμενο, είτε χωρίς εικόνα, χαρτόνια, ψαλίδια, υλικά ζωγραφικής.	Τα παιδιά ενισχύουν τις αναγνωστικές του συνήθειες, μέσα από τη δημιουργία νέων ιστοριών σε μορφή κόμικς.
7	Τα βιβλία που μας άρεσαν και κουίζ.	Χειμερινό, εαρινό και καλοκαιρινό τρίμηνο 2012-2013	Ο εκπαιδευτικός της κάθε τάξης φωτοτυπεί τις αγαπημένες παραγράφους των παιδιών και τις αναρτά στον διάδρομο του σχολείου.	Τα παιδιά διαφημίζουν τα αγαπημένα τους βιβλία και δημιουργούν κουίζ για τους συμμαθητές τους.
8	Ο τοίχος με τα βιβλία / Αναφορές βιβλίων	Χειμερινό, εαρινό και καλοκαιρινό τρίμηνο 2012-2013	Φόρμα αναφοράς βιβλίων.	Δημιουργία μιας τοιχογραφίας με τα βιβλία που διαβάζουν τα παιδιά όλο το χρόνο.
Αποτελέσματα / Δείκτες επιτυχίας				
<p>Μετά την ολοκλήρωση υλοποίησης του προγράμματος φιλαναγνωσίας, τα αποτελέσματα, ήταν εμφανή σε ολόκληρη τη σχολική μονάδα. Παντού υπήρχαν αναρτήσεις με δημιουργίες των μαθητών, που αποτελούσαν θέμα συζήτησης για πολλές παρέες. Η βιβλιοθήκη του σχολείου απέκτησε ζωντάνια με την καθημερινή παρουσία των μαθητών, είτε για να υλοποιήσουν μια δραστηριότητα, είτε για να δανειστούν ή να ξεφυλλίσουν βιβλία. Τέλος και οι εκπαιδευτικοί του σχολείου, φάνηκαν πιο κινητοποιημένοι και ενθαρρύνθηκαν ακόμα περισσότερο</p>				

να εισάγουν καινοτομικές δράσεις στην προσπάθειά τους για προώθηση της φιλιαναγνωσίας, αλλά και στη διδακτική τους πρακτική.

Συμπεράσματα

Λαμβάνοντας υπόψη τις ειδικές συνθήκες που επικρατούσαν στο σχολείο, όπως την συνύπαρξη πολλών πολιτισμικών νοοτροπιών, τις κοινωνικές δυσκολίες των μαθητών, τον ανεπαρκή κτιριακό χώρο του σχολείου και την ελλιπή γνώση της ελληνικής γλώσσας, η ανταπόκριση μαθητών και εκπαιδευτικών στο πρόγραμμα προώθησης της φιλιαναγνωσίας ήταν μεγάλη. Στις αποτυχίες του προγράμματος, είναι η αδυναμία προσέλκυσης του ενδιαφέροντος των γονέων και επομένως η μη αποτελεσματική συμμετοχή τους. Τέλος, στα μειονεκτήματα καταγράφεται και η αδυναμία αξιοποίησης της τεχνολογίας στο έπακρο, λόγω της έλλειψης ειδικού εργαστηρίου.

3.5 Περιγραφή των δραστηριοτήτων

Η δομή που ακολουθήθηκε για τη περιγραφή των δραστηριοτήτων, περιελάμβανε ένα συγκεντρωτικό πίνακα με βασικές πληροφορίες για την δραστηριότητα, τη διαδικασία υλοποίησης και τα μαθησιακά αποτελέσματα. Τέλος, για κάθε δραστηριότητα δημιουργήθηκε ένα σχήμα που αποτυπώνει την ροή εργασιών, το οποίο υλοποιήθηκε με χρήση του εργαλείου CADMOS Learning Design Tool. Στη συνέχεια ακολουθεί η περιγραφή των δραστηριοτήτων.

3.5.1 Δημιουργία ενημερωτικών αφισών για τη λειτουργία της βιβλιοθήκης.

Στην αρχή της σχολικής χρονιάς, και ενώ η βιβλιοθήκη ήταν έτοιμη να υποδεχτεί τους μαθητές, η δημιουργία αφίσας (βλ. Παράρτημα Γ., εικόνες 8 και 9) αποτέλεσε ένα δημιουργικό τρόπο ώστε να προσελκύσει το ενδιαφέρον των μαθητών για τη βιβλιοθήκη και παράλληλα να θέσει τα θεμέλια για ένα σταθερό πρόγραμμα φιλιαναγνωσίας στο σχολείο. Στον ακόλουθο πίνακα περιγράφεται αναλυτικά η δραστηριότητα.

Δράση	Εξοικείωση με τη βιβλιοθήκη
Στόχοι	<ul style="list-style-type: none"> - Τα παιδιά να αναπτύξουν θετικές συνήθειες και στάσεις σε σχέση με τη βιβλιοθήκη. - Να οικοδομήσουν μια δυνατή σχέση με τη σχολική βιβλιοθήκη και να αλληλεπιδράσουν παίζοντας και δημιουργώντας. - Να συνειδητοποιήσουν την ανάγκη σταθερής παρουσίας στην βιβλιοθήκη του σχολείου καθ' όλη τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς.
Ηλικία	8-12
Αριθμός συμμετεχόντων	Στη δραστηριότητα συμμετείχαν οι τάξεις Γ' έως ΣΤ', δηλαδή περίπου 90 παιδιά.
Διάρκεια	5 διδακτικές ώρες
Χώρος υλοποίησης, υλικά και προετοιμασία	Κάθε τμήμα πραγματοποίησε τη δραστηριότητα στην τάξη του, καθώς ο χώρος της βιβλιοθήκης ήταν αρκετά περιορισμένος. Τα υλικά που χρησιμοποιήθηκαν για την υλοποίηση της δραστηριότητας ήταν λευκά χαρτιά Α3, υλικά ζωγραφικής και σχεδίασης, καθώς και διαφάνειες πλαστικοποίησης.
Follow up / παραπλήσιες δραστηριότητες	Διαγωνισμός και βράβευση της καλύτερης αφίσας.

Διαδικασία υλοποίησης

1^η διδακτική ώρα: η δασκάλα ανακοινώνει στους μαθητές την δραστηριότητα που θα υλοποιήσουν. Το πρώτο βήμα είναι να κατανοήσουν την έννοια και την λειτουργικότητα της αφίσας σε σχέση με την απλή ζωγραφική. Με αφορμισμό τις παρακάτω ερωτήσεις, ξεκινά συζήτηση στην τάξη. Τι είναι αυτό που διαφοροποιεί μια αφίσα; Ποια είναι τα βασικά χαρακτηριστικά της; Με ποιο σκοπό δημιουργείται; Σε ποια μέρη μπορεί κάνεις να δει αφίσες; Στη συνέχεια, παρουσιάζονται στην τάξη διάφορες αφίσες / πόστερ, ώστε οι μαθητές να αναγνωρίσουν το περιεχόμενο και τη δομή τους. Η συζήτηση επικεντρώνεται

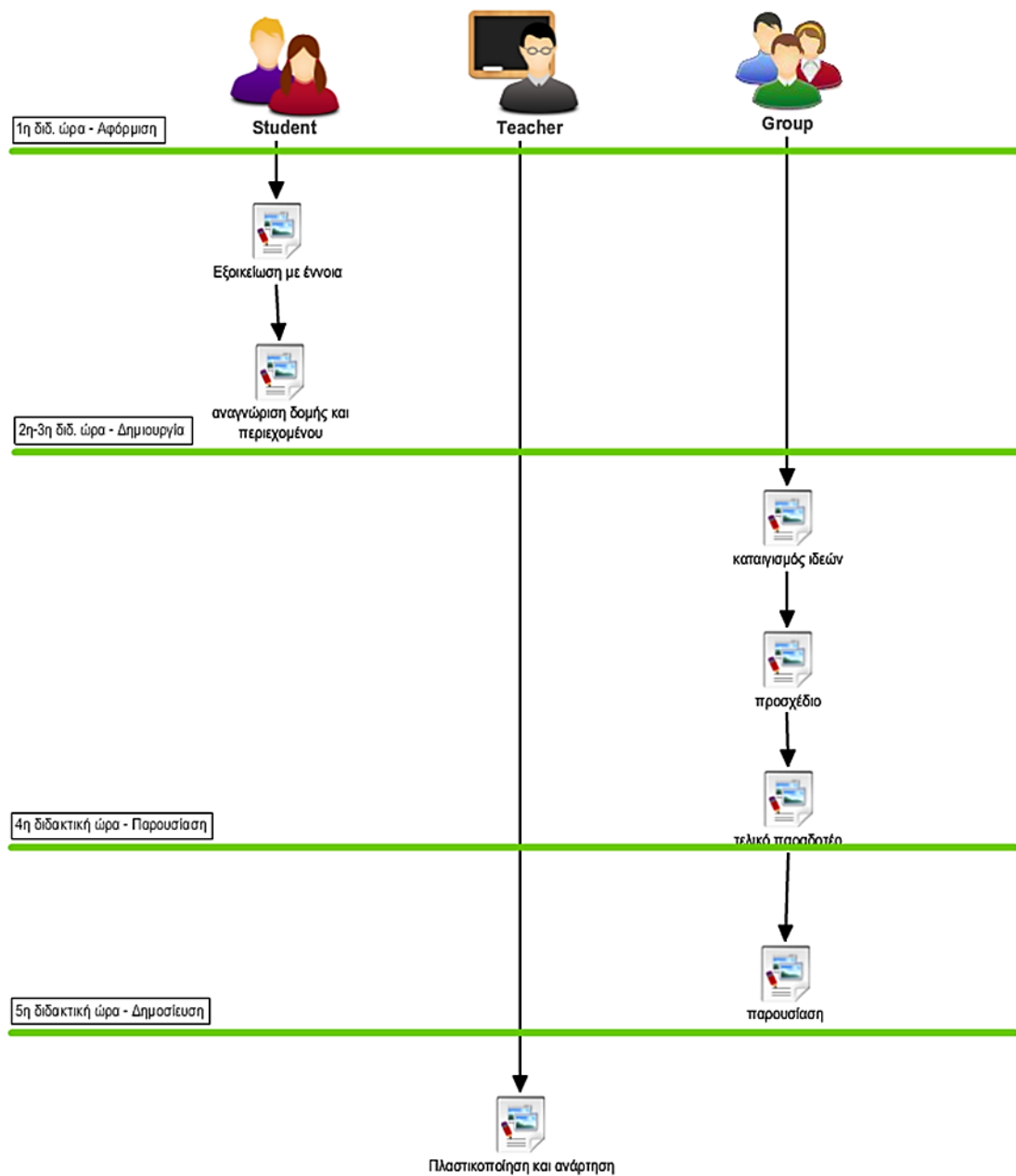
κυρίως στο κεντρικό σχέδιο και στο σύνθημα, τα οποία έχουν σαν στόχο να προσελκύσουν το ενδιαφέρον, να ενημερώσουν και να πείσουν τους θεατές.

2^η και 3^η διδακτική ώρα: οι μαθητές εργάζονται σε ομάδες των τριών ή τεσσάρων ατόμων, προτείνοντας αρχικά ιδέες για την αφίσα που θα δημιουργήσουν και το σύνθημα που θα επιλέξουν. Στόχος τους είναι το σχέδιο που πλαισιώνει την αφίσα, να είναι ελκυστικό και το σύνθημα έξυπνο και περιεκτικό ώστε να τραβήξει την προσοχή των συμμαθητών τους. Ακολουθεί η δημιουργία προσχέδιου και η υλοποίηση του τελικού παραδοτέου σε λευκά χαρτιά μεγέθους Α3 με τη συνεργατική εμπλοκή όλων των μελών της ομάδας.

4^η διδακτική ώρα: κάθε ομάδα παρουσιάζει την αφίσα της στην υπόλοιπη τάξη. Κατά τη διάρκεια της παρουσίασης της κάθε ομάδας, οι μαθητές ρωτούν τι ήταν αυτό που τους έμπνευσε και τους οδήγησε στην επιλογή του συγκεκριμένου σχεδίου και συνθήματος.

5^η διδακτική ώρα: η δασκάλα συγκεντρώνει τις αφίσες των ομάδων της κάθε τάξης και με τη βοήθεια των μαθητών τις πλαστικοποιεί και τις αναρτά στους διαδρόμους του σχολείου και στη βιβλιοθήκη.

Ακολουθεί το σχήμα ροής εργασιών της δραστηριότητας.

Σχήμα 1. Ροή εργασιών της δραστηριότητας «Δημιουργία αφίσας».

Μαθησιακά αποτελέσματα

Η ολοκλήρωση της δραστηριότητας για τους μαθητές είχε τα ακόλουθα οφέλη:

1. Ανάπτυξη του αισθήματος ότι στη βιβλιοθήκη και στο σχολείο υπάρχει το προσωπικό τους στίγμα, συναίσθημα το οποίο συμβάλλει στην ενίσχυση της αυτοεκτίμησης.

2. Γνωριμία με το λεξιλογικό ύφος της αφίσας και γενικότερα με τη λειτουργία του συνθήματος ως περιεκτικός λόγος.
3. Ανάπτυξη δημιουργικής σκέψης και εκφραστικότητας στην ελληνική γλώσσα.
4. Ενίσχυση της συνεργατικότητας μεταξύ συμμαθητών.

3.5.2 Το βιβλιόδεντρο

Πρόκειται για μια δραστηριότητα ιδιαίτερα δημοφιλής στο σχολείο, η οποία προκάλεσε τον ενθουσιασμό των παιδιών. Η ιδέα του βιβλιόδεντρου αφορά την κατασκευή ενός δέντρου χωρίς φύλλα σε ένα κεντρικό σημείο του σχολείου ή μέσα στην τάξη, είτε στο χώρο της βιβλιοθήκης. Τα κλαδιά του δέντρου στην πορεία γεμίζουν με εξώφυλλα των βιβλίων που τα παιδιά έχουν διαβάσει (βλ. Παράρτημα Γ., εικόνα 10). Ακολουθεί ο πίνακας με την περιγραφή της δραστηριότητας.

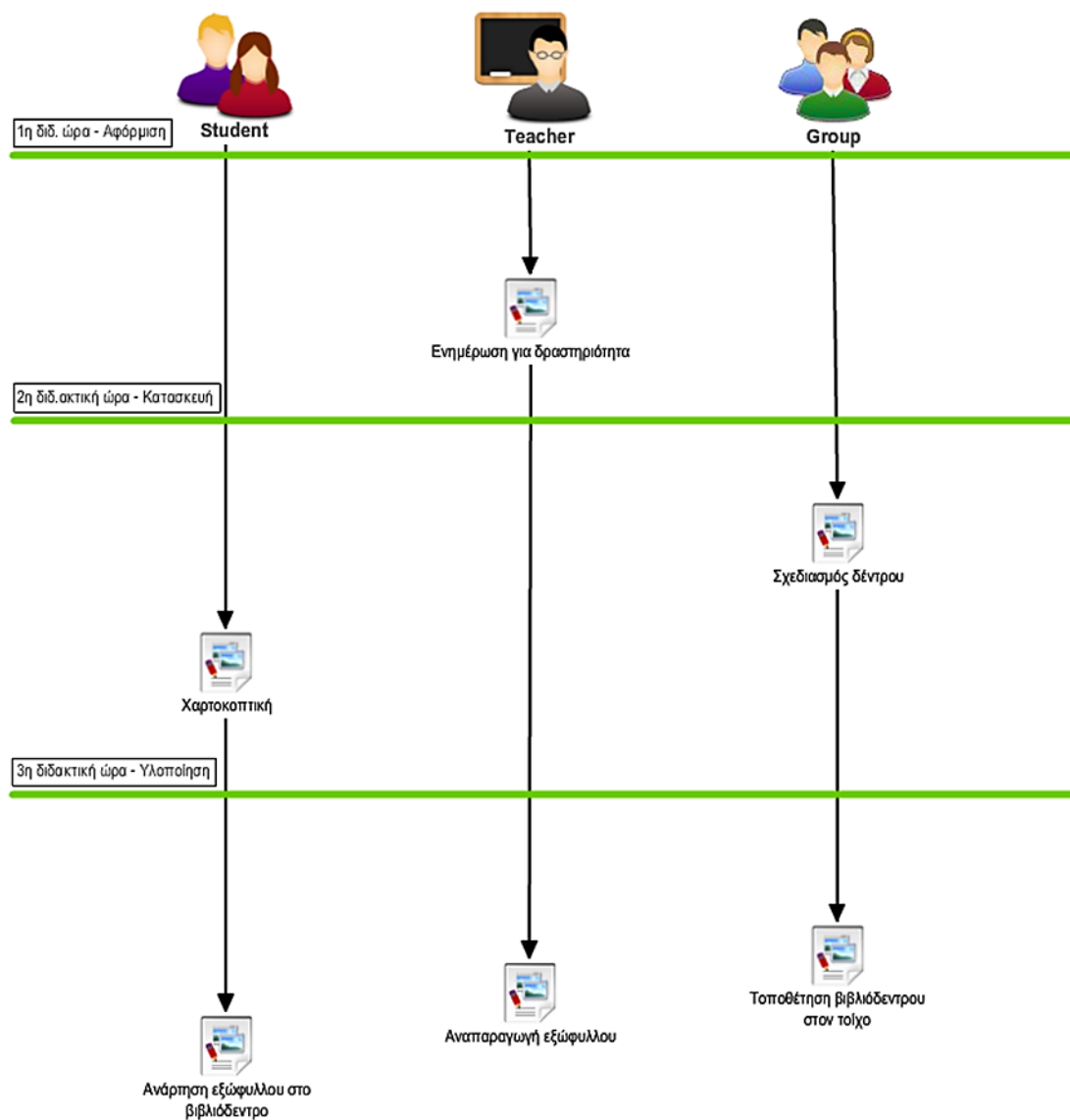
Δράση	Το βιβλιόδεντρο
Στόχοι	Ανάπτυξη αναγνωστικής κουλτούρας και σχηματισμός αναγνωστικών κοινοτήτων.
Ηλικία	8-12
Αριθμός συμμετεχόντων	Στη δραστηριότητα συμμετείχαν όλα τα τμήματα των τάξεων Β΄ έως ΣΤ΄, δηλαδή περίπου 110 παιδιά.
Διάρκεια	6 μήνες
Χώρος υλοποίησης, υλικά και προετοιμασία	Για την κατασκευή του δέντρου επιλέχθηκε ένα κεντρικό σημείο του σχολείου, ώστε να είναι προσβάσιμο από όλα τα παιδιά. Τα υλικά που χρησιμοποιήθηκαν είναι χαρτόνι και πλαστικό χρώμα για εξωτερικό χώρο. Για τα εξώφυλλα χρησιμοποιήθηκε διαφάνεια πλαστικοποίησης.
Δραστηριότητες επέκτασης / εμβάθυνσης	Παρουσίαση του βιβλιόδεντρου σε κάποια σχολική εκδήλωση από μια ομάδα μαθητών.

Διαδικασία υλοποίησης

1^η και 2^η διδακτική ώρα: Η δημιουργία του βιβλιόδεντρου ανατέθηκε σε ένα τμήμα της τετάρτης τάξης. Τα παιδιά αφού ενημερώθηκαν για τρόπο υλοποίησης της δραστηριότητας, χωρίστηκαν σε ομάδες των τεσσάρων ατόμων και έγινε η κατανομή των ρόλων σε κάθε ομάδα. Μια ομάδα ανέλαβε το σχεδιασμό του δέντρου, άλλη το κόψιμο των χαρτονιών και μια τρίτη την τοποθέτηση στον τοίχο του διαδρόμου.

Κάθε φορά που τα παιδιά διαβάζουν ένα βιβλίο, ατομικά ή μαζί με τη δασκάλα τους, το εξώφυλλό του «μεγαλώνει» στα κλαδιά του δέντρου. Το εξώφυλλο μπορεί να είναι φωτοτυπία ή ζωγραφισμένο και από τα ίδια τα παιδιά, το οποίο στη συνέχεια πλαστικοποιείται. Το δέντρο πολύ σύντομα γεμίζει με βιβλία, αποτελώντας έναυσμα για συζητήσεις και κριτικές βιβλίων μεταξύ των μαθητών και των εκπαιδευτικών. Η υλοποίηση της δραστηριότητας στο Διαπολιτισμικό σχολείο της Αλσούπολης είχε ένα παράδοξο, καθώς το αρχικό δέντρο που είχαν δημιουργήσει τα παιδιά από χαρτόνι, ξεκόλλησε σε σύντομο χρονικό διάστημα από το σημείο που είχε κατασκευαστεί, με αποτέλεσμα να μην είναι σταθερό. Έτσι λοιπόν με πρωτοβουλία των δασκάλων, δημιουργήθηκε ένα νέο δέντρο από σταθερό χρώμα τοίχου, το οποίο αρχικά δυσαρέστησε τους μαθητές οι οποίοι είδαν την προηγούμενη κατασκευή τους να καταρρέει, ενθουσιάστηκαν όμως στην όψη του νέου και μεγαλύτερου σε μέγεθος δέντρου που κοσμούσε το διάδρομο του σχολείου.

Στη συνέχεια, αποτυπώνεται η ροή εργασιών της δραστηριότητας.

Σχήμα 2. Ροή εργασιών της δραστηριότητας «Το βιβλιόδεντρο»

Μαθησιακά αποτελέσματα

Η δραστηριότητα ολοκληρώθηκε λίγο πριν από το κλείσιμο της σχολικής χρονιάς μετά και από την τελευταία επίσκεψη των παιδιών στην βιβλιοθήκη του σχολείου.

Τα οφέλη που επέφερε η δραστηριότητα ήταν:

1. Ενίσχυση της ομαδικότητας και συνεργατικότητας μεταξύ των μαθητών.
2. Ενεργοποίηση της αναγνωστικής διάθεσης και σταθεροποίηση των αναγνωστικών συνηθειών των παιδιών.
3. Ανάπτυξη κριτικής διάθεσης και συζητήσεων για τα βιβλία που έχουν διαβαστεί μεταξύ των μαθητών.

3.5.3 Γιορτή του βιβλίου

Η καλύτερη ευκαιρία για να πραγματοποιηθεί ένα τέτοιο φεστιβάλ ήταν η παγκόσμια μέρα του βιβλίου. Κατά τη διάρκεια της συγκεκριμένης ημέρας πραγματοποιήθηκαν αρκετές δραστηριότητες, στις οποίες συμμετείχαν όλες οι τάξεις του σχολείου με διαφορετικό πρόγραμμα η καθεμιά. Κάθε τμήμα παρουσίασε κάτι ξεχωριστό και φυσικά δεν έλλειψε η παιγνιώδης και δημιουργική διάθεση καθ' όλη τη διάρκεια των δραστηριοτήτων. Σε κάθε περίπτωση, το σημαντικότερο σε μια τέτοια εκδήλωση είναι να έρθουν σε επαφή οι μαθητές με το βιβλίο και μάλιστα με βιωματικό τρόπο, ώστε να χαρούν με την ψυχή τους τις εκδηλώσεις που θα πραγματοποιηθούν τη συγκεκριμένη μέρα.

Δράση	Προσέγγιση μειονεκτούντων παιδιών
Στόχοι	Η διοργάνωση του φεστιβάλ βιβλίου στοχεύει <ul style="list-style-type: none">- Στην επαφή των παιδιών με ένα μεγάλο αριθμό λογοτεχνικών βιβλίων.- Στην αισθητική τους ικανοποίηση από την ανάγνωση βιβλίων.- Στην ανακάλυψη της αναγνωστικής απόλαυσης και στη διάδοσή της.- Στην κινητοποίηση των οικογενειών να προσεγγίσουν το βιβλίο και να ενθαρρύνουν και τα παιδιά τους.- Στη δημιουργία αναγνωστικών κοινοτήτων και κριτικών συζητήσεων για βιβλία.
Ηλικία	6-12
Αριθμός συμμετεχόντων	Στο φεστιβάλ για τη γιορτή του βιβλίου συμμετείχαν τα τμήματα όλων των τάξεων του σχολείου.
Διάρκεια	1 σχολική μέρα (7 διδακτικές ώρες)
Χώρος υλοποίησης, υλικά και προετοιμασία	Κάποιες από τις δραστηριότητες πραγματοποιήθηκαν μέσα στις αίθουσες και κάποιες στο προαύλιο του σχολείου. Χρησιμοποιήθηκε αρκετό χαρτόνι και λευκές κόλλες A4 για κατασκευές, καθώς και χρώματα. Βιντεοπροβολέας για

	προβολή ιστοσελίδας.
Δραστηριότητες επέκτασης / εμβάθυνσης	Εφαρμογή των δραστηριοτήτων στα πλαίσια του γλωσσικού μαθήματος.

Διαδικασία υλοποίησης

Οι δραστηριότητες για το φεστιβάλ βιβλίου ξεκίνησαν από το πρωί με τις μικρότερες τάξεις - Α΄ έως Γ΄ - και συνεχίστηκαν κατά τη διάρκεια του σχολικού ωραρίου με τις μεγαλύτερες τάξεις, Δ΄ έως Στ΄.

1^η και 2^η ώρα: το πρώτο δίωρο της ημέρας ήταν αφιερωμένο στις μικρότερες τάξεις. Οι μαθητές βγήκαν στο προαύλιο όπου είχαν τοποθετηθεί στρώματα ώστε να μπορούν να καθίσουν κάτω, χωρισμένοι σε ομάδες. Αρχικά, έγινε μια εκτενής συζήτηση για τη μέρα του βιβλίου και για ποιο λόγο επιλέχθηκε η συγκεκριμένη μέρα ως παγκόσμια μέρα του βιβλίου. Οι μικροί μαθητές αντάλλαξαν απόψεις για τη σπουδαιότητα της ανάγνωσης λογοτεχνικών βιβλίων. «*Τα βιβλία μας ταξιδεύουν*», «*Νομίζω ότι ο ήρωας είμαι εγώ!*», «*Με κάνουν να ξεχνά τα μαθήματα*», είναι κάποιες από τις απόψεις των μαθητών. Σε κάθε στρώμα υπήρχαν διάσπαρτα βιβλία από τη βιβλιοθήκη και μάλιστα ανά είδος (βλ. Παράρτημα Γ., εικόνα 2). Για παράδειγμα σε ένα στρώμα υπήρχαν παραμύθια, σε άλλο εικονογραφημένα, σε άλλο μυθολογία κτλ. Η βασική ιδέα της δραστηριότητας ήταν να περάσουν τα παιδιά, που ήταν χωρισμένα σε ομάδες των 6-7 ατόμων, από όλα τα στρώματα και να ξεφυλλίσουν όσα περισσότερα βιβλία μπορούν από κάθε είδος, χωρίς να έχουν το άγχος της ανάγνωσης. Κάθε μαθητής μάλιστα είχε από ένα φύλλο χαρτί στο οποίο σημείωνε τα βιβλία που τον ενδιαφέρουν, δημιουργώντας έτσι μια λίστα με αυτά που θα δανειζόταν μελλοντικά από την βιβλιοθήκη. Η δραστηριότητα αυτή υλοποιήθηκε με τη συνοδεία μουσικής, θυμίζοντας αρκετά το παιχνίδι με τις μουσικές καρέκλες, όπου αντί για καρέκλες υπήρχαν στρώματα με βιβλία για όλα τα παιδιά. Πρόκειται για μια δραστηριότητα όπου έφερε τους μαθητές σε επαφή με το βιβλίο, λαμβάνοντας υπόψη ότι ακόμα και το απλό ξεφύλλισμα είναι ιδιαίτερα

σημαντικό ώστε να αποτελέσει στη συνέχεια κίνητρο για την ανάγνωσή ενός βιβλίου.

2^η και 3^η ώρα: σε αυτές τις δύο ώρες πραγματοποιήθηκαν οι επόμενες δραστηριότητες, που είχαν προετοιμαστεί από ένα τμήμα της πρώτης τάξης και από ένα αντίστοιχα της δευτέρας, με τη συμμετοχή και των υπόλοιπων τμημάτων της Α, Β και Γ τάξης. Η δραστηριότητα υλοποιήθηκε στον προαύλιο χώρο του σχολείου, διαμορφωμένος με στρώματα ώστε να παραμένουν οι μαθητές καθισμένοι (βλ. Παράρτημα Γ., εικόνα 15). Το βιβλίο που αναγνώστηκε από τη δασκάλα ήταν το «Χαρούμενο λιβάδι» της Φιλλιώς Νικολούδη, ένα βιβλίο που συγκίνησε τα παιδιά, καθώς θίγει εύστοχα το θέμα της διαφορετικότητας και του ρατσισμού, έννοιες που έχουν απασχολήσει αρκετές φορές τις οικογένειες των μαθητών του διαπολιτισμικού σχολείου. Αυτός ήταν ουσιαστικά και ο λόγος για τον οποίο επιλέχτηκε το συγκεκριμένο βιβλίο. Μετά την ολοκλήρωση της ανάγνωσης, ακολούθησε σύντομη συζήτηση σχετικά με την έννοια του ρατσισμού και στη συνέχεια δόθηκε στους μαθητές ένα φύλλο εργασίας με σχέδια από μαργαρίτες, παπαρούνες και πεταλούδες που έπρεπε να ζωγραφίσουν για να φτιάξουν μια αφίσα με το δικό τους «μαργαριτό-παπαρούνό» λιβάδι (βλ. Παράρτημα Γ., εικόνα 1), δηλώνοντας έτσι το μήνυμά τους κατά του ρατσισμού και της διαφορετικότητας.

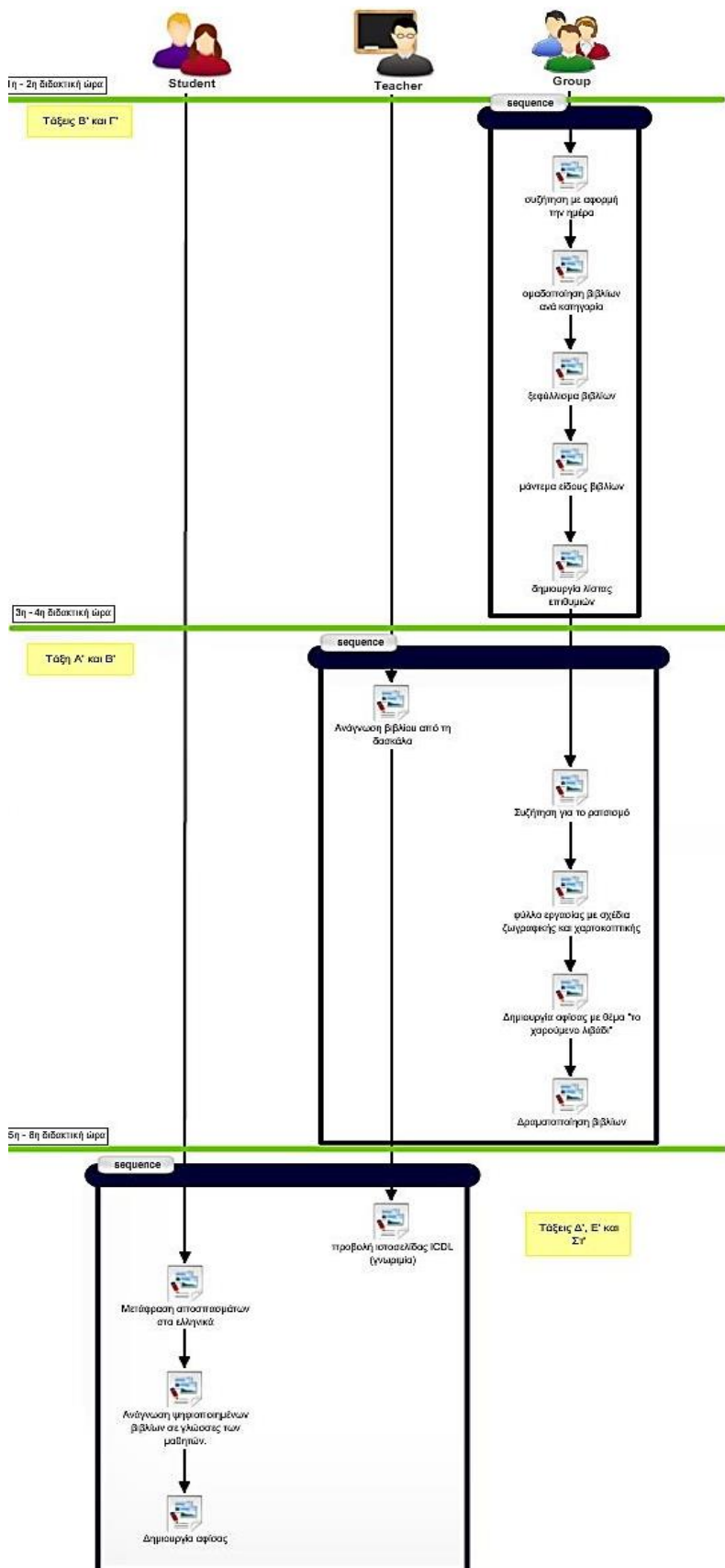
Η επόμενη δραστηριότητα, πάλι στο προαύλιο του σχολείου, ήταν αφιερωμένη σε ένα από τα πιο γνωστά παραμύθια του Άντερσεν, «Το ασχημόπαπο». Οι μικροί μαθητές της δευτέρας τάξης δραματοποίησαν και παρουσίασαν το παραμύθι σε μορφή σύντομου θεατρικού. Η επιλογή του συγκεκριμένου συγγραφέα δεν ήταν τυχαία, καθώς η παγκόσμια ημέρα του βιβλίου έχει καθιερωθεί στις 2 Απριλίου λόγω των γενεθλίων του μεγάλου Δανού παραμυθά Χανς Κρίστιαν Άντερσεν, με σκοπό να εμπνεύσει στα παιδιά την αγάπη για το διάβασμα και να προκαλέσει την προσοχή των μεγαλύτερων στο παιδικό βιβλίο.

5^η και 6^η ώρα: σε αυτό το δίωρο πραγματοποιήθηκαν παράλληλα δύο δραστηριότητες. Για την τετάρτη και την πέμπτη τάξη οργανώθηκε μια προβολή

της ιστοσελίδας International Children's Digital Library¹² (βλ. Παράρτημα Γ., εικόνες 3 και 14), η οποία αποτελεί μια εκτενή συλλογή με βιβλία από όλο τον κόσμο, σε ηλεκτρονική μορφή. Τα βιβλία επιλέχθηκαν με βάση την εθνότητα των παιδιών. Έτσι διαβάστηκε ένα βιβλίο από τη Συρία, ένα από τις Φιλιππίνες, ένα από την Αμερική, ένα από την Αλβανία και ένα από τη Γαλλία από κάποιο μαθητή της αντίστοιχης εθνότητας, ο οποίος προσπαθούσε να μεταφράζει το κείμενο για να καταλαβαίνουν και οι υπόλοιποι μαθητές. Στόχος της δραστηριότητας ήταν να ακουστούν οι γλώσσες από τις διάφορες χώρες και να καταδειχθεί η παγκοσμιότητα του λογοτεχνικού βιβλίου. Πρόκειται για μια δραστηριότητα που ενθουσίασε αρκετά τα παιδιά ενώ παράλληλα έγινε μια πρώτη γνωριμία με τον ιστότοπο, ώστε οι μαθητές να μπορούν να πλοηγηθούν και μόνοι τους από το σπίτι.

Η δραστηριότητα της έκτης τάξης αφορούσε τη δημιουργία αφίσας με αφορμή την παγκόσμια μέρα του σχολείου (βλ. Παράρτημα Γ., εικόνα 7). Οι μαθητές έφτιαξαν πρωτότυπες αφίσες και στη συνέχεια τις κόλλησαν στο διάδρομο του σχολείου.

¹² Πηγή: <http://en.childrenslibrary.org/index.shtml>

Σχήμα 3. Ροή εργασιών της δραστηριότητας «Γιορτή του βιβλίου»

Μαθησιακά αποτελέσματα

Ο εορτασμός της παγκόσμιας ημέρας του βιβλίου επέφερε πολλά οφέλη στους μαθητές.

1. Οι δραστηριότητες που υλοποιήθηκαν συνέβαλαν στη βιωματική προσέγγιση του βιβλίου.
2. Οι μαθητές είχαν την ευκαιρία να έρθουν σε επαφή με ένα μεγάλο αριθμό βιβλίων, ακόμα και ξεφυλλίζοντας τα.
3. Οι δραστηριότητες αποτέλεσαν έναυσμα για συζητήσεις και κριτικές βιβλίων μεταξύ των μαθητών.
4. Ανάπτυξη της φαντασίας και της δημιουργικότητας.
5. Σύνδεσης της ανάγνωσης βιβλίων με την τεχνολογία.

3.5.4 Συνάντηση με ένα συγγραφέα

Στα πλαίσια του γλωσσικού μαθήματος της τετάρτης και πέμπτης δημοτικού, οργανώθηκε μια δραστηριότητα με προσκεκλημένη τη συγγραφέα Ναννίνα Σακκά – Νικολακοπούλου και με αφορμή το βιβλίο της «Τα οικογενειακά των τεράτων».

Δράση	Γνωριμία με συγγραφείς και έργα τους
Στόχοι	Η συνάντηση με την συγγραφέα στοχεύει <ul style="list-style-type: none">- Στην εμπλοκή των παιδιών στην ανάγνωση βιβλίων μέσα από βιωματικές και αυθεντικές δράσεις.- Στην εις βάθος γνωριμία με το συγγραφέα και το έργο του.- Στην ανάπτυξη της αναγνωστικής κουλτούρας.- Στη δημιουργία αναγνωστικών κοινοτήτων και κριτικών συζητήσεων για βιβλία.
Ηλικία	10-12
Αριθμός συμμετεχόντων	Στη δραστηριότητα συμμετείχαν και τα δύο τμήματα της τετάρτης και πέμπτης δημοτικού. (35 παιδιά)

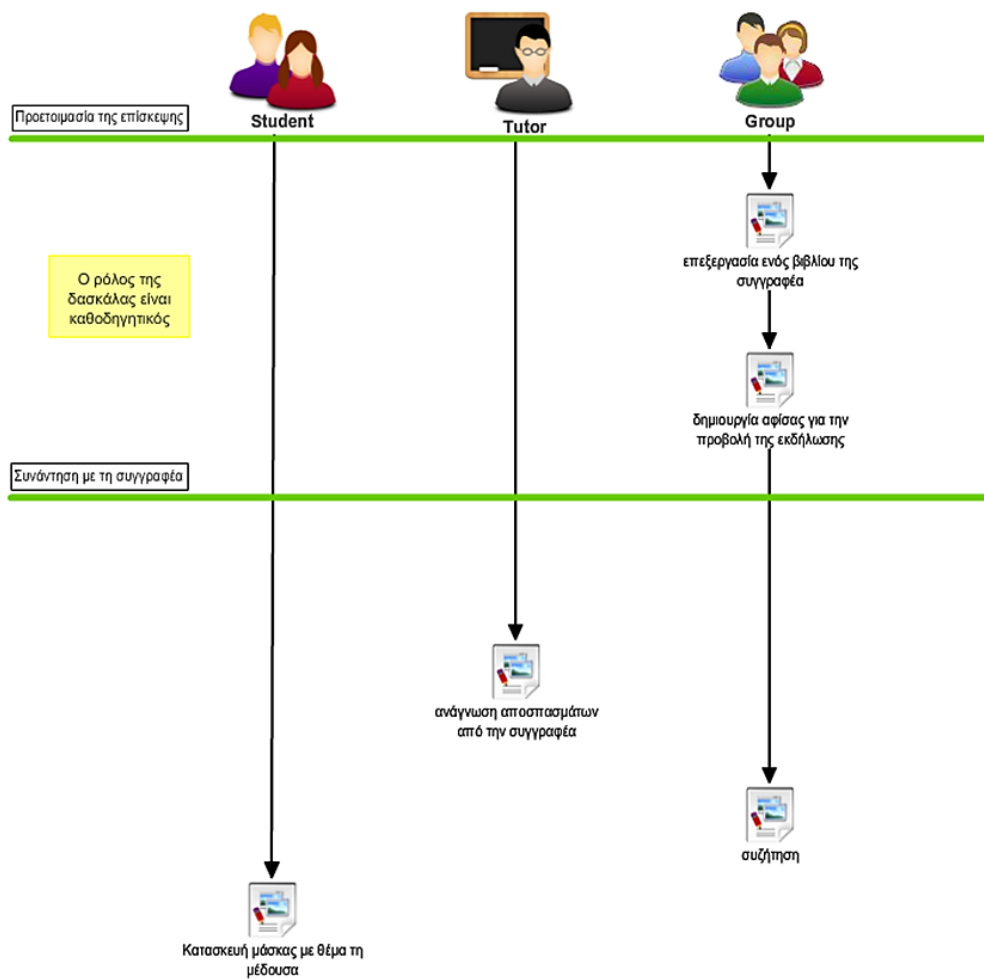
Διάρκεια	2 διδακτικές ώρες
Χώρος υλοποίησης, υλικά και προετοιμασία	Η δραστηριότητα πραγματοποιήθηκε στην αίθουσα εκδηλώσεων του σχολείου. Χρησιμοποιήθηκε χαρτόνι για την κατασκευή μάσκας, καθώς και χρώματα.
Δραστηριότητες επέκτασης / εμπάθυνσης	Οι μαθητές γίνονται συν-δημιουργοί με τον/την συγγραφέα και φτιάχνουν τη δική τους ιστορία.

Διαδικασία υλοποίησης

Αφορμή για την πρόσκληση της συγγραφέως ήταν η ενασχόληση των μαθητών με τη μυθολογία και συγκεκριμένα με το μύθο της Μέδουσας και του Περσέα. Οι μαθητές είχαν προηγουμένως επεξεργαστεί το μύθο, διαβάζοντας το βιβλίο της συγγραφέως, καθώς και άλλα κείμενα μυθολογίας σχετικά με το θέμα αυτό, ώστε να είναι πλήρως ενημερωμένοι. Ο χρόνος της επίσκεψης χωρίστηκε σε δύο μέρη.

Στο πρώτο μέρος, η συγγραφέας διάβασε κάποια αποσπάσματα από το βιβλίο που περιείχε το μύθο της Μέδουσας και του Περσέα, κάνοντας διάφορες ερωτήσεις στους μαθητές, με σκοπό την ανάπτυξη διαλόγου ανάμεσα στη δημιουργό και τα παιδιά. Αντίστοιχα, έδωσε την ευκαιρία στους μαθητές να της υποβάλουν διάφορα ερωτήματα σχετικά με το έργο της και την εμπειρία της συγγραφής παιδικών βιβλίων. Στη φάση αυτή τα περισσότερα παιδιά έδειξαν μεγάλο ενδιαφέρον για το πόσο δύσκολο είναι να εμπνευστεί ένας συγγραφέας την πλοκή ενός μύθου.

Το δεύτερο μέρος της επίσκεψης αποτέλεσε μια βιωματική δραστηριότητα που αφορούσε την κατασκευή μάσκας της μέδουσας, με σκοπό να συνδέσουν οι μαθητές το περιεχόμενο του μύθου με την όψη της μέδουσας. Αρχικά λοιπόν οι εκπαιδευτικοί μοίρασαν στα παιδιά ένα φύλλο με το σχεδιάγραμμα της μέδουσας, το οποίο έπρεπε να ζωγραφίσουν και στη συνέχεια να το κολλήσουν σε χαρτόνι και να το κόψουν. Σκοπός τους ήταν να δημιουργήσουν την πιο τρομακτική και συνάμα πιο εντυπωσιακή μάσκα μέδουσας.

Σχήμα 4. Ροή εργασιών της δραστηριότητας «Συνάντηση με ένα συγγραφέα»

Μαθησιακά αποτελέσματα

Οι μαθητές στο τέλος της επίσκεψης της συγγραφέως απέκτησαν τις παρακάτω γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες:

1. Γνωριμία με το έργο της συγγραφέως.
2. Βιωματική προσέγγιση του μύθου.
3. Ανάπτυξη γόνιμου ανταγωνισμού.
4. Ανάπτυξη δημιουργικότητας και φαντασίας.

3.5.5 Διαβάζοντας δυνατά

Η δραστηριότητα αυτή είχε σαν στόχο να ενεργοποιήσει τους μαθητές, ιδιαίτερα τους πιο απρόθυμους, στην ανάγνωση λογοτεχνικών βιβλίων. Η ανάγνωση ενός βιβλίου από ένα παθιασμένο αναγνώστη, προσδίδει ακόμα μεγαλύτερη αξία. Ιδιαίτερα στο σχολείο, όταν η φωναχτή ανάγνωση βιβλίων αποσυνδέεται με την ανάθεση εργασιών, τότε μπορεί να συμβάλλει στην εμπλοκή ακόμα και των πιο αδιάφορων μαθητών (Layne, 2009¹³).

Δράση	Διαβάζοντας δυνατά
Στόχοι	<ul style="list-style-type: none">- Ανάπτυξη αισθητικής απόλαυσης- Ανάπτυξη αναγνωστικών συνηθειών- Ανάπτυξη αναγνωστικής κουλτούρας σε προσωπικό και κοινωνικό επίπεδο.
Ηλικία	10-12
Αριθμός συμμετεχόντων	Η δραστηριότητα πραγματοποιήθηκε σε όλα σχεδόν τα τμήματα του σχολείου, που αναλογεί σε 8-11 μαθητές ανά τμήμα.
Διάρκεια	1 διδακτική ώρα για κάθε ανάγνωση ανά εβδομάδα.
Χώρος υλοποίησης, υλικά και προετοιμασία	Χώρος υλοποίησης ήταν η τάξη του κάθε τμήματος και κατά τους καλοκαιρινούς μήνες το προαύλιο του σχολείου.
Δραστηριότητες επέκτασης / εμβάθυνσης	Δραματοποίηση βιβλίου από τους μαθητές.

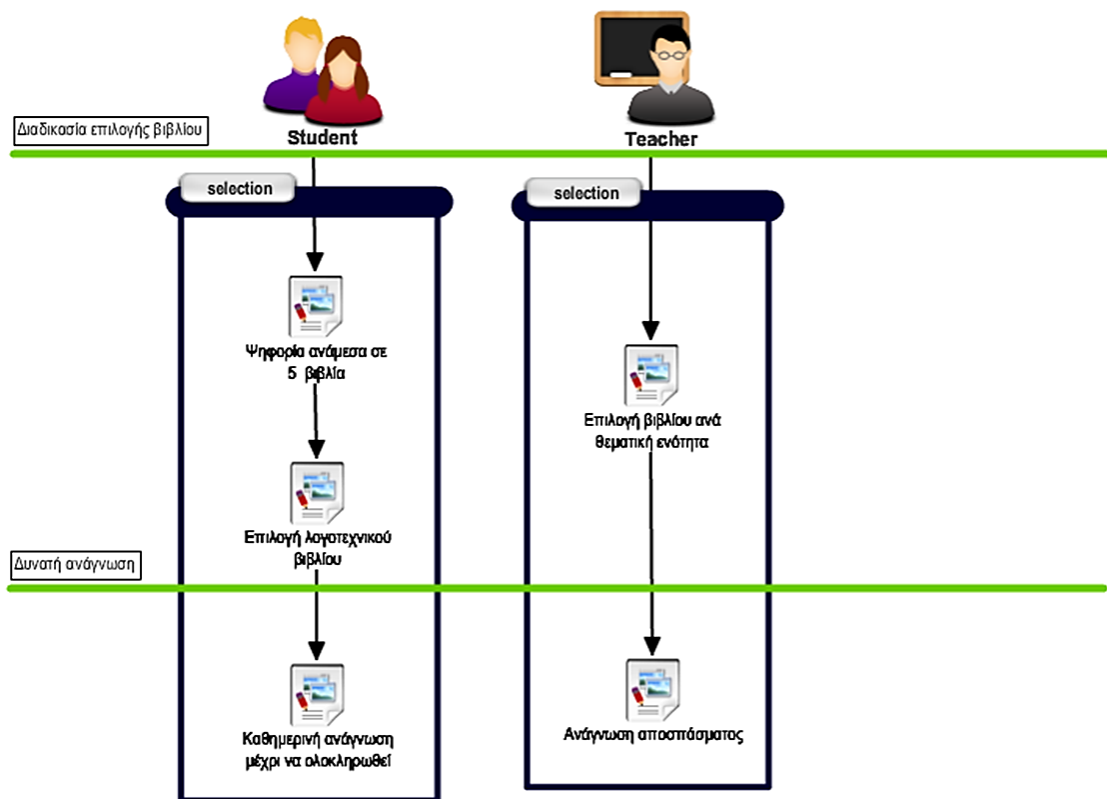
¹³ Layne, S. L. (2009). Igniting a Passion for Reading: Successful Strategies for Building Lifetime Readers. Portland, Maine: Stenhouse Publishers.

Διαδικασία Υλοποίησης

Η δραστηριότητα «διαβάζοντας δυνατά» είναι μια δραστηριότητα η οποία χαρακτηρίζεται από διαθεματικότητα, αφού μπορεί να συνδυαστεί με οποιοδήποτε διδακτικό αντικείμενο, είτε πρόκειται για θεωρητικό ή πρακτικό μάθημα. Προτιμότερο βέβαια είναι να αξιοποιηθεί σε γλωσσικό μάθημα, ώστε να συνδεθεί η μορφολογία της γλώσσας με την εκφραστικότητα του αναγνώστη. Στο συγκεκριμένο σχολείο, αποφασίστηκε η δραστηριότητα να συνδεθεί με την ανάγνωση λογοτεχνικού βιβλίου από τη δασκάλα μία φορά την εβδομάδα σε όλη τη διάρκεια του σχολικού έτους.

Έτσι λοιπόν, σε μια διδακτική ώρα γλωσσικού μαθήματος, η δασκάλα έκανε ανάγνωση ενός λογοτεχνικού βιβλίου, το οποίο αποτελούσε επιλογή είτε των μαθητών, είτε της εκπαιδευτικού εφόσον έκρινε ότι συνδέεται νοηματικά με διδακτική ενότητα που επρόκειτο να διδάξει. Σε άλλη τάξη του σχολείου, η εκπαιδευτικός υλοποίησε τη δραστηριότητα με διαφορετικό τρόπο. Η διαδικασία προέβλεπε την επιλογή ενός λογοτεχνικού βιβλίου από τους μαθητές, ύστερα από ψηφοφορία ανάμεσα σε 5 βιβλία. Η εκπαιδευτικός διάβαζε κάθε εβδομάδα ένα κεφάλαιο από το ίδιο βιβλίο μέχρι αυτό να ολοκληρωθεί. Σε ημέρες καλοκαιρίας, οι εκπαιδευτικοί πολλές φορές επέλεξαν να υλοποιήσουν την δραστηριότητα στο προαύλιο του σχολείου, γεγονός το οποίο προσέδιδε ακόμα μεγαλύτερη βιωματικότητα.

Το κλειδί στη συγκεκριμένη δραστηριότητα είναι ο τρόπος ανάγνωσης, ο οποίος θα πρέπει να αποπνέει πάθος και εκφραστικότητα, ώστε να αποδίδει το νόημα της πλοκής με ρεαλισμό. Για το λόγο αυτό η ανάγνωση γίνεται από τον ίδιο τον εκπαιδευτικό, ώστε να υπάρχει ακριβής απόδοση του επιτονισμού. Στόχος είναι να γνωρίσουν οι μαθητές τον επιτονισμό και τη σημασία του στην απόδοση του νοήματος, αλλά και να κρατηθεί αμείωτο το ενδιαφέρον και η προσοχή τους. Εν ολίγοις πρόκειται για μια δραστηριότητα διόλου υποτιμημένη, καθώς μπορεί να αποτελέσει το έναυσμα για σωστή ανάγνωση ενός βιβλίου. Ακολουθεί η ροή εργασιών της δραστηριότητας.

Σχήμα 5. Ροή εργασιών της δραστηριότητας «Διαβάζοντας δυνατά»

Μαθησιακά αποτελέσματα

Η σημασία της μεγαλόφωνης ανάγνωσης έχει αναγνωριστεί από παλιά. Ιδιαίτερα όταν πρόκειται για την προώθηση της φιλαναγνωσίας, αποκτά ακόμα μεγαλύτερη βαρύτητα. Συγκεκριμένα η δραστηριότητα επέφερε τα ακόλουθα αποτελέσματα:

1. Συνέβαλε στην ανάπτυξη των αναγνωστικών και γλωσσικών δεξιοτήτων, ασκώντας την ευγλωττία των μαθητών.
2. Ενίσχυσε την αυτοπεποίθηση των μαθητών, οι οποίοι προσπαθώντας να διαβάσουν καθαρά, θέλησαν να γοητεύσουν το ακροατήριό τους,
3. Αποτέλεσε πρόθεση έκφρασης και επικοινωνίας με το δάσκαλο και τους συμμαθητές.
4. Συνέβαλε στην καλύτερη κατανόηση του κειμένου.

3.5.6 Δημιουργία κόμικς

Λαμβάνοντας υπόψη ότι τα κόμικς είναι το αγαπημένο είδος βιβλίου για τα παιδιά, είναι αυτονόητο ότι η συγκεκριμένη δραστηριότητα ενθουσίασε τους μαθητές. Πραγματοποιήθηκε σε δύο παραλλαγές: η μια αφορούσε τη συμπλήρωση κειμένου και λεζάντας με τη βοήθεια των εικόνων και η άλλη την σχεδίαση των σκίτσων με τη βοήθεια των κειμένων. Στόχος της δραστηριότητας ήταν να δημιουργήσουν οι μαθητές μια νέα ιστορία.

Δράση	Δημιουργώντας κόμικς
Στόχοι	<ul style="list-style-type: none">- Ανάπτυξη κριτικής σκέψης και εκφραστικότητας.- Ενίσχυση αναγνωστικών συνηθειών, μέσα από την ανάγνωση ευχάριστων ιστοριών σε μορφή κόμικς.- Να παίξουν δημιουργικά, γνωρίζοντας πιο καλά ένα αγαπητό λογοτεχνικό είδος.
Ηλικία	10-12
Αριθμός συμμετεχόντων	Η δραστηριότητα πραγματοποιήθηκε σε όλα σχεδόν τα τμήματα του σχολείου, με συμμετοχή 8-11 μαθητών ανά τμήμα.
Διάρκεια	2 διδακτικές ώρες για την κάθε παραλλαγή.
Χώρος υλοποίησης, υλικά και προετοιμασία	Χώρος υλοποίησης ήταν η τάξη του κάθε τμήματος. Οι σελίδες του κόμικς (κάποιο που δεν είχαν διαβάσει τα παιδιά) φωτοτυπήθηκαν και στη συνέχεια ανάλογα με την παραλλαγή της δραστηριότητας αφαιρέθηκαν τα κείμενα ή οι εικόνες.
Δραστηριότητες επέκτασης / εμβάθυνσης	Δημιουργία ψηφιακού κόμικς με τη χρήση ψηφιακών εργαλείων, όπως το Comic Strip Creator ¹⁴

¹⁴Πηγή: <http://www.comicstripcreator.org/>

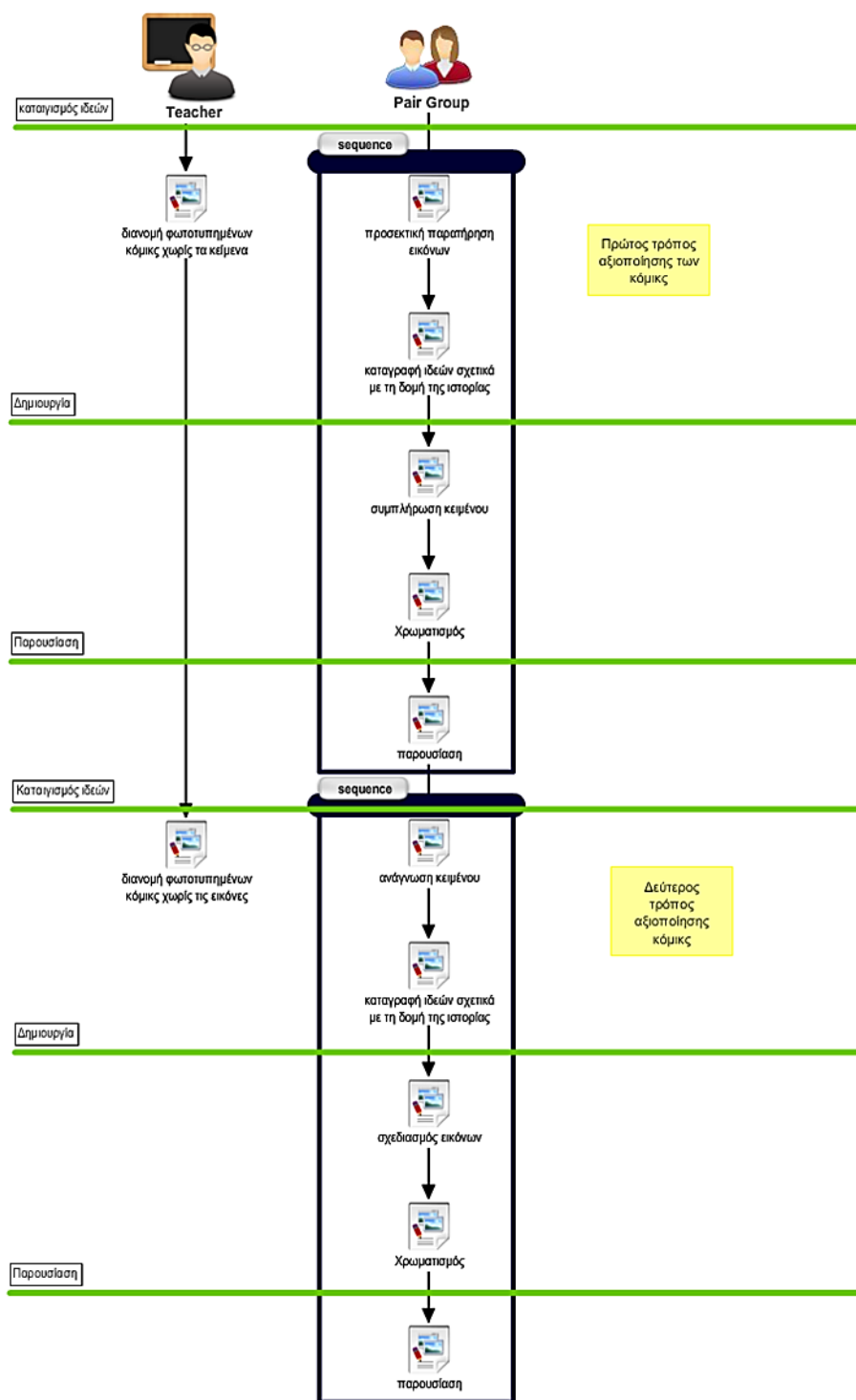
Διαδικασία Υλοποίησης

Τα κόμικς είναι και αυτά βιβλία σαν τα υπόλοιπα, γι' αυτό το λόγο δεν τα υποτιμήσαμε, καθώς μάλιστα η έρευνα έχει δείξει ότι η ανάγνωση κόμικς και περιοδικών μπορεί να ενισχύσει τη φιλιαναγνωσία. Βάζοντας τα παιδιά στο ρόλο του δημιουργού, ενισχύουν την καλή σχέση τους με το λογοτεχνικό είδος που δημιουργούν και παράλληλα απελευθερώνουν το φαντασιακό και συγκινησιακό τους κόσμο.

Η δραστηριότητα πραγματοποιήθηκε σε ένα τμήμα της Δ' Δημοτικού και σε ένα της Στ' (βλ. Παράρτημα Γ., εικόνες 4 και 5). Ξεκινήσαμε με την πρώτη παραλλαγή της δραστηριότητας που αφορούσε την προσθήκη κειμένου στο κόμικς. Καλέσαμε λοιπόν τα παιδιά να δημιουργήσουν ζευγάρια, στα οποία μοιράστηκαν οι σελίδες κόμικς. Αρχικά, τα παροτρύναμε να κοιτάξουν προσεκτικά τις εικόνες ώστε να μπορέσουν να συλλάβουν τη δομή της ιστορίας. Στη συνέχεια, έχοντας καταγράψει πρόχειρα τις ιδέες τους, συμπλήρωσαν τα κείμενα των κόμικς, χρωμάτισαν τα σχέδια και τέλος παρουσίασαν τη νέα ιστορία που πρόεκυψε. Η δραστηριότητα ολοκληρώθηκε με την ανταλλαγή των ιστοριών μεταξύ των ζευγαριών, την ανάγνωση και την παρουσίαση τους.

Η παραλλαγή της δραστηριότητας ήταν η ανάποδη διαδικασία, δηλαδή σκεπάστηκαν οι εικόνες και αφήσαμε να φαίνονται μόνο τα κείμενα, από τα οποία οι μαθητές έπρεπε να εμπνευστούν τα σχέδια. Και οι δυο εκδοχές της δραστηριότητας ενθουσίασαν τους μαθητές με αποτέλεσμα να ανταποκριθούν θετικά, ωστόσο δυσκολεύτηκαν κάπως περισσότερο στην δημιουργία εικόνων, λόγω της αδυναμίας κάποιων μαθητών στη ζωγραφική, το οποίο δημιούργησε δυσαρέσκεια μεταξύ κάποιων ζευγαριών.

Ακολουθεί η ροή εργασιών της δραστηριότητας.

Σχήμα 6. Ροή εργασιών της δραστηριότητας «Δημιουργία κόμικς»

Μαθησιακά Αποτελέσματα

Η δραστηριότητα με τα κόμικς χαροποίησε ιδιαίτερα τους μαθητές, ώστε τα μαθησιακά αποτελέσματα να είναι πιο εμφανή σε σχέση με τις άλλες δραστηριότητες. Πιο συγκεκριμένα:

1. Έγινε σύνδεση και ανάπτυξη κριτικής σκέψης και εκφραστικότητας.
2. Οι μαθητές ανέπτυξαν την δημιουργικότητά τους, εξασκώντας τις δεξιότητες ανάγνωσης.
3. Οι μαθητές εξοικειώθηκαν με το συγκεκριμένο λογοτεχνικό είδος.

3.5.7 Οι αγαπημένες παράγραφοι των αναγνωστών και η δημιουργία κουίζ

Η συγκεκριμένη δραστηριότητα αρχικά, ήταν για τους μαθητές ένας τρόπος εξωτερίκευσης των αγαπημένων αποσπασμάτων από τα βιβλία που διάβαζαν. Στη συνέχεια όμως, συνειδητοποιώντας το μειωμένο ενδιαφέρον των υπόλοιπων μαθητών για βιβλία που δεν είχαν διαβάσει ποτέ, αποφασίσαμε να ενσωματώσουμε τη δημιουργία κουίζ με στόχο να προσελκύσουμε το ενδιαφέρον του μαθητικού πληθυσμού, το οποίο και πετύχαμε κατά μεγάλο ποσοστό (βλ. Παράρτημα Γ., εικόνα 6).

Δράση	Οι αγαπημένες παράγραφοι των αναγνωστών και η δημιουργία κουίζ
Στόχοι	<ul style="list-style-type: none"> - Ανάπτυξη γόνιμης κριτικής ενός κειμένου. - Ενδυνάμωση αναγνωστικών προτιμήσεων. - Ενίσχυση εκδήλωσης ενδιαφέροντος του μαθητικού πληθυσμού. - Σύνδεση ανάγνωσης βιβλίου με παιγνιώδες τρόπο.
Ηλικία	6-12
Αριθμός συμμετεχόντων	Στη δραστηριότητα συμμετείχε όλος ο μαθητικός πληθυσμός του σχολείου.
Διάρκεια	Από το δεύτερο τρίμηνο της σχολικής χρονιάς και μέχρι το τέλος.
Χώρος υλοποίησης, υλικά και προετοιμασία	Ο χώρος υλοποίησης ήταν ο κεντρικός διάδρομος του σχολείου, όπου τοποθετήθηκε ένας μεγάλος πίνακας ανακοινώσεων. Άλλα υλικά: πινέζες και πολύχρωμα χαρτιά Α4

Δραστηριότητες επέκτασης / εμβάθυνσης	Ανά ομάδες οι μαθητές ανέλαβαν από μόνοι τους να ανανεώνουν το κουίζ με ερωτήσεις και νέα αποσπάσματα βιβλίων, ώστε να δημιουργείται ένας νέος κύκλος ερωτήσεων κατά τακτά χρονικά διαστήματα.
---------------------------------------	--

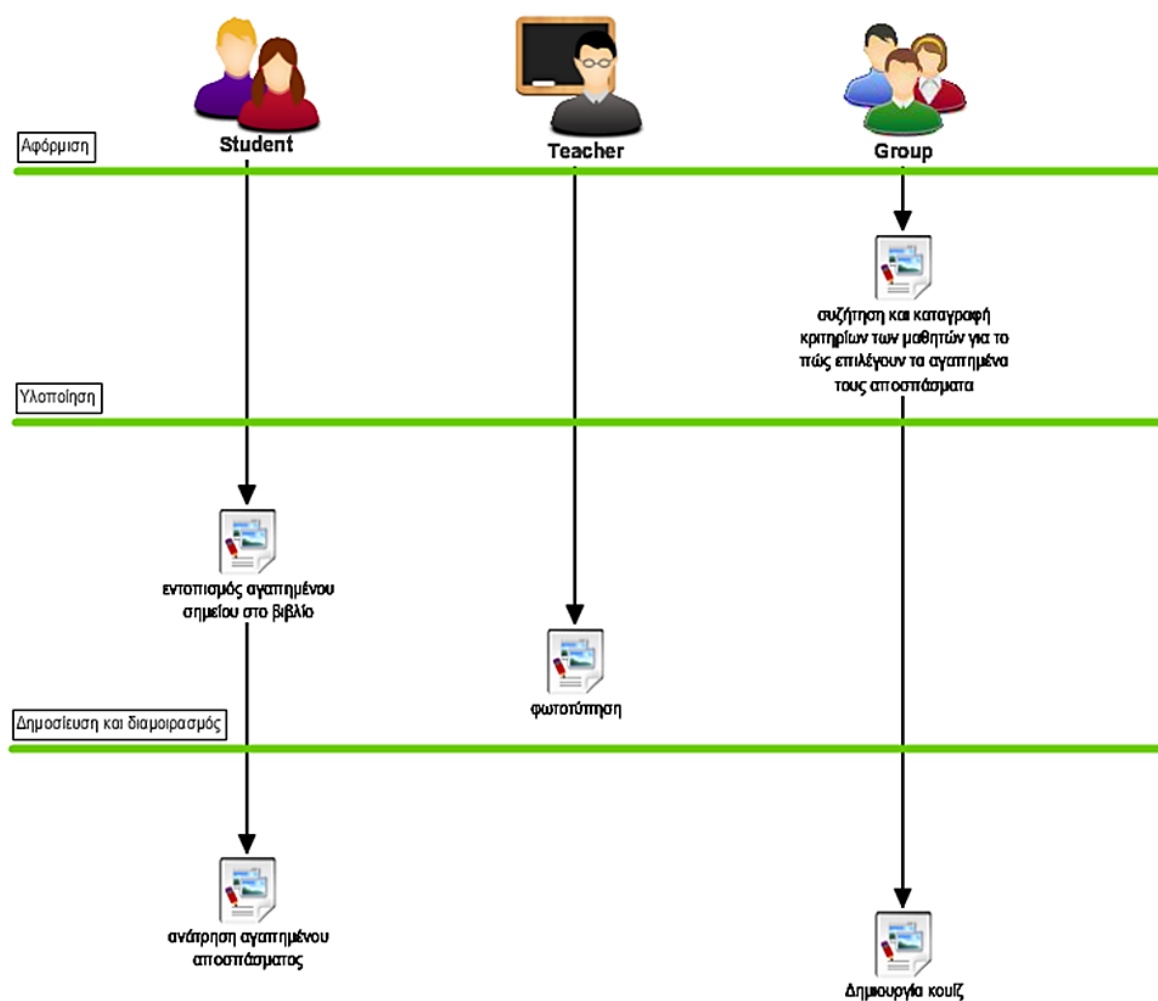
Διαδικασία υλοποίησης

Η δραστηριότητα πραγματοποιήθηκε σκόπιμα μετά το δεύτερο τρίμηνο της σχολικής χρονιάς, γιατί θεωρήσαμε ότι οι μαθητές μετά τις αρχικές δραστηριότητες φιλιαναγνωσίας, ήταν σε θέση να αντιμετωπίσουν με μεγαλύτερη ωριμότητα ένα λογοτεχνικό κείμενο και να εκφράσουν με μεγαλύτερη ευκολία τις αναγνωστικές τους προτιμήσεις. Ως αφορμηση της δραστηριότητας, έγινε μια αρχική συζήτηση με τους μαθητές σχετικά με τα κριτήρια που θα έθεταν για να θεωρήσουν μια παράγραφο ή μια σελίδα λογοτεχνικού βιβλίου ως αγαπημένη.

Ο εκπαιδευτικός κατέγραψε στον πίνακα τα κριτήρια που πρότειναν οι μαθητές και στα οποία περιλαμβάνονταν τα ακόλουθα: α) το πιο κρίσιμο σημείο της πλοκής, β) το απόσπασμα που προκάλεσε μεγαλύτερη συγκίνηση, γ) το πιο αστείο σημείο του βιβλίου, δ) το απόσπασμα με το οποίο υπάρχει συναισθηματική σύνδεση μεταξύ ήρωα και μαθητή, ε) το σημείο του βιβλίου που αποθεώνεται ο αγαπημένος ήρωας του αναγνώστη, στ) το πιο αστείο απόσπασμα του βιβλίου, και ζ) η παράγραφος με τις ωραιότερες εκφράσεις και λέξεις. Με βάση τα παραπάνω κριτήρια, άρχισε να δημιουργείται ο τοίχος με τις αγαπημένες παραγράφους των παιδιών. Κατά την επιστροφή του βιβλίου, ο κάθε μαθητής είχε σημειώσει το απόσπασμα που επρόκειτο να αναρτηθεί στον «τοίχο», το αντίγραφο του οποίου μάλιστα είχε τη δυνατότητα να ζωγραφίσει.

Η δημιουργία κουίζ (βλ. Παράρτημα Γ., εικόνες 11 και 12) από τις παραγράφους, είχε σαν στόχο να προσελκύσει ακόμα περισσότερο το ενδιαφέρον των μαθητών, στόχος που επετεύχθη σε μεγάλο ποσοστό. Αρχικά, το κουίζ ανατέθηκε σε μια ομάδα μαθητών, οι οποίοι κλήθηκαν να διαβάσουν κάποιες από τις αναρτημένες παραγράφους και να δημιουργήσουν ερωτήσεις πολλαπλών επιλογών με βάση το περιεχόμενο της κάθε παραγράφου. Σε ένα χωνί έβαλαν τα γράμματα επιλογών α,

β, γ, απ' όπου μπορούσε κάποιος να επιλέξει την απάντηση, ρίχνοντας την επιλογή του στον ειδικό φάκελο που είχε δημιουργηθεί για κάθε ερώτημα και ήταν καρφίτσωμένος στην αντίστοιχη παράγραφο. Κάθε εβδομάδα οριζόταν μια διαφορετική ομάδα μαθητών ως διαχειριστές του κουίζ. Παρακάτω, αποτυπώνεται η ροή εργασιών της δραστηριότητας.

Σχήμα 7. Ροή εργασιών της δραστηριότητας «Αγαπημένες παράγραφοι και δημιουργία κουίζ»

Μαθησιακά αποτελέσματα

Η συγκεκριμένη δραστηριότητα έδωσε τη δυνατότητα στους μαθητές να εκδηλώσουν και να υποστηρίξουν τις αναγνωστικές τους προτιμήσεις, αναρτώντας τις αγαπημένες τους παραγράφους σε κεντρικό σημείο του σχολικού κτιρίου. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα να δημιουργηθεί ένα διερευνητικό κλίμα από

τους συμμαθητές για την ανάρτηση του κάθε μαθητή και επιπλέον συναισθήματα αποδοχής των μαθητών που έβλεπαν την επιλογή τους αναρτημένα στον τοίχο. Αρκετά συχνό φαινόμενο ήταν οι συζητήσεις που λάβαιναν χώρα μπροστά από το σημείο αυτό, το οποίο έγινε εντονότερο με την προσθήκη του κουίζ.

3.5.8 Ο τοίχος με τα βιβλία που διαβάσαμε

Η δραστηριότητα είχε διπλή λειτουργία, πρώτον να αποτυπώσουν οι μαθητές τις σκέψεις τους για το βιβλίο που δανείστηκαν, και δεύτερον να προκαλέσει το ενδιαφέρον και των άλλων μαθητών για την ανάγνωση βιβλίων. Πρέπει να τονιστεί στο σημείο αυτό ότι δεν υπήρχε απαίτηση να συμπληρώνεται η αναφορά εβδομαδιαίως, καθώς θεωρήθηκε ότι κάτι τέτοιο θα έκανε τα παιδιά να αντιπαθήσουν το διάβασμα¹⁵. Έτσι η δραστηριότητα αφέθηκε στη διάθεση των μαθητών, οι οποίοι άλλοτε ανταποκρίνονταν θετικά και άλλοτε όχι.

Δράση	Ο τοίχος με τα βιβλία που διαβάσαμε
Στόχοι	<ul style="list-style-type: none"> - Ανάπτυξη γόνιμης κριτικής για το λογοτεχνικό βιβλίο. - Ενδυνάμωση αναγνωστικών προτιμήσεων. - Ενίσχυση εκδήλωσης ενδιαφέροντος του μαθητικού πληθυσμού. - Εξοικείωση με τα βασικά στοιχεία ενός βιβλίου. - Ανάπτυξη εκφραστικών και γραπτών δεξιοτήτων.
Ηλικία	6-12
Αριθμός συμμετεχόντων	Στη δραστηριότητα συμμετείχε όλος ο μαθητικός πληθυσμός του σχολείου.
Διάρκεια	Από το δεύτερο τρίμηνο και μέχρι το τέλος της σχολικής χρονιάς.
Χώρος υλοποίησης,	Ο χώρος υλοποίησης ήταν ο κεντρικός διάδρομος του σχολείου, όπου τοποθετήθηκε ένας μεγάλος πίνακας

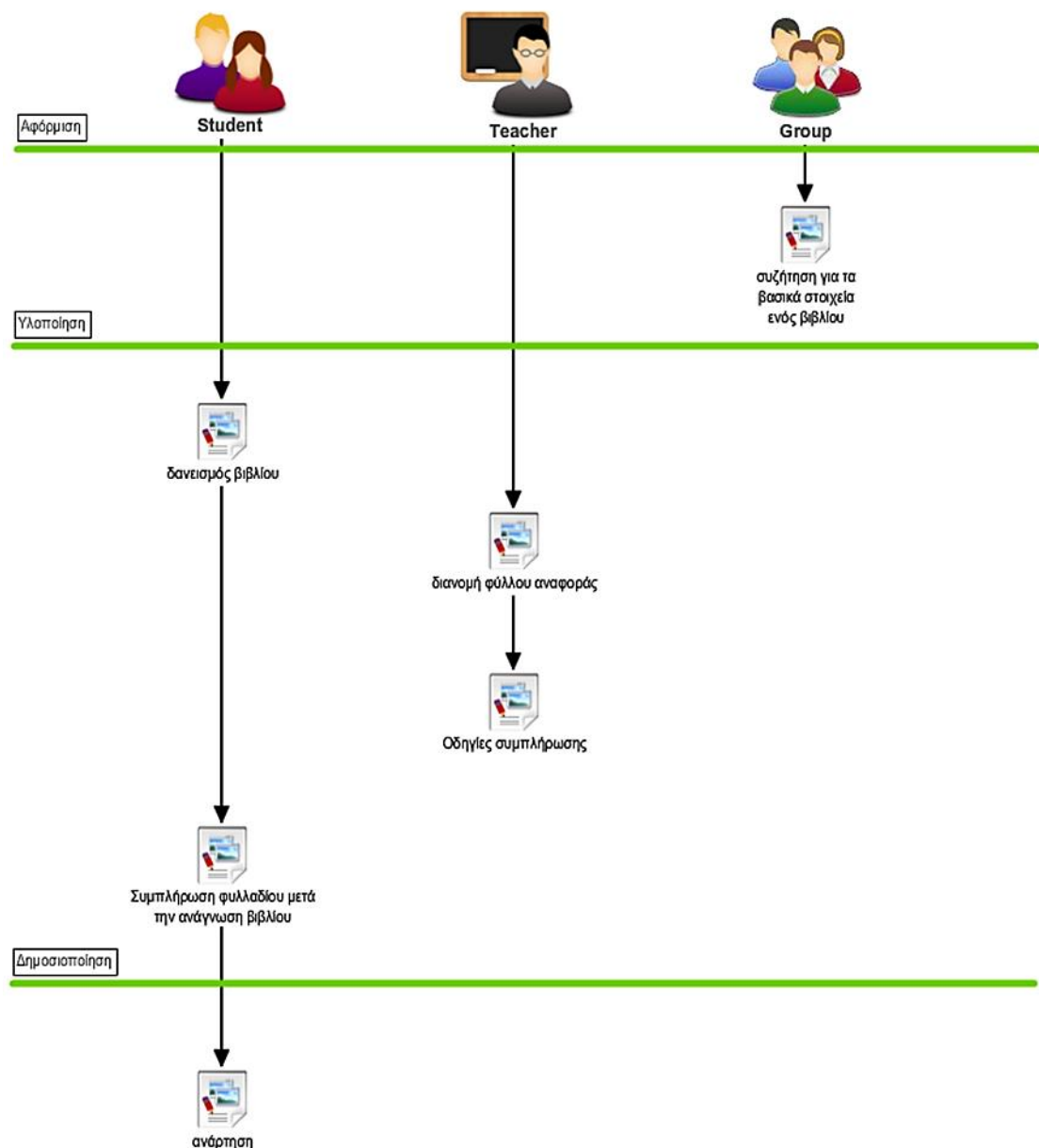
¹⁵ Πηγή: <http://blogs.sch.gr/vasparra/files/2012/02/Childrens-Literature.pdf>

υλικά και προετοιμασία	ανακοινώσεων. Η δραστηριότητα υλοποιήθηκε επιπλέον και στο χώρο της βιβλιοθήκης. Άλλα υλικά: πινέξες και χαρτιά A4 με εκτυπωμένη φόρμα αναφοράς.
Δραστηριότητες επέκτασης / εμφάθυνσης	Όταν συγκεντρωθούν αρκετές αναφορές, οι μαθητές μπορούν να τις ξεχωρίσουν ανά είδος βιβλίου, όπως μυθολογία, παραμύθια, πληροφορικά βιβλία κλπ., και αφού εντοπίσουν αναφορές ίδιων βιβλίων από διάφορους μαθητές.

Διαδικασία υλοποίησης

Προτού ξεκινήσει η διανομή του φυλλαδίου αναφοράς, ζητήθηκε από τους εκπαιδευτικούς της τάξης να αφιερώσουν μια ώρα προκειμένου να ενημερώσουν τους μαθητές για τα βασικά στοιχεία - ταυτότητα ενός βιβλίου (συγγραφέας, τίτλος, εκδόσεις, περίληψη), και στη συνέχεια να τους παρουσιάσουν το φυλλάδιο, με σαφείς οδηγίες συμπλήρωσης, ώστε να μην υπάρχουν παρερμηνείες. Έτσι λοιπόν, όλοι οι μαθητές - αναγνώστες για κάθε βιβλίο που δανείζονταν λάμβαναν και ένα φύλλο αναφοράς, με τα εξής στοιχεία: τίτλος βιβλίου, όνομα συγγραφέα, όνομα και τάξη του αναγνώστη. Υπήρχε επίσης ένα πλαίσιο για ζωγραφική, όπως επίσης και χώρος όπου οι μαθητές μπορούσαν να γράψουν ένα σχόλιο, μια περίληψη ή και τις εντυπώσεις τους.

Όλες οι αναφορές στη συνέχεια, αναρτιόνταν σε πίνακες ανακοινώσεων δημιουργώντας τον τοίχο των βιβλίων είτε στο διάδρομο του σχολείου (βλ. Παράρτημα Γ., εικόνα 13), είτε στη βιβλιοθήκη, προκαλώντας το ενδιαφέρον του μαθητικού πληθυσμού, που συχνά παρατηρούσε και σχολίαζε τις διάφορες αναφορές. Αρχικά, οι μαθητές φάνηκαν διστακτικοί και δεν ανταποκρίθηκαν αρκετά στη δραστηριότητα, όμως το γεγονός ότι έβλεπαν τις αναφορές τους να αναρτώνται και να παρουσιάζονται σε όλο το σχολείο, τους ενθάρρυνε ακόμα περισσότερο να τις συμπληρώνουν. Ακολουθεί η ροή εργασιών της δραστηριότητας.

Σχήμα 8. Ροή εργασιών της δραστηριότητας «Ο τοίχος με τα βιβλία που διαβάσαμε»

Μαθησιακά αποτελέσματα

Η αναφορά βιβλίου περιλαμβάνει βιβλιογραφικές πληροφορίες, μια περίληψη της πλοκής, βασικά στοιχεία για τους ήρωες, αλλά και το σκοπό δημιουργίας του βιβλίου από τον συγγραφέα. Οι μαθητές λοιπόν που καταπιάνονται με αυτή τη δραστηριότητα, εξοικειώνονται με την ταυτότητα ενός βιβλίου και αποκτούν αναγνωστική εμπειρία, την οποία μπορούν να αξιοποιήσουν και εκτός σχολικού περιβάλλοντος, αποκτώντας έτσι διαστάσεις δια βίου μάθησης. Επιπλέον, οι μαθητές ενθαρρύνονται να εκφράσουν τη γνώμη τους για το βιβλίο που διάβασαν,

και ασκούνται στη χρήση κατάλληλων εκφράσεων και λέξεων, ώστε να αποδώσουν με τον καλύτερο τρόπο την κριτική τους. Πρόκειται δηλαδή για μια δραστηριότητα στην οποία εμπλέκεται και η γλωσσική έκφραση και μάλιστα όσο αφορά την ερμηνευτική της προσέγγιση, κατά την οποία οι μαθητές καλούνται να αξιολογήσουν δημιουργικά το κάθε βιβλίο. Τέλος, το φυλλάδιο αναφοράς, μέσω των κριτικών αξιολογήσεων, βοηθά τους μαθητές να εντοπίζουν τα χαρακτηριστικά γραφής του κάθε συγγραφέα, ενισχύοντας έτσι τις αναγνωστικές τους προτιμήσεις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

Αξιολόγηση της εφαρμογής του προγράμματος φιλιαναγνωσίας

4.1 Στόχος της αξιολόγησης

Στο κεφάλαιο αυτό αναλύεται η διαδικασία αξιολόγησης της μελέτης περίπτωσης για την προώθηση της φιλιαναγνωσίας σε δημοτικό σχολείο και ιδιαίτερα σε αλλοδαπούς μαθητές. Ο βασικός στόχος της αξιολόγησης που πραγματοποιήθηκε στο σχολείο ήταν να διαπιστωθεί κατά πόσο οι δραστηριότητες που υλοποιήθηκαν, είχαν ανταπόκριση στους στόχους που τέθηκαν κατά τον σχεδιασμό τους. Συγκεκριμένα, δόθηκαν ερωτηματολόγια σε μαθητές και εκπαιδευτικούς τα οποία συμπλήρωσαν πριν και μετά την εφαρμογή της πιλοτικής έρευνας ώστε να ανιχνευτούν οι στάσεις και οι απόψεις τους για τη φιλιαναγνωσία και παράλληλα να διαπιστωθεί ο βαθμός αλλαγής συμπεριφοράς στο σχολικό πληθυσμό σε θέματα που αφορούσαν την προώθηση της φιλιαναγνωσίας.

Τα ερευνητικά ερωτήματα στα οποία επιχειρήθηκε να δοθεί απάντηση είναι:

1. Σε τι ποσοστό επετεύχθη η αλλαγή στάσεων απέναντι στη φιλιαναγνωσία σε επίπεδο μαθητών, εκπαιδευτικών και ολόκληρης σχολικής μονάδας, μετά την παρέμβαση;
2. Παρατηρείται αλλαγή συμπεριφοράς στον τρόπο αντιμετώπισης της φιλιαναγνωσίας από την οικογένεια;
3. Σε ποιο βαθμό οι αναγνωστικές δεξιότητες των αλλοδαπών μαθητών επηρεάζουν την στάση τους απέναντι στη φιλιαναγνωσία;

4.2 Τα χαρακτηριστικά των συμμετεχόντων στην έρευνα

Οι συμμετέχοντες στην έρευνα είναι εκπαιδευτικοί και μαθητές. Συγκεκριμένα, στην έρευνα συμμετείχαν 8 δάσκαλοι και 29 μαθητές. Θα πρέπει να σημειωθεί εδώ ότι στη δεύτερη μέτρηση οι μαθητές ήταν 24. Οι εκπαιδευτικοί, ηλικίας 28 – 52 ετών, είναι οι δάσκαλοι των τάξεων, με πολύχρονη διδακτική εμπειρία στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση και στη συγκεκριμένη σχολική μονάδα. Οι μαθητές, 16 κορίτσια και 13 αγόρια, προέρχονται από τις μεγαλύτερες τάξεις, τετάρτη, πέμπτη και έκτη και κατάγονται κυρίως από την Αφρικανική ήπειρο.

Το κλίμα στο σχολείο αναφορικά με την παρέμβαση, ήταν αρκετά θετικό, καθώς ήδη από την προηγούμενη χρονιά είχε ξεκινήσει μια πρώτη προσπάθεια ένταξης της φιλιαναγνωσίας στο σχολείο. Αυτό σημαίνει ότι μαθητές και εκπαιδευτικοί φάνηκαν ιδιαίτερα θερμοί και υποδέχτηκαν την παρέμβαση με αισιοδοξία και ενθουσιασμό. Ωστόσο, υπήρχαν και εκπαιδευτικοί που από την αρχή ξεκαθάρισαν τη θέση τους για μη συμμετοχή στην έρευνα, γιατί ήδη είχαν αναλάβει κάποιες δραστηριότητες με την τάξη τους. Η πρώτη και η δεύτερα δημοτικού, δεν συμμετείχαν στην έρευνα, λόγω του χαμηλού επιπέδου κατάρκτησης της γλώσσας (αγγλικής και ελληνικής).

4.3 Διαδικασία για την προώθηση της φιλιαναγνωσίας

Η υλοποίηση της συγκεκριμένης μελέτης περίπτωσης, αποτελεί ένα επιστημονικό παράδειγμα, το οποίο προσπαθεί να σκιαγραφήσει τη μελέτη της προώθησης της φιλιαναγνωσίας στο Διαπολιτισμικό Δημοτικό Αλσούπολης, μέσα από τον πειραματισμό, την αναπαραγωγή και τη λεπτομερή εξέταση και ερμηνεία γεγονότων και καταστάσεων.

Κατά τη διάρκεια του σχεδιασμού της μελέτης περίπτωσης, εξετάστηκαν τα ακόλουθα ζητήματα, που αποτελούν και βήματα της πορείας που ακολουθήθηκε:

- Εξέταση ερευνητικών ζητημάτων: α) την παραχώρηση / έγκριση της πρόσβασης σε άτομα για τη διεξαγωγή της έρευνας, στη συγκεκριμένη περίπτωση της διευθύντριας, των εκπαιδευτικών και των γονέων, β) τη διαπραγμάτευση της πνευματικής ιδιοκτησίας των δεδομένων, δ) τη διαπραγμάτευση της δημοσιοποίησης των δεδομένων.
- Η διεξαγωγή της μελέτης περιελάμβανε: α) μεθόδους συλλογής δεδομένων, δηλαδή ημιδομημένες και ανοικτές συνεντεύξεις, παρατήρηση, ερωτηματολόγια, β) ανάλυση δεδομένων και ερμηνεία, και γ) σύνταξη αναφοράς.
- Οι συνέπειες της έρευνας για τους συμμετέχοντες. Αυτό περιελάμβανε τη ανωνυμία των συμμετεχόντων στην έρευνα για την προστασία τους.

Αναλυτικότερα, η μεθοδολογία στην οποία στηρίχθηκε η παρούσα μελέτη περίπτωσης, είναι η ακόλουθη:

1. Συνεννόηση με το σχολείο και έγκριση για υλοποίηση της παρέμβασης από τη διεύθυνση και το σύλλογο διδασκόντων.
2. Ενημέρωση των εκπαιδευτικών για την πορεία υλοποίησης της παρέμβασης.
3. Εκτίμηση της αρχικής κατάστασης στο σχολείο, πριν από την παρέμβαση, με την συλλογή ερωτηματολογίων από τους μαθητές και τους εκπαιδευτικούς.
4. Διεξαγωγή τριών εργαστηρίων (workshops) για τους εκπαιδευτικούς, στα πλαίσια σχεδιασμού του προγράμματος φιλαναγνωσίας που θα υλοποιούταν στο σχολείο και συνολική αξιολόγηση των τριών εργαστηρίων.
5. Υλοποίηση του προγράμματος για την προώθηση της φιλαναγνωσίας σε όλη τη σχολική μονάδα.
6. Τελική αξιολόγηση με επανάληψη εφαρμογής ερωτηματολογίων σε μαθητές και εκπαιδευτικούς.
7. Συνεντεύξεις αξιολόγησης σε εκπαιδευτικούς, σε ατομικό επίπεδο και σε ομάδα εστίασης (focus group).
8. Τελική ανάλυση των δεδομένων και άντληση συμπερασμάτων.

Σε πρώτο στάδιο οργανώθηκαν τρεις δίωρες συναντήσεις σε μορφή εργαστηρίου (workshop) που απευθύνονταν στους εκπαιδευτικούς του σχολείου. Στόχος των εργαστηρίων ήταν να ενημερωθούν οι εκπαιδευτικοί για την έρευνα δράσης που θα λάβαινε μέρος στο σχολείο, αλλά και για την φιλοσοφία και τον τρόπο εφαρμογής του προγράμματος φιλιαναγνωσίας. Το σημαντικότερο όμως ήταν να δημιουργηθεί ένας κύκλος ανατροφοδότησης σχετικά με θέματα και δραστηριότητες που αφορούσαν τη φιλιαναγνωσία. Σε κάθε μια από τις συναντήσεις συμμετείχαν περίπου 10 εκπαιδευτικοί, γεγονός που ευνοούσε την καλύτερη επικοινωνία μεταξύ τους.

Η πρώτη συνάντηση έλαβε χώρα σε ενδοσχολική επιμόρφωση των εκπαιδευτικών από τη σχολική σύμβουλο, όπου οι εκπαιδευτικοί αφού συμπλήρωσαν το ερωτηματολόγιο αυτό-αξιολόγησης για την προώθηση της φιλιαναγνωσίας, επικεντρώθηκαν σε προβληματισμούς και δυσκολίες που αντιμετώπισαν σχετικά με τη μέθοδο προώθησης της φιλιαναγνωσίας στο σχολείο. Παράλληλα, παρουσιάστηκε η έρευνα δράσης που επρόκειτο να υλοποιηθεί στο σχολείο, προκειμένου να ενημερωθούν οι εκπαιδευτικοί και έγινε μια πρώτη προσέγγιση στο σχεδιασμό της στρατηγικής που θα υιοθετούσε το σχολείο, με τη δημιουργία στόχων του σχολείου.

Στη δεύτερη συνάντηση, που πραγματοποιήθηκε στα πλαίσια δεύτερης ενδοσχολικής επιμόρφωσης, παρουσιάστηκαν αναλυτικά στους εκπαιδευτικούς δραστηριότητες φιλιαναγνωσίας και τρόποι αξιοποίησής τους ώστε να εμπνεύσουν στους μαθητές την αγάπη για το βιβλίο. Στη συνέχεια, ακολούθησε συζήτηση για το πώς μπορούν οι προτεινόμενες δραστηριότητες να αξιοποιηθούν πρακτικά και να προσαρμοστούν με το γενικότερο κλίμα διαπολιτισμικότητας του σχολείου, καταλήγοντας σε συγκεκριμένο σχέδιο δράσης που θα υλοποιούνταν στο σχολείο.

Η τρίτη και τελευταία συνάντηση, πραγματοποιήθηκε στα πλαίσια διημερίδας στην Αθήνα με θεματολογία «εκπαίδευση και τεχνολογία». Επομένως, και η παρουσίαση της συνάντησης, αφορούσε την αξιοποίηση της τεχνολογίας σε δραστηριότητες για την προώθηση της φιλιαναγνωσίας. Παρόλο που στο

συγκεκριμένο σχολείο, υπάρχει έλλειψη εργαστηρίου πληροφορικής, οι εκπαιδευτικοί έδειξαν μεγάλο ενδιαφέρον, και δήλωσαν διατεθειμένοι να χρησιμοποιήσουν δικά τους μέσα για την πραγματοποίηση τόσο βιωματικών δραστηριοτήτων. Και οι τρεις συναντήσεις αποδείχτηκαν ιδιαίτερα αποτελεσματικές για την δημιουργία θετικού κλίματος μεταξύ των εκπαιδευτικών, ενθαρρύνοντας τους στην προσπάθεια να προωθήσουν τη φιλιαναγνωσία στο σχολείο.

Το επόμενο βήμα ήταν η συλλογή δεδομένων πριν και μετά την παρέμβαση. Για το λόγο αυτό, δημιουργήθηκαν δύο ερευνητικά εργαλεία, ένα για τους εκπαιδευτικούς και ένα για τους μαθητές. Η συμπλήρωση των ερωτηματολογίων έλαβε χώρα σε ένα αυθεντικό πλαίσιο έρευνας, με τη συμμετοχή 8 εκπαιδευτικών και 24-29 μαθητών από τις τάξεις κυρίως της τετάρτης και της πέμπτης. Τα εργαλεία αυτά εφαρμόστηκαν 2 φορές, (pre and post) πριν από την έναρξη της πιλοτικής δράσης για να καταγραφεί η αρχική κατάσταση του σχολείου σε θέματα φιλιαναγνωσίας και μετά από τη λήξη της πιλοτικής δράσης για να διαπιστωθεί κατά πόσο η παρέμβαση επέφερε αλλαγή συμπεριφοράς και νοοτροπίας στο σχολικό περιβάλλον και πληθυσμό.

Μετά και την αρχική εφαρμογή των ερευνητικών εργαλείων, ακολούθησε η υλοποίηση του προγράμματος, όπως περιγράφεται στο κεφάλαιο 4, με έναρξη το Νοέμβριο του 2012 και λήξη το τέλος της σχολικής χρονιάς. Ακολούθησε η τελική αξιολόγηση μαθητών και εκπαιδευτικών, όπως επίσης και συνεντεύξεις σε εκπαιδευτικούς.

4.4 Τα ερευνητικά εργαλεία

Τα ερευνητικά εργαλεία, της αυτό-αξιολόγησης των εκπαιδευτικών και το ερωτηματολόγιο των μαθητών, σχεδιάστηκαν και δημιουργήθηκαν με σκοπό να διερευνήσουν και να περιγράψουν το επίπεδο αναγνωστικής κουλτούρας πριν και μετά από τη μελέτη περίπτωσης.

Συγκεκριμένα τα εργαλεία που δημιουργήθηκαν ήταν:

A) αυτό-αξιολόγηση προώθησης της φιλιαναγνωσίας, το οποίο συμπληρώθηκε από τους εκπαιδευτικούς και είχε τη μορφή ρουμπρίκας, Στόχος του εργαλείου ήταν να διαπιστωθεί ο βαθμός αποτελεσματικότητας των ήδη υπαρχόντων δραστηριοτήτων εξετάζοντας μια σειρά από δείκτες σε σχέση με τη προώθηση της φιλιαναγνωσίας.

B) ερωτηματολόγιο για μαθητές, που να εστιάζει στις αναγνωστικές στάσεις, συνήθειες και συμπεριφορές. Το ερωτηματολόγιο είχε τη μορφή ανοιχτών και κλειστών ερωτήσεων και ο στόχος του ήταν να διερευνήσει τις αναγνωστικές συνήθειες των μαθητών.

Γ) Ατομική και ομαδική συνέντευξη εκπαιδευτικών.

Δ) Ερωτηματολόγιο αξιολόγησης των εργαστηρίων, για τους εκπαιδευτικούς του σχολείου.

Το ερωτηματολόγιο που σχεδιάστηκε για τους μαθητές είχε σαν στόχο τη διερεύνηση των αναγνωστικών στάσεων, συνηθειών και συμπεριφορών και αποτελεί προσαρμογή του ερωτηματολογίου του βρετανικού οργανισμού National Trust Literacy (Reading for pleasure survey – KS1/2).¹⁶ Το αρχικό ερωτηματολόγιο περιελάμβανε 10 ερωτήσεις, ωστόσο η ελληνική προσαρμογή αναπτύχθηκε σε συνολικά 50 ερωτήσεις.

Η διαδικασία της λειτουργικοποίησης του ερωτηματολογίου, βασίστηκε στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της ευρύτερης ομάδας στόχου, τα οποία και αποτέλεσαν ευρενήσιμα πεδία για τη συγκέντρωση των δεδομένων. Συγκεκριμένα, τα στοιχεία που εξετάστηκαν κατά το σχεδιασμό των ερωτήσεων ήταν η ηλικιακή ομάδα, το επίπεδο γλωσσικής κατάκτησης, το πολιτιστικό υπόβαθρο, η διαφορετικότητα, και συντέθηκαν με τέτοιο τρόπο ώστε να απαλειφθεί και η παραμικρή υπόνοια απειλής ή παραβίασης του προσωπικού χώρου. Το γεγονός μάλιστα ότι αρκετοί από τους μαθητές του σχολείου μιλούν

¹⁶ Πηγή: http://www.literacytrust.org.uk/assets/0000/7664/Reading_for_pleasure_survey_-_KS1-2.pdf

άπταιστα την αγγλική γλώσσα, επέβαλε την παραγωγή του ερωτηματολογίου και στα αγγλικά.

Οι ερωτήσεις που δημιουργήθηκαν με βάση το αρχικό ερωτηματολόγιο του βρετανικού οργανισμού National Trust Literacy, ήταν συνολικά 50 και ομαδοποιήθηκαν σε 4 κατηγορίες, οι οποίες παρουσιάστηκαν σε μια σαφή σειρά. Η πρώτη ομάδα ερωτήσεων (1-3) περιελάμβανε δημογραφικά στοιχεία, όπως φύλο, τάξη και γλώσσα που χρησιμοποιείται στο σπίτι. Τα επόμενα ερωτήματα (4-12) στόχευαν στην διερεύνηση των αναγνωστικών στάσεων των μαθητών και στη συχνότητα με την οποία εμφανίζονται. Για το λόγο αυτό επιλέχθηκαν ερωτήσεις πολλαπλών επιλογών, ώστε τα δεδομένα να αποτυπωθούν με μεγαλύτερη ακρίβεια. Η επόμενη ομάδα ερωτήσεων (13-46) περιελάμβανε δηλώσεις που αφορούσαν τη ιεράρχηση συμπεριφορών σχετικά με τη ανάγνωση λογοτεχνικών βιβλίων. Για τη διαπίστωση του βαθμού ισχύος των δηλώσεων, χρησιμοποιήθηκε η κλίμακα Likert, με πεντάβαθμη κλίμακα μέτρησης (καθόλου, λίγο, αρκετά, πολύ, πάρα πολύ), συνδυάζοντας τη δυνατότητα ευέλικτων ερωτήσεων με τη δυνατότητα καθορισμού συχνοτήτων και συσχετισμού. Η τέταρτη και τελευταία ομάδα ερωτήσεων (46-50), ήταν ανοιχτού τύπου, με στόχο να αποφέρει ένα προσωπικό σχόλιο των ερωτηθέντων και να αποτυπώσει την αυθεντικότητα και την ειλικρίνεια της απάντησης. Ο αριθμός των συγκεκριμένων ερωτήσεων ήταν σκόπιμα περιορισμένος, ώστε να μην καταλάβει αρκετό χρόνο και να μην αποθαρρύνει μαθητές με περιορισμένη ικανότητα διατύπωσης της σκέψης.

Μετά τη συλλογή των ερωτηματολογίων, ακολούθησε η επεξεργασία των δεδομένων, ώστε να εξαχθούν συμπεράσματα. Ο αριθμός των ερωτηματολογίων ήταν ικανοποιητικός ώστε να εξασφαλίζεται η εγκυρότητα και η αξιοπιστία των δεδομένων. Τα δεδομένα του ερωτηματολογίου των μαθητών και των εκπαιδευτικών εισήχθησαν στο λογισμικό πρόγραμμα Excel και στη συνέχεια καθορίστηκαν τιμές (values), ώστε να οριστούν τα επίπεδα των μεταβλητών, όπως φαίνεται και στον παρακάτω πίνακα.

Για το ερωτηματολόγιο των μαθητών ορίστηκαν πέντε τιμές, η διαβάθμιση των οποίων στηρίχθηκε σε πηγές από την «Γ' Πανελλήνια Έρευνα Αναγνωστικής Συμπεριφοράς και Πολιτιστικών Πρακτικών του Ε.ΚΕ.ΒΙ.¹⁷» που πραγματοποιήθηκε από την εταιρία ερευνών Metron Analysis.

Τιμές μεταβλητών (values)	Μεταβλητές	
	1	Καθόλου
2	Λίγο	2-3 φορές το χρόνο
3	Αρκετά	1-2 φορές το μήνα
4	Πολύ	1-2 φορές την εβδομάδα
5	Πάρα πολύ	Κάθε μέρα

Το εργαλείο που σχεδιάστηκε για τους εκπαιδευτικούς, αποτέλεσε μια προσπάθεια για αυτό-αξιολόγηση των δράσεων σχετικά με την προώθηση της φιλιαναγνωσίας. Η μορφή που επιλέχθηκε για την υλοποίηση της αυτό-αξιολόγησης, ήταν η ρουμπρίκα, όπου οι εκπαιδευτικοί κλήθηκαν να επιλέξουν την περιγραφή που πλησιάζει περισσότερο στην κατάσταση του σχολείου όσο αφορά την προώθηση φιλιαναγνωσίας, πριν και μετά την παρέμβαση. Η ρουμπρίκα που δημιουργήθηκε αποτελεί προσαρμογή της αντίστοιχης ρουμπρίκας του βρετανικού οργανισμού National Trust Literacy¹⁸, σχετικά με την πρόθεση αναγνωστικής κουλτούρας. Σκοπός της αυτό-αξιολόγησης ήταν να επισημάνει στους εκπαιδευτικούς ενδεχόμενες αδυναμίες ή να διατυπώσει βελτιωτικές προτάσεις [Ρούσσου & Παπανικολάου, 2009¹⁹], με την χρήση

¹⁷ Πηγή: <http://www.ekebi.gr/appdata/documents/erevnes/anagn2010/SynopsiApotelesmaton.pdf>

¹⁸ Πηγή: http://www.literacytrust.org.uk/assets/0000/0576/Handbook_primary.pdf, σελ. 8-11

¹⁹ Ρούσσου, Δ. και Παπανικολάου, Κ. Ενισχύοντας την αυτό-αξιολόγηση και επίγνωση των μαθητών με την οπτικοποίηση στοιχείων αλληλεπίδρασης σε ένα διαδικτυακό περιβάλλον μάθησης, 5ο Συνέδριο των Εκπαιδευτικών για τις ΤΠΕ στην εκπαίδευση "Αξιοποίηση των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας στη Διδακτική Πράξη", Σύρος, Μάιος 2009.

λεπτομερών και διακριτών περιγραφών των επιπέδων της επίδοσης σύμφωνα με τα αντίστοιχα κριτήρια αξιολόγησης [Πετροπούλου, 2011²⁰].

Οι τομείς που εξετάστηκαν και αποτέλεσαν τα κριτήρια αξιολόγησης της ρουμπρίκας ήταν:

- η στρατηγική σε επίπεδο ολόκληρης σχολικής μονάδας
- η εμπλοκή του συνόλου των εκπαιδευτικών
- η ανάδειξη της αναγνωστικής κουλτούρας
- οι αναγνωστικές προτάσεις από μαθητή σε μαθητή
- η συμβολή της τεχνολογίας
- οι δράσεις για τη φιλιαναγνωσία
- η κεντρική και προσβάσιμη βιβλιοθήκη
- το υλικό στην κεντρική βιβλιοθήκη
- οι βιβλιοθήκες των τάξεων
- η συμμετοχή των μαθητών
- η συμμετοχή οργανισμών και προσώπων από την κοινότητα
- υλικό που απευθύνεται σε αγόρια
- μαθητές και οικογένειες από ποικίλους πολιτισμούς και υπόβαθρα
- επικοινωνία με οικογένειες
- δράσεις φιλιαναγνωσίας για τις οικογένειες.

Η κλίμακα βαθμολόγησης (numeric scale), χρησιμοποιήθηκε σύμφωνα με τα ακόλουθα επίπεδα επίδοσης: δεν έχει αναπτυχθεί ακόμα, βρίσκεται σε αρχικό στάδιο, βρίσκεται σε ανεπτυγμένο στάδιο, βρίσκεται σε τελειοποιημένο στάδιο. Οι εκπαιδευτικοί σε πρώτη φάση γνωρίζοντας μέσα από την περιγραφή των επιπέδων επίδοσης, τα δυνατά και αδύνατα σημεία του σχολείου στο κομμάτι της φιλιαναγνωσίας, μεγιστοποιούν τις προσπάθειες τους για βελτίωση των μελλοντικών δραστηριοτήτων. Για τη ρουμπρίκα αυτό-αξιολόγησης των εκπαιδευτικών ορίστηκαν οι ακόλουθες μεταβλητές:

²⁰ Πετροπούλου, Ο., Αξιοποίηση Δεικτών Ανάλυσης Διαδραστικότητας σε Περιβάλλοντα Ηλεκτρονικής Μάθησης για την Αξιολόγηση της Επίδοσης των Εκπαιδευόμενων, Διδακτορική Διατριβή, Πανεπιστήμιο Πειραιώς, 2011

Τιμές μεταβλητών (values)	Μεταβλητές
0	Δεν έχει ακόμα αναπτυχθεί στο σχολείο μας
1	Βρίσκεται σε αρχικό στάδιο
2	Βρίσκεται σε ανεπτυγμένο στάδιο
3	Βρίσκεται σε τελειοποιημένο στάδιο

Τέλος χρησιμοποιήθηκε σε ατομικό και ομαδικό επίπεδο η συνέντευξη, γιατί μπορεί να εμβαθύνει και να φθάσει σε σημεία, στα οποία τα άλλα εργαλεία είναι δύσκολο να προσεγγίσουν. Επιπλέον, επιτρέπει στον ερευνητή να διερευνήσει σκέψεις, αξίες, προκαταλήψεις, στάσεις, συναισθήματα, εμπειρίες, απόψεις και αναπαραστάσεις των συμμετεχόντων ελεύθερα και σε βάθος (Wellington, 2000, Ιωσηφίδης, 2003, Αβραμίδης & Καλυβά, 2006). Για το λόγο αυτό διενεργήθηκε στο τέλος της παρέμβασης, ώστε να δοθεί η ευκαιρία για διευκρινήσεις και περαιτέρω ανατροφοδότηση αναφορικά με το υλοποιούμενο πρόγραμμα φιλαναγνωσίας. Η δομή της συνέντευξης δημιουργήθηκε έτσι ώστε να αναλύει τρεις σημαντικές πτυχές του σχεδίου δράσης, τις επιμορφωτικές συναντήσεις, το πρόγραμμα προώθησης της φιλαναγνωσίας που σχεδιάστηκε, και την υλοποίηση των δραστηριοτήτων του προγράμματος στο σχολείο.

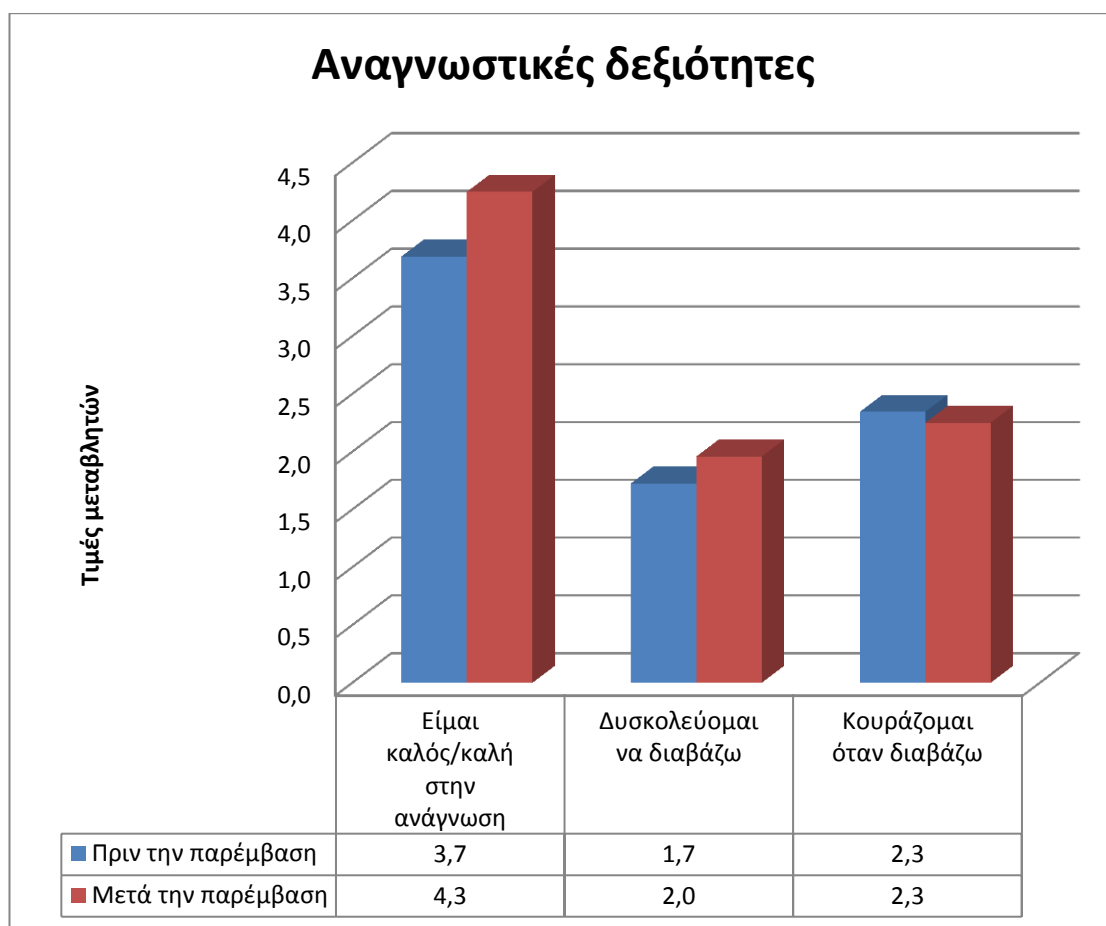
4.5 Ευρήματα αξιολόγησης

Στην ενότητα αυτή αναλύονται τα δεδομένα που προέκυψαν από την καταγραφή των αποτελεσμάτων των δύο ερωτηματολογίων.

4.5.1 Ευρήματα από το ερωτηματολόγιο των μαθητών

Αναφορικά με την διάγνωση των αναγνωστικών δεξιοτήτων των μαθητών, όπως διακρίνεται και στο παρακάτω διάγραμμα, φαίνεται ότι παρουσίασαν βελτίωση, αφού μετά την παρέμβαση, οι μαθητές ένιωσαν περισσότερο σίγουροι για τις

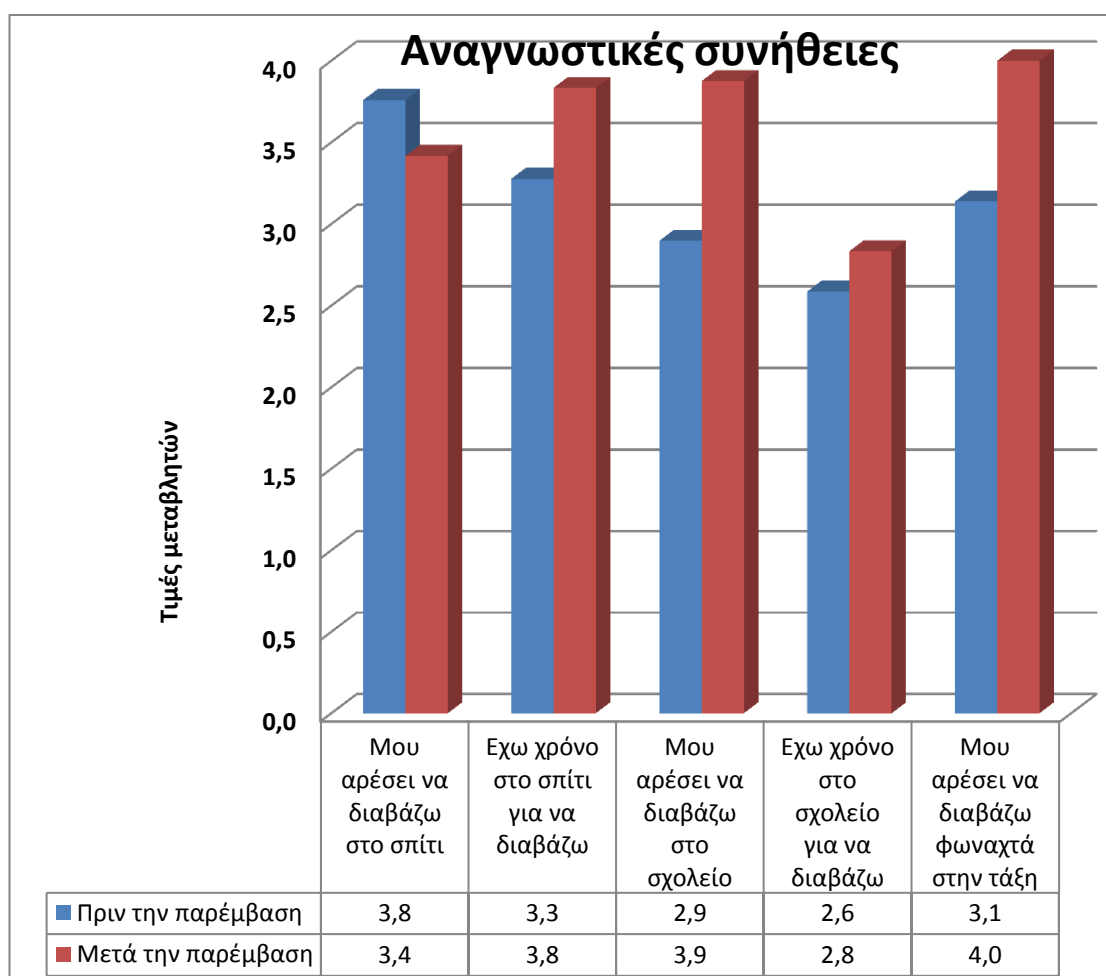
ικανότητές τους στο διάβασμα. Επιπλέον, δήλωσαν ότι κουράζονται λιγότερο όταν διαβάζουν, γεγονός που αποδεικνύει ότι είχαν αρχίσει να συσχετίζουν το διάβασμα με την ευχαρίστηση, παρόλο που μετά την παρέμβαση κατά ένα μικρό ποσοστό το ερωτηματολόγιο κατέγραψε μικρή αύξηση στη δυσκολία για διάβασμα.

Διάγραμμα 1. Οι αναγνωστικές δεξιότητες των μαθητών

Βασικός σκοπός της παρέμβασης υπήρξε μέσα από την ενίσχυση των αναγνωστικών δεξιοτήτων, η αλλαγή αναγνωστικών συνηθειών αρχικά των μαθητών σε ό,τι αφορά τη φιλιαναγνωσία, και στη συνέχεια των εκπαιδευτικών αλλά και του οικογενειακού περιβάλλοντος. Όπως κατέδειξε η ανάλυση των δεδομένων του ερωτηματολογίου των μαθητών, οι αναγνωστικές τους συνήθειες μεταβλήθηκαν κατά μία μονάδα στην κλίμακα Likert, όσο αφορά την ευχαρίστησή τους να διαβάζουν στο σχολείο. Ενώ δηλαδή πριν την παρέμβαση

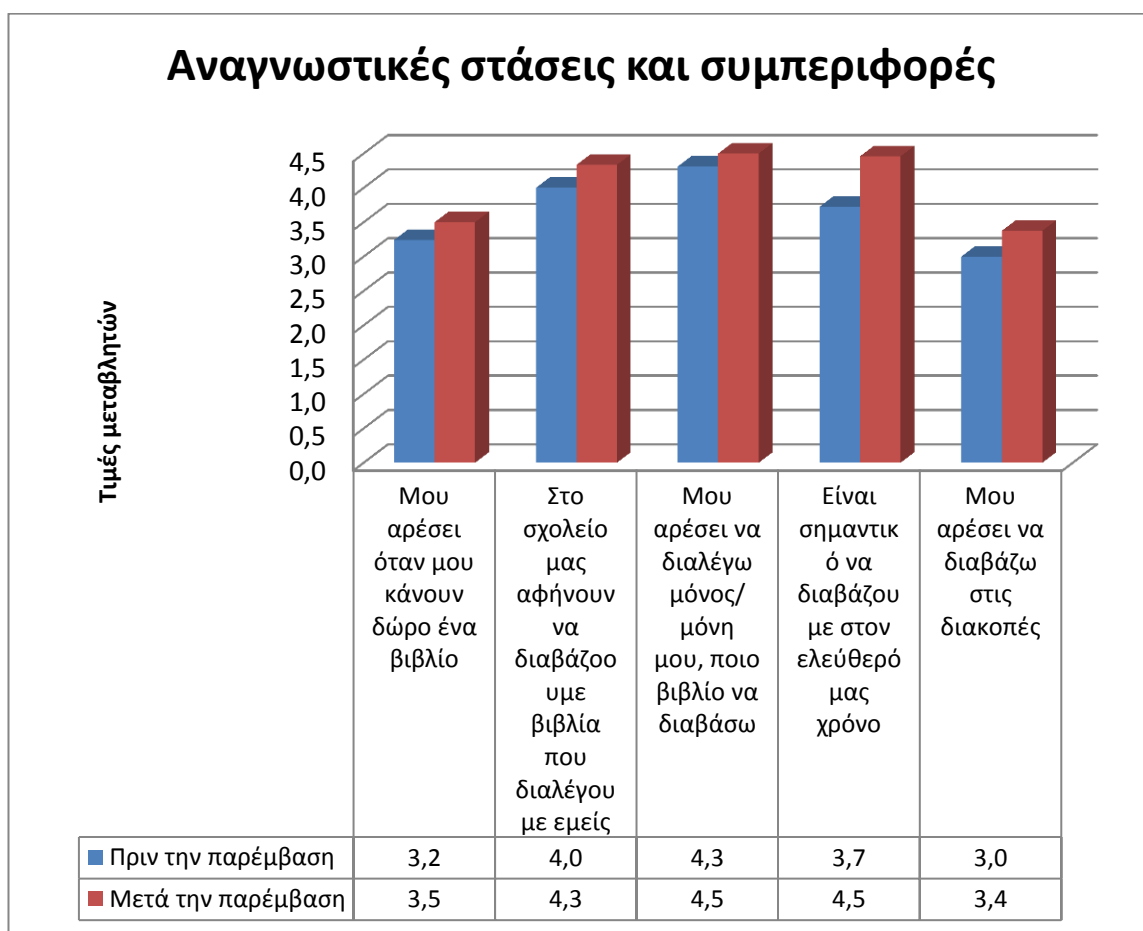
τους άρεσε να διαβάζουν αρκετά στο σχολείο, μετά την παρέμβαση εξέφρασαν πολύ μεγάλη ικανοποίηση γι' αυτό. Επιπλέον, παρατηρήθηκε αύξηση στο χρόνο που διέθεταν στο σπίτι και στο σχολείο για διάβασμα, γεγονός που αποδεικνύει ότι η σύνδεση των λογοτεχνικών κειμένων με παιγνιώδεις δραστηριότητες υπήρξε αποτελεσματική. Η μεταβλητή «μου αρέσει να διαβάζω στο σπίτι», παρουσίασε μικρή πτώση μετά την παρέμβαση, το οποίο θεωρείται αμελητέο αποτέλεσμα, σε συνάρτηση με την απόδοση των παραπάνω αποτελεσμάτων.

Διάγραμμα 2. Οι αναγνωστικές συνήθειες των μαθητών

Συνολικά, η αλλαγή στις αναγνωστικές στάσεις και συμπεριφορές των μαθητών, φαίνεται από το ακόλουθο διάγραμμα. Σύμφωνα με αυτό, ιδιαίτερα σημαντική είναι η ενίσχυση της πεποίθησης των μαθητών ότι είναι πάρα πολύ σημαντικό να διαβάζουμε στον ελεύθερό μας χρόνο. Η υιοθέτηση μιας τέτοιας αρχής από τους

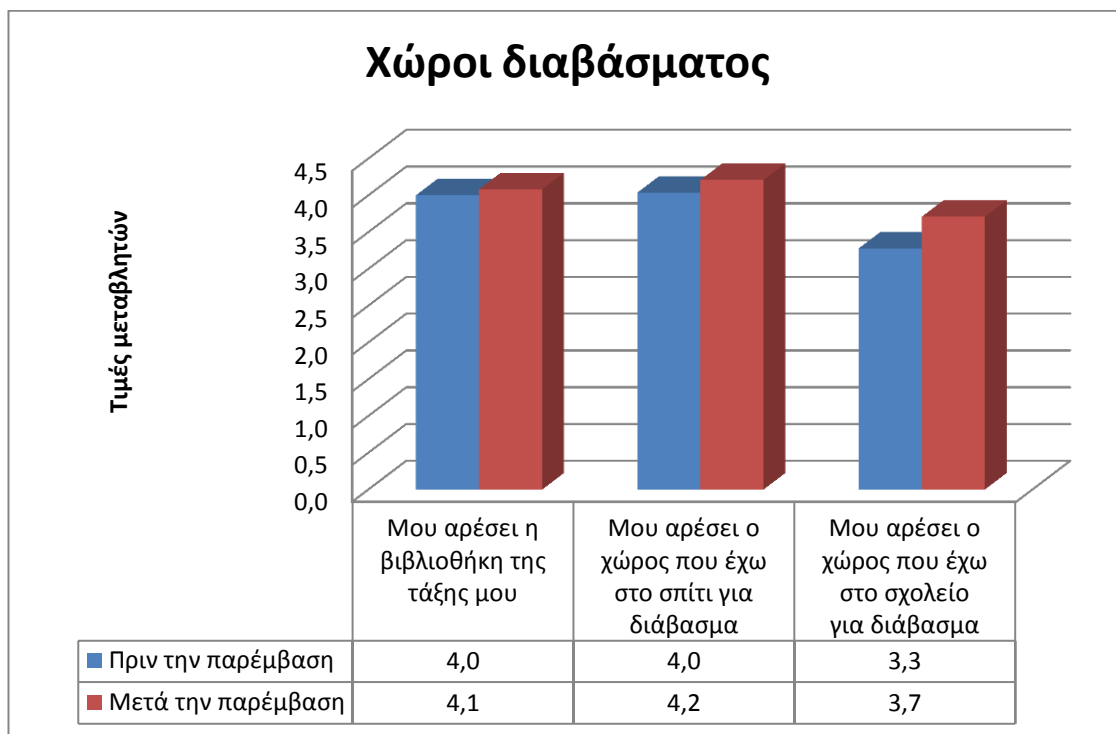
μαθητές κρίνεται ως κινητήριοι δύναμη για την ολιστική αλλαγή αντιμετώπισης του διαβάσματος. Η ενίσχυση της συγκεκριμένης μεταβλητής, επηρέασε την ενίσχυση και επιπλέον αναγνωστικών συμπεριφορών, όπως την ανάπτυξη πρωτοβουλίας για την επιλογή ενός βιβλίου, την ικανοποίηση από τη λήψη ενός βιβλίου ως δώρο και την παροχή δυνατότητας ελεύθερης επιλογής βιβλίου στο σχολείο. Τέλος, παρουσίασε αύξηση η θέληση των μαθητών να διαβάζουν περισσότερο στις διακοπές.

Διάγραμμα 3. Οι αναγνωστικές στάσεις και συμπεριφορές των μαθητών

Οι αναγνωστικές συνήθειες των μαθητών κατέδειξαν επιπλέον και νέα δεδομένα που αφορούν τις προτιμήσεις τους για τους χώρους διαβάσματος. Όπως διακρίνεται στο παρακάτω διάγραμμα, μετά την υλοποίηση του προγράμματος φιλαναγνωσίας, οι μαθητές έδειξαν μεγαλύτερη ικανοποίηση για το χώρο διαβάσματος που διέθεταν στη βιβλιοθήκη της τάξης, στο σχολείο και στο σπίτι

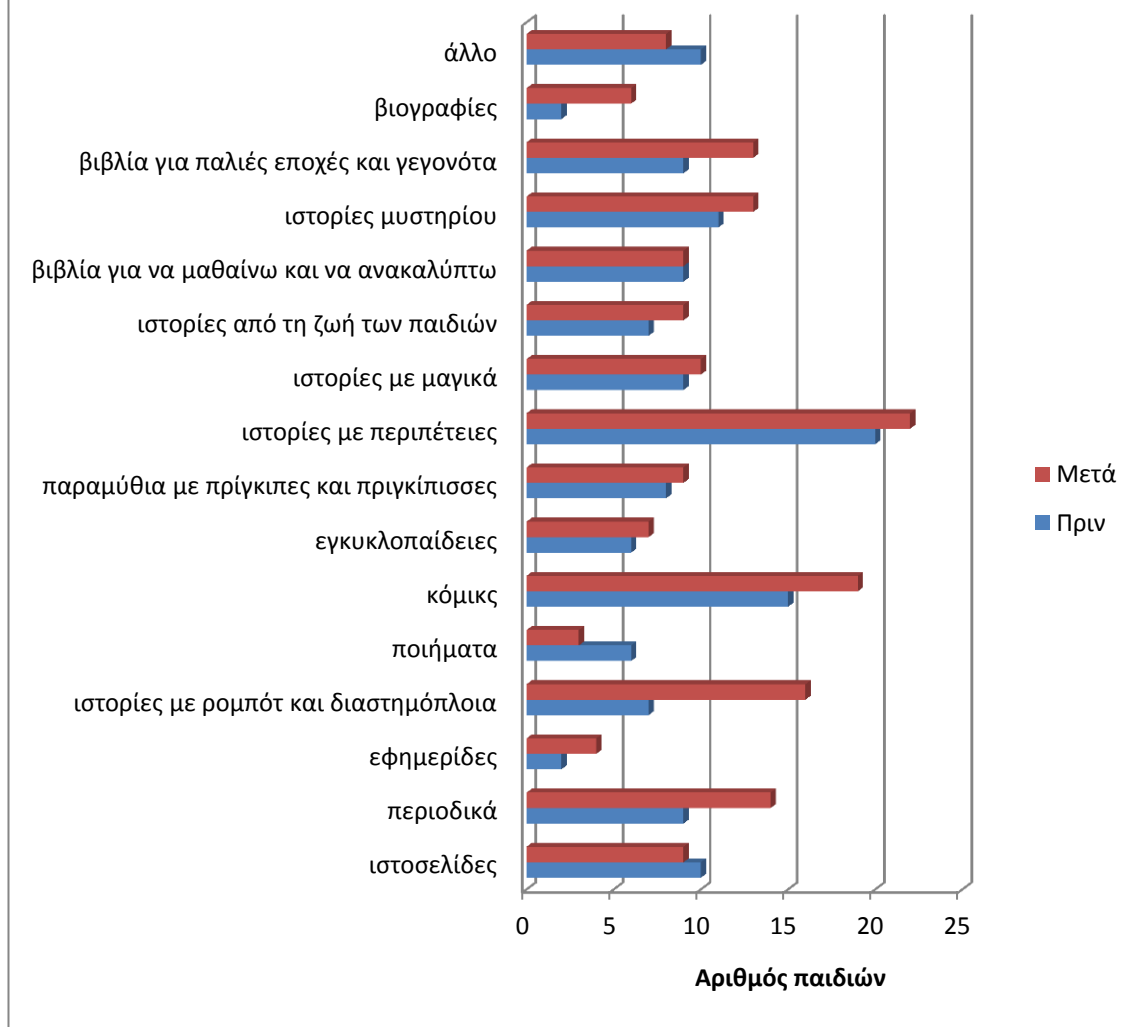
τους. Αξίζει να σημειωθεί ότι σε κάποια τμήματα, δημιουργήθηκαν μικρές γωνιές διαβάσματος, όπου οι μαθητές μπορούσαν να νιώσουν άνετα και να αφοσιωθούν στον ελεύθερό τους χρόνο.

Διάγραμμα 4. Οι προτιμήσεις των μαθητών για το χώρο διαβάσματος

Τέλος, όσο αφορά τις αναγνωστικές προτιμήσεις των μαθητών, όπως φαίνεται και στο διάγραμμα 5, υπάρχει μια σαφής προτίμηση στα κόμικς, γεγονός το οποίο δεν αποτελεί έκπληξη, καθώς πρόκειται για ένα από τα αγαπημένα είδη των παιδιών. Αυξητική τάση παρατηρήθηκε στις «ιστορίες με ρομπότ και διαστημόπλοια», όπως επίσης και στις «βιογραφίες» και στα «περιοδικά». Είναι λοιπόν εμφανές ότι, ενώ πριν από την παρέμβαση, οι μαθητές έδειχναν προτίμηση σε συγκεκριμένα είδη αναγνωσμάτων, για παράδειγμα ιστορίες με περιπέτειες, ιστορίες μυστήριου και κόμικς, μετά την παρέμβαση παρατηρήθηκε προτίμηση και σε άλλα αναγνώσματα, όπως «βιβλία για παλιές εποχές και γεγονότα», «περιοδικά» και «βιογραφίες». Το γεγονός αυτό αποτελεί ισχυρή ένδειξη της αλλαγής των στάσεων των μαθητών απέναντι στη φιλιαναγνωσία, η οποία φαίνεται να διευρύνουν τις αναγνωστικές τους προτιμήσεις.

Οι αναγνωστικές προτιμήσεις των μαθητών

Διάγραμμα 5. Οι αναγνωστικές προτιμήσεις των μαθητών

Στις ερωτήσεις ανοιχτού τύπου στο ερωτηματολόγιο των μαθητών, οι δύο τελευταίες ερωτήσεις αναφέρονται σε σχόλια και υποδείξεις σχετικά με τη φιλιαναγνωσία. Στη συνέχεια, παρατίθενται αυτούσια κάποια από τα λόγια των μαθητών, που αποτυπώνουν τις προσδοκίες τους στα πλαίσια προώθησης της φιλιαναγνωσίας.

Στην ερώτηση «θα γινόμουν καλύτερος/η στην ανάγνωση αν...», οι περισσότεροι μαθητές σχολίασαν: «αν το βιβλίο που διαβάζω είναι πραγματικά ενδιαφέρον, διασκεδαστικό και όμορφο, εάν υπήρχε μεγαλύτερη βιβλιοθήκη», «εάν διάβαζα

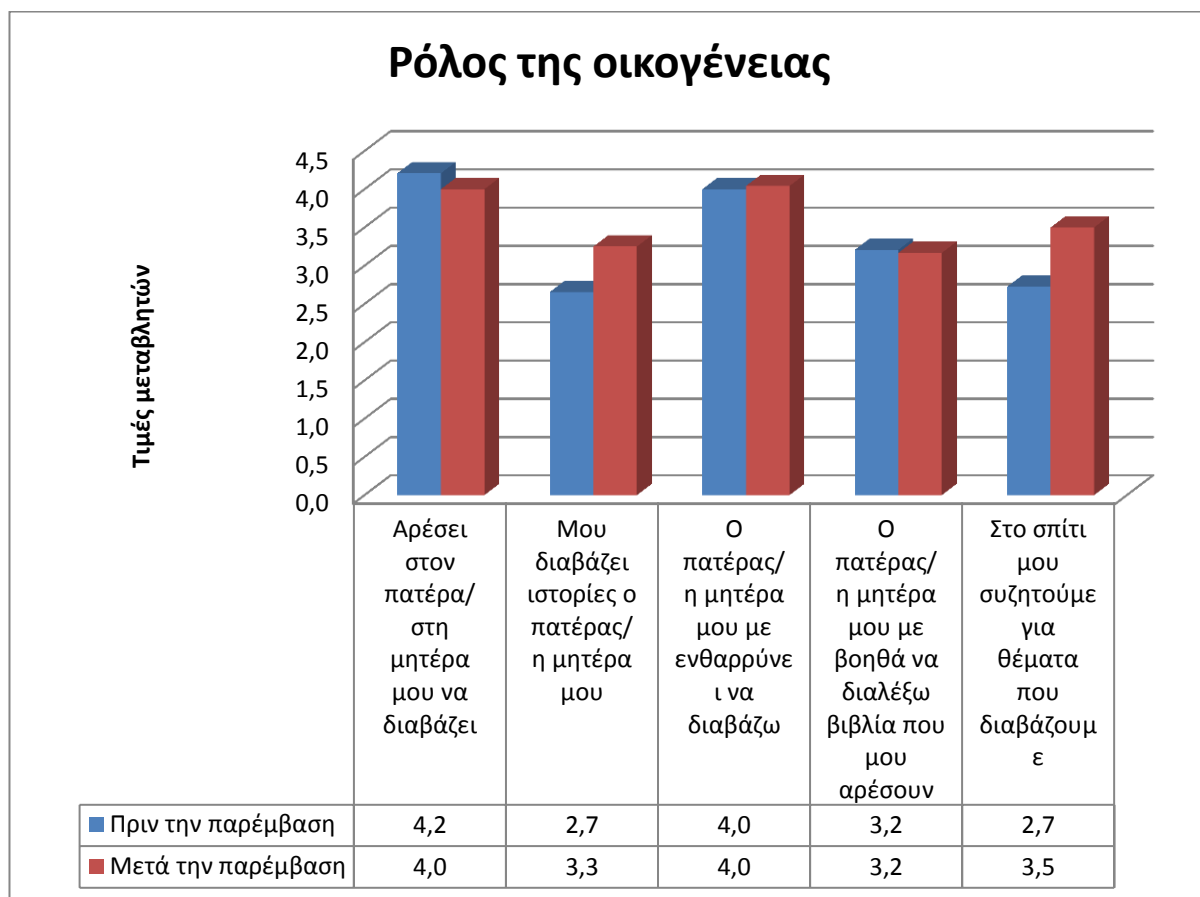
περισσότερο και απέφευγα να παρακολουθήσω τηλεόραση», «εάν αφιέρωνα περισσότερο χρόνο στη μελέτη λογοτεχνίας στο σχολείο», «εάν μπορούσα να διαβάσω έστω για μια ώρα στο σχολείο», «εάν δε βιάζομαι και είμαι προσεκτικός όταν διαβάζω.»

Στην ερώτηση *«θα διάβαζα περισσότερα βιβλία στον ελεύθερο μου χρόνο αν»*, οι μαθητές σχολίασαν τα ακόλουθα: *«αν δεν είχα πολλές εργασίες για το σπίτι», «αν είχαμε περισσότερες από 24 ώρες τη μέρα», «αν υπήρχε βιβλιοθήκη κοντά στο σπίτι μου», «αν ήξερα καλύτερα Ελληνικά», «αν μπορούσα να αγοράσω περισσότερα βιβλία».*

Ο ρόλος της οικογένειας στην ανάπτυξη αναγνωστικών συνηθειών, προβλήθηκε από την αρχή της υλοποίησης του προγράμματος ως ένα ιδιαίτερα σημαντικό κομμάτι στην προσπάθεια προώθησης της φιλαναγνωσίας. Παρόλα αυτά οι όποιες ενέργειες να εμπλακούν ενεργά οι γονείς στις διάφορες δραστηριότητες, δεν απέδωσαν. Αυτό σχετίζεται άμεσα με την άγνοια της πλειονοτικής γλώσσας που δυσχεραίνει την επικοινωνία με το σχολείο, αλλά και με την έλλειψη χρόνου, λόγω εργασίας, και τέλος με την έλλειψη νόμιμων πιστοποιητικών για την παραμονή τους στη χώρα. Επομένως, τα δεδομένα που προέκυψαν σχετικά με το ρόλο της οικογένειας, απεικονίζουν αποκλειστικά τις απόψεις των μαθητών για τον τρόπο με τον οποίο οι γονείς τους, αντιμετωπίζουν την ανάγνωση λογοτεχνικών βιβλίων.

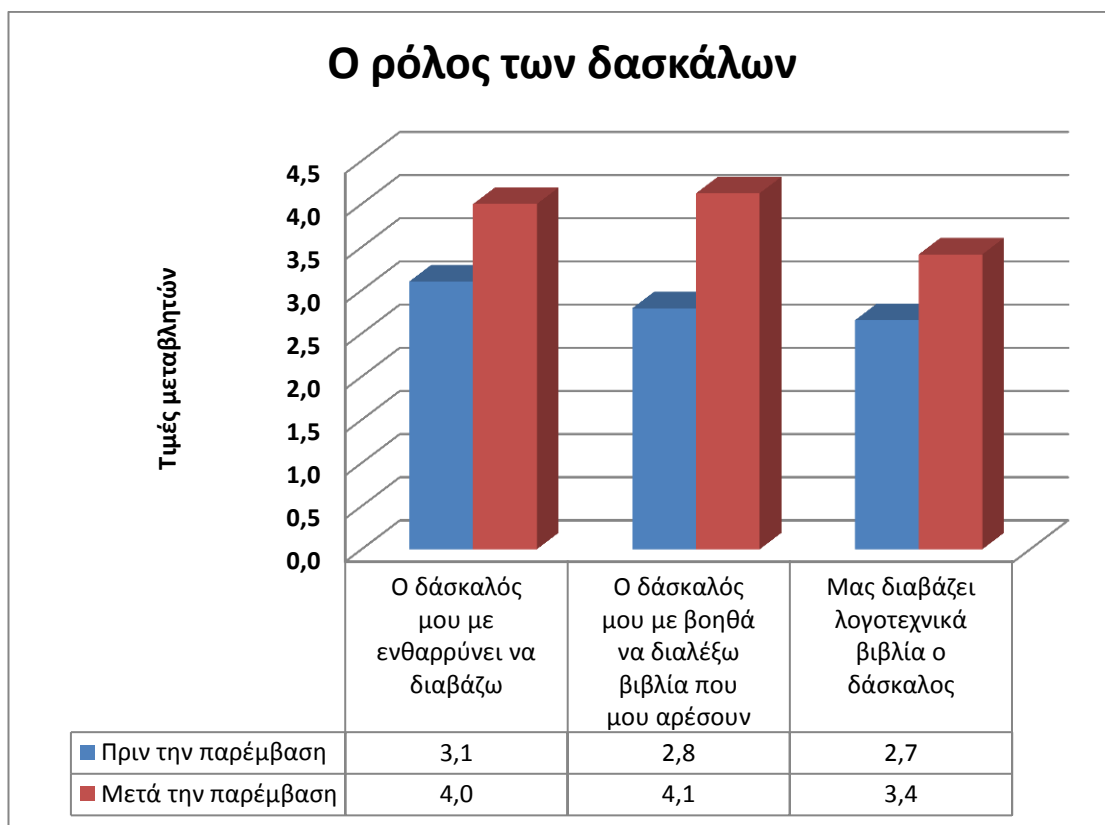
Όπως γίνεται φανερό και από το σχετικό διάγραμμα, δεν παρατηρείται κάποια ιδιαίτερη αλλαγή στη συμπεριφορά των γονέων. Ο βαθμός ενθάρρυνσης των μαθητών από τους γονείς δεν παρουσίασε καμία μεταβολή μετά την παρέμβαση, χωρίς ωστόσο να υποδηλώνει αρνητική επίδοση, αφού η πλειοψηφία των μαθητών δήλωσε ότι οι γονείς τους ενθαρρύνουν «πολύ». Παρόμοια και η παροχή βοήθειας από τους γονείς προς τα παιδιά για την επιλογή βιβλίου ήταν και παρέμεινε από την αρχή «αρκετή». Μεταβολή καταγράφηκε στη μεταβλητή που αναφέρεται στην συζήτηση των μαθητών με τους γονείς για βιβλία που διαβάζουν, με αύξηση της συχνότητας σε περισσότερο από «αρκετά». Αυξητική

μεταβολή παρουσίασε επίσης η ανάγνωση ιστοριών από τον πατέρα ή τη μητέρα προς τα παιδιά από «λίγο» σε «αρκετά».

Διάγραμμα 6. Ο ρόλος της οικογένειας στην προσπάθεια προώθησης της φιλιαναγνωσίας

Αντίστοιχα, η συμβολή των δασκάλων του σχολείου, κρίθηκε καθοριστική για την ανάπτυξη αναγνωστικών συνηθειών στους μαθητές κατά τη διάρκεια υλοποίησης της παρέμβασης. Μετά την παρέμβαση η στάση των δασκάλων απέναντι στους μαθητές καταγράφηκε ως «πολύ» ενθαρρυντική για το διάβασμα, ενώ παράλληλα, η βοήθεια τους για την επιλογή βιβλίων της αρεσκείας των μαθητών, παρουσίασε αυξητική τάση. Επιπλέον, η στάση των δασκάλων απέναντι στη φιλιαναγνωσία χαρακτηρίζεται από μεγαλύτερη σιβαρότητα μετά την παρέμβαση, καθώς όπως δήλωσαν οι μαθητές, πλέον επιλέγουν να τους διαβάζουν λογοτεχνικά βιβλία κατά τη διάρκεια του ημερήσιου σχολικού προγράμματος.

Διάγραμμα 7. Ο ρόλος των δασκάλων στην προσπάθεια ανάπτυξης αναγνωστικών συνηθειών

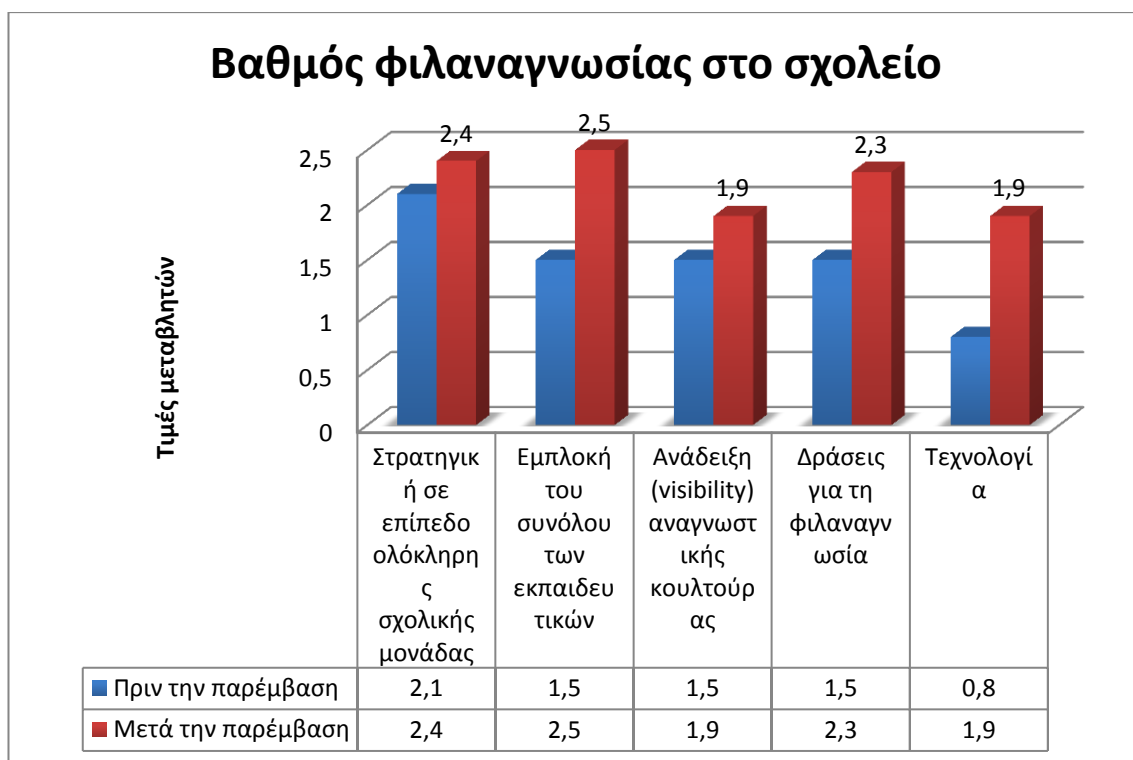
4.5.2 Ευρήματα από το ερωτηματολόγιο των εκπαιδευτικών

Όπως και στο ερωτηματολόγιο των μαθητών, αντίστοιχα και των εκπαιδευτικών, θα εξεταστούν ζητήματα που αφορούν:

1. το βαθμό ανάδειξης της αναγνωστικής κουλτούρας στη συγκεκριμένη σχολική μονάδα,
2. το ρόλο της οικογένειας στην προσπάθεια προώθησης της φιλιαναγνωσίας και
3. τη συμμετοχή των μαθητών στις διάφορες δράσεις.

Αναφορικά με την έμφαση που δόθηκε στην προσπάθεια προώθησης της φιλιαναγνωσίας του σχολείου, όπως οι ίδιοι οι εκπαιδευτικοί αξιολόγησαν, υπήρχαν ήδη δραστηριότητες σε ανεπτυγμένο στάδιο, οι οποίες ενισχύθηκαν με την υλοποίηση του προγράμματος. Έτσι λοιπόν, όπως αξιολόγησαν οι εκπαιδευτικοί, υπήρχε ήδη στο σχολείο στρατηγική σχετικά με τη φιλιαναγνωσία

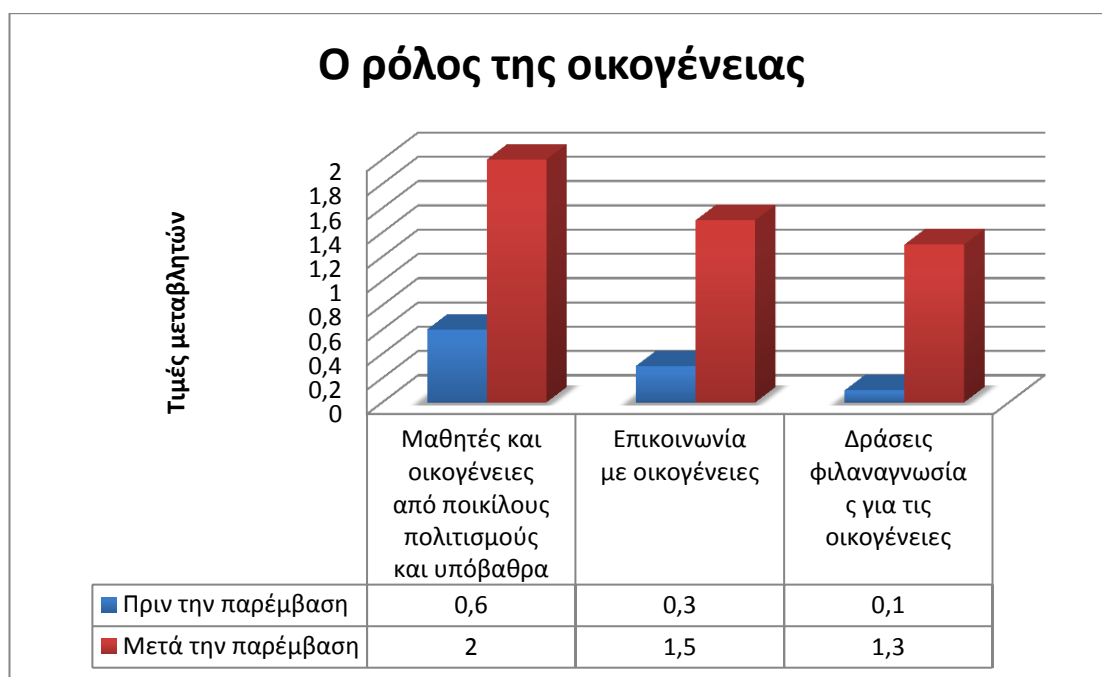
σε ανεπτυγμένο επίπεδο και η παρέμβαση έδωσε μεγαλύτερη ώθηση στην υπάρχουσα προσπάθεια. Αξίζει να σημειωθεί ότι, το σχολείο, κατά το σχολικό έτος 2011 – 2012, εντάχθηκε για πρώτη φορά στο πρόγραμμα του Ε.ΚΕ.ΒΙ. «Καινοτόμες δράσεις ενίσχυσης της φιλιαναγνωσίας των μαθητών²¹». Παρόλα αυτά, όπως διακρίνεται και από το ακόλουθο διάγραμμα, μετά την παρέμβαση παρατηρήθηκε αύξηση σε ανεπτυγμένο επίπεδο στην εμπλοκή του συνόλου των εκπαιδευτικών στις διάφορες δράσεις, οι οποίες αντίστοιχα ενώ βρίσκονταν σε αρχικό στάδιο, ενισχύθηκαν σε μεγάλο ποσοστό, ώστε να χαρακτηρίζονται σε ανεπτυγμένο επίπεδο. Επιπλέον, οι εκπαιδευτικοί αξιολόγησαν την ενσωμάτωση της τεχνολογίας ως μια καινοτομική παρέμβαση στο πρόγραμμα της φιλιαναγνωσίας, καθώς αποτελούσε ένα στοιχείο στο οποίο ελάχιστη σημασία είχε αποδοθεί. Ωστόσο, μετά την υλοποίηση των δράσεων φιλιαναγνωσίας φαίνεται ότι η τεχνολογία εντάχθηκε σε αρχικό τουλάχιστον στάδιο στα πλαίσια ανάπτυξης και ανάδειξης της αναγνωστικής κουλτούρας.

Διάγραμμα 8. Αυτό-αξιολόγηση των εκπαιδευτικών για το βαθμό φιλιαναγνωσίας στο σχολείο

²¹ <http://www.philanagnosia.gr/>

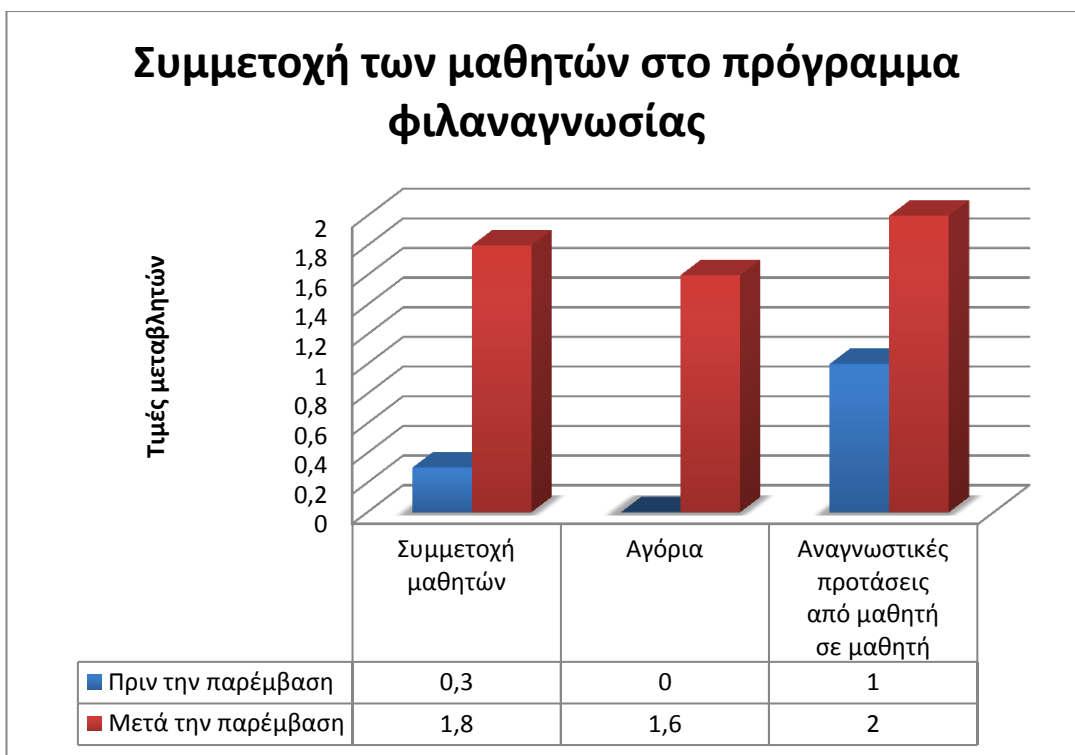
Αναφορικά με το ρόλο της οικογένειας, οι εκπαιδευτικοί αξιολόγησαν την επικοινωνία μαζί τους στα πλαίσια της φιλαναγνωσίας, το ίδιο αδύναμη με την αρχή, με κάποιες αχνές ενδείξεις βελτίωσης. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι οι μαθητές συζητούσαν με τους γονείς τους για τις διάφορες δραστηριότητες που υλοποιούνται στο σχολείο, ώστε να προκαλέσουν το ενδιαφέρον τους γι' αυτές.

Διάγραμμα 9. Αυτό-αξιολόγηση των εκπαιδευτικών για το ρόλο της οικογένειας στην προώθηση της φιλαναγνωσίας

Επιπλέον, η εμπλοκή των μαθητών από ποικίλους πολιτισμούς και υπόβαθρα ενισχύθηκε σε ανεπτυγμένο επίπεδο, όπως φαίνεται και από το παραπάνω διάγραμμα, ενώ πριν από την παρέμβαση βρισκόταν σε αρχικό στάδιο. Τέλος, οι εκπαιδευτικοί στην τελική αυτό-αξιολόγηση έκριναν τις δράσεις για τη φιλαναγνωσία σε αρχικό στάδιο, ενώ αρχικά είχαν δηλώσει την πλήρη απουσία δραστηριοτήτων φιλαναγνωσίας στο σχολείο. Είναι προφανές λοιπόν, ότι αν και η συμμετοχή της οικογένειας στην προσπάθεια του σχολείου για προώθηση της φιλαναγνωσίας υπήρξε μηδαμινή, ωστόσο η όλη παρέμβαση άσκησε κάποιου είδους επιρροή, είτε με συζητήσεις των μαθητών προς τους γονείς, είτε με τον απόηχο εκδηλώσεων που οργανώθηκαν στα πλαίσια της παρέμβασης.

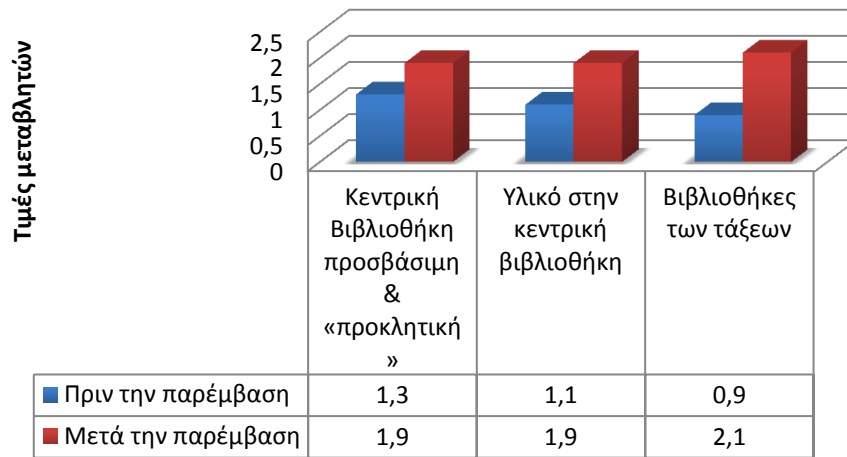
Όσο αφορά τη προθυμία των μαθητών να συμμετάσχουν στις δραστηριότητες που υλοποιήθηκαν κατά τη διάρκεια της παρέμβασης, σύμφωνα με την αξιολόγηση των εκπαιδευτικών, ενώ αρχικά δεν υπήρχαν δείγματα τέτοιας συμπεριφοράς, τελικά ενισχύθηκε σε τέτοιο βαθμό, ώστε να πλησιάζει το ανεπτυγμένο επίπεδο. Επιπλέον, παρατηρήθηκε, όπως διακρίνεται και στο διάγραμμα 9, μια κινητικότητα των αγοριών στην εμπλοκή τους με το βιβλίο, με την τιμή της μεταβλητής από το 0 να καταλήγει στο 1,6. Τέλος, οι αναγνωστικές προτάσεις από μαθητή σε μαθητή, αυξήθηκαν κατά 50%, γεγονός που βοήθησε ακόμα περισσότερο στη υλοποίηση των δραστηριοτήτων του προγράμματος.

Διάγραμμα 10. Αυτό-αξιολόγηση των εκπαιδευτικών για τη συμμετοχή των μαθητών στο πρόγραμμα φιλιαναγνωσίας

Κάποια από τα κριτήρια αυτό-αξιολόγησης των εκπαιδευτικών του σχολείου, αναφέρονταν στους χώρους βιβλιοθήκης που διαθέτετε το σχολείο. Στον ακόλουθο διάγραμμα, διακρίνεται ξεκάθαρη βελτίωση στη λειτουργία και στο υλικό της κεντρικής βιβλιοθήκης του σχολείου.

Η λειτουργία των βιβλιοθηκών του σχολείου

Διάγραμμα 11. Αυτό-αξιολόγηση των εκπαιδευτικών για τη λειτουργία των βιβλιοθηκών του σχολείου

Το στοιχείο όμως που εντυπωσιάζει ιδιαίτερα, είναι η αυξημένη, σε ανεπτυγμένο επίπεδο, τάση να οργανωθούν οι βιβλιοθήκες των τάξεων, ώστε να οι μαθητές να έχουν περισσότερες ευκαιρίες για να διαβάσουν, να ξεφυλλίσουν και να χαζέψουν ένα βιβλίο.

4.5.3 Ερμηνευτική ανάλυση συνέντευξης εκπαιδευτικών

Οι συνεντεύξεις διενεργήθηκαν μετά την ολοκλήρωση των δραστηριοτήτων φιλιαναγνωσίας, παρέχοντας τη δυνατότητα για βαθύτερη εξέταση των κινήτρων των εκπαιδευτικών και διευκρίνιση κάποιων απαντήσεων.

A) Ατομική συνέντευξη.

Για τη διεξαγωγή της ατομικής συνέντευξης, επιλέχθηκε εκπαιδευτικός του σχολείου στον οποίο είχε ανατεθεί πρωτεύοντας ρόλος όσο αφορά την υλοποίηση του προγράμματος. Η εκπαιδευτικός δίδασσε στην Τρίτη Δημοτικού και παράλληλα ανέλαβε ως υπεύθυνη για τη λειτουργία της βιβλιοθήκης. Οι ερωτήσεις στις οποίες κλήθηκε να απαντήσει, αφορούσαν τις εκπαιδευτικές συναντήσεις, το πρόγραμμα προώθησης της φιλιαναγνωσίας και τις δραστηριότητες που υλοποιήθηκαν.

Στην ερώτηση σχετικά με τις εκπαιδευτικές συναντήσεις, η αντίδρασή της ήταν ιδιαίτερα ενθουσιώδης, αφού και η ίδια παρακολουθεί με μεγάλο ενδιαφέρον τις δράσεις προώθησης της φιλιαναγνωσίας που προτείνονται από το Υπουργείο Παιδείας. Όπως τόνισε μάλιστα, δόθηκε η αφορμή στους εκπαιδευτικούς να ασχοληθούν πιο στοχευμένα με θέματα φιλιαναγνωσίας. Αυτό που συγκράτησε περισσότερο από τις τρεις συναντήσεις, είναι ότι *«οι βιωματικές δραστηριότητες είναι τελικά πολύ σημαντικές για να βοηθήσουν τα παιδιά να βάλουν το βιβλίο στη ζωή τους»*. Όσο αφορά την οργάνωση και το περιεχόμενο των συναντήσεων, δήλωσε ιδιαίτερα ικανοποιημένη, γιατί αποτέλεσαν το κίνητρο, ώστε οι εκπαιδευτικοί του σχολείου να τεθούν σε μια τροχιά δραστηριοποίησης για το θέμα της αναγνωστικής κουλτούρας του σχολείου. Στο σημείο αυτό, τόνισε ότι χωρίς ισχυρό κίνητρο, οι εκπαιδευτικοί λόγω των παρόντων συνθηκών, δεν είναι πάντα δεκτικοί να συμμετάσχουν σε διάφορες επιμορφώσεις.

Η επόμενη ομάδα ερωτήσεων επικεντρώθηκε στο πρόγραμμα φιλιαναγνωσίας που σχεδιάστηκε για το συγκεκριμένο σχολείο. Η εκπαιδευτικός τόνισε ότι από την πρώτη στιγμή που άκουσε για την παρέμβαση, εκδήλωσε μεγάλη επιθυμία να

εμπλακεί ενεργά στο σχεδιασμό του προγράμματος. Όπως δήλωσε «το γεγονός ότι το σχολείο είναι διαπολιτισμικό, επηρέασε πολύ το σχεδιασμό του προγράμματος. Η βασική ιδέα ήταν να αφήσουμε τα παιδιά να εκφράσουν τις σκέψεις τους, τα συναισθήματά τους, τη φαντασία τους, μέσα από τον κόσμο των βιβλίων, χωρίς να υπάρχει ο περιορισμός της γλώσσας». Μια από τις μεγαλύτερες επιτυχίες του προγράμματος ήταν η συνεχής παρουσία των μαθητών στη βιβλιοθήκη του σχολείου και η θέλησή τους να τηρήσουν το πρόγραμμα δανεισμού βιβλίων. Μάλιστα η επιρροή που άσκησε η παρέμβαση στο σχολείο, ήταν εμφανής, όχι μόνο στην νοοτροπία μαθητών και εκπαιδευτικών, αλλά και όλο τον περιβάλλοντα χώρο του σχολείου, είτε με αναρτήσεις στους τοίχους, με τις διάφορες εκδηλώσεις, με κατασκευές που δημιουργούσαν τα παιδιά.

Τέλος, αναφορικά με τις δραστηριότητες που υλοποιήθηκαν στα πλαίσια του προγράμματος φιλιαναγνωσίας, η εκπαιδευτικός σημείωσε ότι ήταν όλες ιδιαίτερα ενδιαφέρουσες και ενεργοποίησε τους μαθητές, οι οποίοι συνδύασαν την ανάγνωση βιβλίων με τη δημιουργικότητα. Επιπλέον, η προσέγγιση της φιλιαναγνωσίας με βιωματικό και δημιουργικό τρόπο, αποτέλεσε και μια καλή ευκαιρία για τους μαθητές να έρθουν σε στενότερη επαφή με την ελληνική γλώσσα, βελτιώνοντας έτσι τις γλωσσικές τους δεξιότητες. Τέλος οι δραστηριότητες που κέντρισαν περισσότερο το ενδιαφέρον της, «ήταν το βιβλιόδεντρο, που στόλιζε όλο το σχολείο. Αλλά και την ημέρα του βιβλίου, τα παιδιά πέρασαν πολύ όμορφα με τις διάφορες δραστηριότητες που σκεφτήκαμε, και φυσικά η επίσκεψη της συγγραφέως Ναννίνα Σακκά – Νικολακοπούλου, ήταν μια από τις ωραιότερες στιγμές που έζησε το σχολείο».

B) Ομαδική συνέντευξη

Η ομάδα εστίασης στην οποία διενεργήθηκε η συνέντευξη, αποτελούνταν μόνο από τρία άτομα, τη διευθύντρια του σχολείου, την υποδιευθύντρια και μια εκπαιδευτικό. Η δομή του ερωτηματολογίου ήταν παρόμοια με αυτή της ατομικής συνέντευξης και διαπραγματευόταν ζητήματα όπως, οι συναντήσεις, το πρόγραμμα φιλιαναγνωσίας και η υλοποίηση των δραστηριοτήτων. Δεδομένου ότι για τη διενέργεια μιας ομαδικής συνέντευξης, απαιτείται η συμμετοχή 5-8

ατόμων, οι απαντήσεις πιθανόν και να μην αποτελούν αντιπροσωπευτικό δείγμα της κοινής γνώμης του συνόλου των εκπαιδευτικών.

Αναφορικά με τις εκπαιδευτικές συναντήσεις, και οι τρεις εκπαιδευτικοί συμφώνησαν ότι ήταν αρκετά εποικοδομητικές, ώστε να ενημερώσουν τόσο για θέματα φιλιαναγνωσίας, όσο και για το σχεδιασμό της παρέμβασης που θα υλοποιούνταν στο σχολείο. Η διευθύντρια του σχολείου δήλωσε εξ αρχής ιδιαίτερα θετική στη συμμετοχή των δασκάλων στις συναντήσεις, αφού έκρινε ότι κάτι τέτοιο θα ωφελούσε ολόκληρη τη σχολική μονάδα. Η υποδιευθύντρια και η εκπαιδευτικός της τετάρτης τάξης, δήλωσαν ότι αρχικά φάνηκαν διστακτικές, θεωρώντας τις συναντήσεις περιττές για την υλοποίηση του προγράμματος. Σύμφωνα με την υποδιευθύντρια του σχολείου, *«το θετικό ήταν, ότι υπήρχε η ένθερμη υποστήριξη της σχολικής συμβούλου στην όλη προσπάθεια, γεγονός που πρόβαλε ακόμα περισσότερο την αναγκαιότητα των εκπαιδευτικών συναντήσεων»*.

Όσο αφορά τη στρατηγική φιλιαναγνωσίας που ακολουθήθηκε, η διευθύντρια δήλωσε τα εξής: *«Εζήσα την όλη παρέμβαση ως εξωτερικός παρατηρητής θα έλεγα, και το συναίσθημα που αποκόμισα ήταν ένα μια έντονη ατμόσφαιρα φιλιαναγνωσίας, με πολλές δραστηριότητες και εκδηλώσεις που χαροποιούσαν τα παιδιά»*. Στο σημείο αυτό, η εκπαιδευτικός τόνισε ότι η πιο μεγάλη επιτυχία του προγράμματος ήταν ότι έβλεπε τους μαθητές να συμμετέχουν με χαρά στις διάφορες δραστηριότητες, το οποίο έχει μεγάλη βαρύτητα για το συγκεκριμένο σχολείο, δεδομένου ότι υπάρχουν οικογένειες με σοβαρά κοινωνικά προβλήματα που έχουν απήχηση στη ψυχολογία των παιδιών. Η ανάπτυξη της αναγνωστικής κουλτούρας στο σχολείο αποδείχτηκε σαφώς πιο ενισχυμένη μετά την υλοποίηση του προγράμματος φιλιαναγνωσίας, το οποίο παραδέχτηκαν και οι τρεις συνεντευξιαζόμενες. Μάλιστα η μια εκπαιδευτικός, δήλωσε ότι *«όλη αυτή η βιωματικότητα που επικρατούσε στα πλαίσια της φιλιαναγνωσίας, επηρέασε πολύ τον τρόπο προσέγγισης και των άλλων μαθημάτων στην τάξη μου, στα οποία προσπαθούσα να προσθέσω οποιοδήποτε στοιχείο θα προκαλούσε τη δημιουργικότητα και τη φαντασία των μαθητών μου»*.

Τέλος, αναφορικά με τις δραστηριότητες που πραγματοποιήθηκαν στα πλαίσια του προγράμματος, οι συνεντευξιαζόμενες συμφώνησαν ότι η επίσκεψη της συγγραφέως ήταν μια μοναδική εμπειρία για τους μαθητές του σχολείου, που τους έκανε να νιώσουν ξεχωριστοί. *«Οι μαθητές ευχαριστήθηκαν τη κάθε στιγμή από την προετοιμασία μέχρι και την υποδοχή της κυρίας Σακκά – Νικολακοπούλου και ένιωθαν περήφανοι που γνώρισαν από κοντά ένα τόσο σημαντικό άνθρωπο»*. Η μια εκπαιδευτικός ολοκλήρωσε, σημειώνοντας ότι, όλες οι δραστηριότητες ήταν αξιόλογες και με συγκεκριμένους εκπαιδευτικούς στόχους η κάθε μια από αυτές.

4.5.4 Ευρήματα από την αξιολόγηση των επιμορφωτικών συναντήσεων των εκπαιδευτικών

Οι τρεις επιμορφωτικές συναντήσεις που οργανώθηκαν στα πλαίσια ενημέρωσης και σχεδίασης της στρατηγικής για την προώθηση της φιλιαναγνωσίας, αξιολογήθηκαν με την εφαρμογή ενός σύντομου ερωτηματολογίου, που περιελάμβανε 6 ερωτήσεις. Ο αριθμός των εκπαιδευτικών που ανταποκρίθηκαν στην συμπλήρωση του, ήταν μικρός, αφού μόνο 4 άτομα απάντησαν, από τα 8. Το ερωτηματολόγιο διατέθηκε ηλεκτρονικά, με αποστολή του συνδέσμου στο ηλεκτρονικό ταχυδρομείο των εκπαιδευτικών.

Οι τρεις πρώτες ερωτήσεις επικεντρώθηκαν στο περιεχόμενο καθεμίας από τις επιμορφώσεις. 2 στους 4 εκπαιδευτικούς δήλωσαν για την πρώτη επιμόρφωση, ότι ήταν πολύ βοηθητική, ενώ για την δεύτερη ότι ήταν βοηθητική. Η τρίτη επιμόρφωση φαίνεται ότι ανταποκρίθηκε καλύτερα στις προσδοκίες των εκπαιδευτικών, καθώς 3 στους 4 τη χαρακτήρισαν ως πολύ βοηθητική.

Ως προς τις δραστηριότητες που αναπτύχθηκαν στο πρόγραμμα φιλιαναγνωσίας, το 50% των ερωτηθέντων, δήλωσε ότι πλησίασαν αρκετά το χαρακτηρισμό «πρωτότυπες και καινοτομικές», παρομοίως και για τις μεθόδους που προτάθηκαν από το πρόγραμμα, οι οποίες κρίθηκαν αρκετά ρεαλιστικές. Τέλος, στο ερώτημα για το αν οι επιμορφώσεις βοήθησαν τους εκπαιδευτικούς να δημιουργήσουν ένα

πρόγραμμα προώθησης της ανάπτυξης, το 50% δήλωσε αρκετά, 25% μέτρια και το υπόλοιπο 25% πάρα πολύ.

Δεδομένου ότι ο αριθμός του δείγματος είναι πολύ περιορισμένος, δεν εξασφαλίζει την εγκυρότητα της αξιολόγησης, παρά μόνο μια επιφανειακή ανατροφοδότηση.

4.6 Σύνοψη ευρημάτων

Από τα δεδομένα της έρευνας και την ανάλυση των αποτελεσμάτων προκύπτει μια σταθερή βελτίωση σε αρκετούς τομείς φιλιαναγνωσίας του σχολείου. Η πιο σημαντική ένδειξη βελτίωσης ήταν η ανάδειξη της αναγνωστικής κουλτούρας σε ανεπτυγμένο στάδιο που άγγιξε τα 88%, όπως επίσης και η ανάπτυξη στρατηγικής σε επίπεδο ολόκληρης σχολικής μονάδας.

Η εφαρμογή του προγράμματος φιλιαναγνωσίας, συνέβαλε σημαντικά στην ενίσχυση των αναγνωστικών δεξιοτήτων των μαθητών. Εφαρμόζοντας το πρόγραμμα σε ένα διαπολιτισμικό σχολείο, μια από τις προσδοκίες ήταν να βελτιωθούν οι γλωσσικές δεξιότητες των μαθητών. Στην παρούσα έρευνα, αποδείχτηκε ότι μαθητές ένιωσαν μεγαλύτερη αυτοπεποίθηση στην ανάγνωση, το οποίο οφείλεται στη σύνδεση της ανάγνωσης με βιωματικές δραστηριότητες που αναπτύχθηκαν κατά τη διάρκεια της παρέμβασης. Στο βαθμό κατά τον οποίο η εμπέλεια αναγνωστικών πρακτικών των μαθητών διευρύνεται και βελτιώνεται η κατανόηση, αναπτύσσονται και τα κίνητρα για περισσότερη ανάγνωση. Χωρίς την πίεση της βαθμολογίας, αλλά επιστρατεύοντας φαντασία και δημιουργικότητα σε κάθε δραστηριότητα, οι μαθητές οδηγήθηκαν αβίαστα στην βελτίωση των αναγνωστικών και γενικότερα των γλωσσικών δεξιοτήτων τους.

Παρατηρήθηκε επιπλέον, μια αυξητική τάση σε αναγνωστικές στάσεις και συμπεριφορές. Οι πιο σημαντικές είναι η συνειδητοποίηση της αξίας του διαβάσματος στον ελεύθερο χρόνο (79%), όπως για παράδειγμα στις διακοπές,

και το συναίσθημα της ευχαρίστησης όταν τα παιδιά λαμβάνουν για δώρο ένα βιβλίο. Αξίζει να σημειωθεί, ότι η πλειοψηφία των μαθητών επιλέγουν από μόνοι τους τα βιβλία που διαβάζουν (71%), τα οποία αναφέρονται στα ενδιαφέροντά τους και για το λόγο αυτό στη συνέχεια τους αρέσει να συζητούν με την οικογένεια ή με φίλους. Η ενασχόληση των μαθητών με την ανάγνωση κατά τον ελεύθερό τους χρόνο, είναι σημαντικός παράγοντας επιτευγμάτων στην ικανότητα ανάγνωσης. Επιπλέον, αποτελεί θεμέλιο για την ανάπτυξη μιας δυναμικής σχέσης του παιδιού με το βιβλίο, που ενισχύεται ιδιαίτερα όταν το παιδί είναι σε θέση να διαμορφώσει τις αναγνωστικές του προτιμήσεις, δείκτης ο οποίος παρουσίασε αυξητική τάση στην τελική αξιολόγηση των αναγνωστικών στάσεων.

Κατά τη διάρκεια εφαρμογής του προγράμματος, οι μαθητές ανέπτυξαν σταδιακά κάποιες αναγνωστικές συνήθειες, όπως να διαβάζουν λογοτεχνία στο σχολείο, συνήθεια στην οποία έδειξαν μεγαλύτερη προτίμηση, από το να διαβάζουν στο σπίτι, και επίσης να διαβάζουν φωναχτά στην τάξη. Μάλιστα, σε ποσοστό 33% δανειζόνταν βιβλία καθημερινά από τη βιβλιοθήκη, ενώ η αρχική κατάσταση είχε καταγράψει μεγαλύτερο ποσοστό για δανεισμό 1-2 φορές την εβδομάδα. Αυτό οφείλεται κυρίως στο γενικότερο κλίμα φιλιαναγνωσίας που επικρατούσε στο σχολείο, που πιθανόν τους ασκούσε θετική επιρροή και φυσικά στην ενθάρρυνση που λάμβαναν από τους δασκάλους τους να διαβάσουν όλο και περισσότερα βιβλία.

Ο ρόλος επομένως των εκπαιδευτικών αποδείχτηκε πολύτιμος αρωγός στην προσπάθεια προώθησης της φιλιαναγνωσίας στο συγκεκριμένο σχολείο. Διαβάζοντας στα παιδιά λογοτεχνικά βιβλία και βοηθώντας τα να εντοπίσουν και να επιλέξουν βιβλία που τους αρέσουν, φώτισαν το δρόμο για τη δημιουργία μιας αμφίδρομης σχέσης μεταξύ μαθητών και βιβλίου, στην οποία δεν υπάρχουν γλωσσικά όρια. Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, η βιβλιοθήκη του σχολείου διέθετε και αλλόγλωσσα βιβλία, γεγονός που δεν περιόριζε τους μαθητές αρχάριου επιπέδου γλωσσομάθειας.

Αυτή η διαπολιτισμική αντιμετώπιση της φιλαναγνωσίας, δεν κατάφερε να αφήσει ανεπηρέαστο το οικογενειακό περιβάλλον των μαθητών, παρόλο που η συμμετοχή τους ήταν σχεδόν μηδαμινή στο πρόγραμμα. Οι απαντήσεις ωστόσο των μαθητών στο τελικό ερωτηματολόγιο, δείχνουν σαφή μεταβολή της συμπεριφοράς των γονέων, όχι τόσο στο να ενθαρρύνουν τα παιδιά τους να διαβάσουν, όσο στο να συζητήσουν μαζί τους για βιβλία που είχαν διαβάσει ή για θέματα σχετικά με βιβλία. Είναι προφανές ότι αυτού του είδους η επικοινωνία με τους γονείς του συγκεκριμένου σχολείου, θέτει τα θεμέλια για ένα πιο ουσιαστικό ρόλο των γονέων στην ανάπτυξη αναγνωστικών συνηθειών για τα παιδιά τους, που θα ενισχύσει και τους ίδιους στην προσπάθεια ανάπτυξης μιας αναγνωστικής νοοτροπίας εντός του οικογενειακού περιβάλλοντος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

Συμπεράσματα

5.1 Συμπεράσματα - καινοτομικά στοιχεία της έρευνας

Η υλοποίηση της έρευνας σε σχολείο της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, είχε θετικά αποτελέσματα για την σχολική μονάδα, εξαιτίας των καινοτομικών στοιχείων που περιείχε. Η έρευνα δράσης που υλοποιήθηκε θεωρείται καινοτόμος γιατί:

- Οι επιμορφώσεις που οργανώθηκαν συνέβαλαν σημαντικά στην επαγγελματική σταδιοδρομία των εκπαιδευτικών, και ιδιαίτερα στην ανάπτυξη μεθόδων και προτάσεων για την προώθηση της φιλιαναγνωσίας.
- Διαφοροποίησε ποιοτικά το κλίμα και την κουλτούρα του σχολείου, δημιουργώντας ένα βιωματικό περιβάλλον προώθησης της φιλιαναγνωσίας και γενικότερα μάθησης.
- Διεύρυνε τους ορίζοντες εκπαιδευτικών και μαθητών, οι οποίοι συνεργάστηκαν, αντάλλαξαν απόψεις και ανέπτυξαν κλίμα συλλογικότητας μέσα από επιμορφώσεις και δραστηριότητες.
- Ενδυνάμωσε τη σχέση δασκάλου και μαθητή, αλλά και μαθητή με την οικογένεια, μέσα από τη βιωματική προσέγγιση της προώθησης της φιλιαναγνωσίας.
- Αποτέλεσε αφορμή αυτό-αξιολόγησης εκπαιδευτικών και μαθητών όσο αφορά την αναγνωστική τους κουλτούρα και τη στάση τους ως προς την ανάγνωση, αποδεικνύοντας ως επιτακτική ανάγκη την αλλαγή στάσεων και πεποιθήσεων.
- Συνέδεσε το σχολείο με το ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον, μέσα από εκδηλώσεις όπως η φιλοξενία ενός συγγραφέα και η συμμετοχή σε ευρύτερους εορτασμούς για τη μέρα του παιδικού βιβλίου.

5.2 Μελλοντικές κατευθύνσεις

Στην ενότητα αυτή θα σκιαγραφήσουμε τις μελλοντικές κατευθύνσεις της έρευνας, οι οποίες θα αξιοποιήσουν και θα επεκτείνουν τις προτάσεις και τα ερευνητικά αποτελέσματα της παρούσας έρευνας. Πιο συγκεκριμένα, μελλοντικές επεκτάσεις μελέτης αποτελούν:

- Η αξιοποίηση της τεχνολογίας για την προώθηση της φιλιαναγνωσίας και η μελέτη του βαθμού στον οποίο δύναται να επηρεάσει την ανάπτυξη των αναγνωστικών δεξιοτήτων και συνηθειών των παιδιών. Έχοντας ως δεδομένο τις νέες ευκαιρίες ανάγνωσης που παρέχονται από το διαδίκτυο και τα συστήματα πολυμέσων, η προώθηση της φιλιαναγνωσίας μπορεί να αποκτήσει εξατομικευμένο χαρακτήρα, ώστε κάθε παιδί να αποκτά αναγνωστικές συνήθειες με ανεξάρτητο τρόπο και με τη δική του ταχύτητα. Η ανάπτυξη εφαρμογών για την υποστήριξη της φιλιαναγνωσίας χρήζει έρευνας και αξιολόγησης, ώστε να εκτιμηθεί το κατά πόσο οι εν λόγω εφαρμογές είναι αποτελεσματικές για την ανάπτυξη της αναγνωστικής κουλτούρας και αναγνωστικών συνηθειών στα παιδιά και στους έφηβους.
- Η περαιτέρω έρευνα για τη βελτίωση των συνθηκών προώθησης της φιλιαναγνωσίας στα πλαίσια του οικογενειακού περιβάλλοντος. Στο κεφάλαιο 2 έγινε αναφορά στην σημασία της οικογένειας για την ανάπτυξη αναγνωστικών συνηθειών στα παιδιά, κάτι το οποίο δεν μπόρεσε να διερευνηθεί στην παρούσα μελέτη, λόγω της δυσκολίας των γονέων να ανταποκριθούν στην προσπάθεια για την προώθηση της φιλιαναγνωσίας στη συγκεκριμένη σχολική μονάδα. Αξίζει λοιπόν να σχεδιαστούν και να αξιολογηθούν δράσεις που να απευθύνονται καθεαυτού στο οικογενειακό περιβάλλον.
- Η υλοποίηση της έρευνας στα πλαίσια της κοινότητας και όχι απλά μιας σχολικής μονάδας, σχετικά με την διερεύνηση της αναγνωστικής νοοτροπίας και των δράσεων που θα βοηθούσαν την προώθηση της φιλιαναγνωσίας στο ευρύτερο κοινωνικό σύνολο. Μια τέτοια ερευνητική

προσπάθεια, αποτελεί πρόκληση για την διερεύνηση των τάσεων και την πρόταση αλλαγής της νοοτροπίας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική βιβλιογραφία

Αποστολίδου, Β., Πασχαλίδης, Γ., Χοντουλίδου, Ε., *Η Λογοτεχνία ως πολιτισμική και διαπολιτισμική αγωγή*, διημερίδα Ομοιότητες και διαφορές: αναζητώντας νέους δρόμους στην εκπαίδευση, Κομοτηνή, 29 & 30 Νοεμβρίου 2002

Αραβανή, Ε., «Διδάσκοντας μέσα από τη λογοτεχνία :Ένα ταξίδι συνάντησης ανάμεσα στο μαθητή και το λογοτεχνικό κείμενο», Σύγχρονη Εκπαίδευση, τ. 154, Αθήνα, 2008.

Αργυροπούλου, Χ., «Λογοτεχνία για εφήβους και νέους (από 12 έως 18/20 ετών)στην Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση», Πρακτικά Συνεδρίου του Κύκλου του Παιδικού Βιβλίου 1999 με θέμα Η παιδική Λογοτεχνία στην εκπαίδευση, Βόλος: Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, σελ. 215-227.

Αρτζανίδου, Ε. - Γουλής, Δ. - Γρόσδος, Στ. - Καρακίτσιος, Α. *Παιχνίδια φιλιαναγνωσίας και αναγνωστικές εμπυχωσεις*. Αθήνα, Gutenberg, 2011.

Γιαννικοπούλου, Α., Α., *Βιβλία για μικρά παιδιά σε μια πολυπολιτισμική κοινωνία*, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Η Διδασκαλία της Ανάγνωσης στην Ευρώπη: Πλαίσια, Πολιτικές και Πρακτικές*, Εκτελεστικός Οργανισμός Εκπαίδευσης, Οπτικοακουστικών Θεμάτων και Πολιτισμού, Ρ9, Ευρυδίκη, Μάιος 2011

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Lifelong Readers. Ευρωπαϊκό πλαίσιο για την Προώθηση της Φιλιαναγνωσίας από Εκπαιδευτικούς, Βιβλιοθηκονόμους και Διευθυντές*, EACEA, LLP, 2013

Ηλία, Ελ. (επιμ.) *Η παιδική λογοτεχνία στην εκπαίδευση*. Βόλος: Εργαστήριο Λόγου και Πολιτισμού ΠΤΠΕ, Παν. Θεσσαλίας, 2007.

Κατσίκη - Γκίβαλου, Ά., *Λογοτεχνία και Εκπαίδευση. Από τα στενά όρια της διδασκαλίας στην καλλιέργεια της φιλιαναγνωσίας*, Πατάκης, Αθήνα, 2008.

Κατσίκη - Γκίβαλου, Ά.- Καλογήρου, Τζ. - Χαλκιαδάκη, Ά. (Επιμέλεια). *Φιλιαναγνωσία και Σχολείο*. Αθήνα, Πατάκης, 2008.

Κουάλη, Γ., Κουτσελίνη, Μ., *Αναγνωστικές δεξιότητες και υποκίνηση. Μία Μελέτη Περίπτωσης*, 9^ο Συνέδριο Παιδαγωγικής Εταιρείας Κύπρου.

Μαλαφάντης, Δ., Κ., *Παιδαγωγικές πρακτικές για την προαγωγή της φιλιαναγνωσίας των παιδιών*, Πρακτικά του Ελληνικού Ινστιτούτου Εφαρμοσμένης Παιδαγωγικής και Εκπαίδευσης (ΕΛΛ.Ι.Ε.Π.ΕΚ.), 3ο Πανελλήνιο Συνέδριο με

θέμα: «Κριτική, Δημιουργική, Διαλεκτική Σκέψη στην Εκπαίδευση: Θεωρία και Πράξη», Αθήνα, 13-14 Μαΐου 2006.

Μαλιγκούδη, Χ., *Βασικές αρχές της Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης, Μεθοδολογικός Οδηγός για τη χρήση σχολικών βιβλίων του Γυμνασίου. Η διαπολιτισμική διάσταση στη διδασκαλία*, σελ 57-60, Θεσσαλονίκη 2008.

Μαράκη, Ε., *Η Λογοτεχνία στη Διαπολιτισμική εκπαίδευση: Η περίπτωση του Νέου Ανθολογίου των τάξεων Α-Β και Γ-Δ του Δημοτικού Σχολείου*, Επιστημονικό Βήμα, τ. 13, Ιούνιος 2010.

Μητακίδου, Σ., Τρέσσου, Ε., *Διδάσκοντας Γλώσσα και μαθηματικά με λογοτεχνία*, Επίκεντρο, Θεσσαλονίκη, 2012

Μπέλια, Α., *Η πολυπολιτισμική λογοτεχνία στα πλαίσια μιας ανθρωπιστικής/ αντιρατσιστικής εκπαίδευσης*, διδακτορική διατριβή, Πάτρα 2006

Μπουλούμπασης, Κ. Χρ. *Φιλαναγνωσία και Σχολείο. Θεωρητική και εμπειρική προσέγγιση*. Τρίκαλα, 2010.

Μπρασέρ, Φ. *1001 δραστηριότητες για να αγαπήσω το βιβλίο*. Μετ. Ε. Γεροκόστα, Αθήνα, Μεταίχμιο, 2005.

Παπαδάτος Σ. Γ. *Παιδικό βιβλίο και Φιλαναγνωσία. Θεωρητικές αναφορές και προσεγγίσεις - Δραστηριότητες*. Αθήνα, Πατάκης, 2009.

Παπαδοπούλου, Σ., *Αλληλεπίδραση δύο γλωσσικών περιοχών: Ορθογραφία και Φιλαναγνωσία*, Η μάθηση της ορθογραφίας, Αθήνα, Εκδόσεις Μεταίχμιο, 2004

Παπαντωνάκης, Γ. - Αθανασιάδης, Η. - Καπλάνογλου, Μ. - Πολίτης, Δ. *Οι ιδέες των παιδιών για την παιδική λογοτεχνία. Έρευνα και θεωρία της αναγνωστικής ανταπόκρισης*. Αθήνα, Τόπος, 2011.

Πατέρα, Α., Τσιλιμέντη, Τ., *Φιλαναγνωσία και κοινωνικο-συναισθηματική ανάπτυξη του παιδιού*, Επίκεντρο, Θεσσαλονίκη, 2012

Πετροπούλου, Ο., *Αξιοποίηση Δεικτών Ανάλυσης Διαδραστικότητας σε Περιβάλλοντα Ηλεκτρονικής Μάθησης για την Αξιολόγηση της Επίδοσης των Εκπαιδευόμενων*, Διδακτορική Διατριβή, Πανεπιστήμιο Πειραιώς, 2011

Πολυδωρίδου, Ι., *Διδακτικές παρεμβάσεις σε πολυπολιτισμικά σχολεία: μια εφαρμογή στο μάθημα της Λογοτεχνίας*, Πρακτικά ημερίδας, σελ. 55-67, Θεσσαλονίκη, 10-11 Δεκεμβρίου 2007.

Ρούσσου, Δ. και Παπανικολάου, Κ., *Ενισχύοντας την αυτό-αξιολόγηση και επίγνωση των μαθητών με την οπτικοποίηση στοιχείων αλληλεπίδρασης σε ένα διαδικτυακό περιβάλλον μάθησης*, 5ο Συνέδριο των Εκπαιδευτικών για τις ΤΠΕ

στην εκπαίδευση "Αξιοποίηση των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας στη Διδακτική Πράξη", Σύρος, Μάιος 2009.

Σιβροπούλου, Ρ., *Ταξίδι στον κόσμο των εικονογραφημένων μικρών ιστοριών. Θεωρητικές και διδακτικές προσεγγίσεις*. Αθήνα, Εκδόσεις Μεταίχμιο, 2004.

Φρυδάκη, Ευ., *Η θεωρία της λογοτεχνίας στην πράξη της διδασκαλίας*. Αθήνα, Κριτική, 2003.

Ξένη βιβλιογραφία

Ahmed, M.,A., *Voluntary Reading to Improve students' Language Awareness. A case study geared to enhance undergraduate students language awareness and communicative competence through autonomous reading at the Faculty of Science and Arts-Khulais*, International Journal of Humanities and Social Science, Vol 2 No 4 [Special Issue – February 2012]

Atwell, N. , *The reading zone: How to help kids become skilled, passionate, habitual, critical readers*. New York: Scholastic, 2007

Baker, L., Dreher, M.J. and Guthrie, J.T., *Engaging young readers: Promoting Achievement and Motivation*. New York, The Guilford Press, 2000

Clark, C., Rumbold, K., *Reading for pleasure. A research overview*. National Literacy Trust, November 2006

Coen, L., Manion, L., Morrison, K., *Research Methods in Education*, 5th Edition

Farmer, L., Stricevic, I., *Using research to promote literacy and reading in libraries: guidelines for librarians*, International Federation of Library Associations and Institutions IFLA Professional Reports, No. 125, 2011

Guthrie, J.T., & Wigfield, A., "Engagement and motivation in reading". In M.L. Kamil, P.B. Mosenthal, P.D. Pearson, & R. Barr (Eds.), *Handbook of reading research: Volume III*. New York: Erlbaum, 403-422, 2000

Joyce, B., Weil, M., Calhoun, E., *Models of Teaching*, 7th Edition, Pearson Education, Inc., 2004

Katsamani, M., Retalis, S., (2013). *Orchestrating Learning Activities Using the CADMOS Learning Design Tool*, Research in Learning Technology Supplement-The Journal of the Association for Learning Technology (ALT), Vol.21: 18051, September 2013.

Lockwood, M. *Promoting Reading for Pleasure in the Primary School*. London,

Sage, 2008

Miller, D., *The book whisperer: Awakening the inner reader in every child*. San Francisco: Jossey Bass, 2009.

O' Sullivan, O., McGonigle, S., *Transforming Readers: teachers and children in the Centre for Literacy in Primary Education Power of Reading Project*, *Literacy*, Volume 44, Number 2, July 2010

Osborn, S., *Reading Connects Handbook for primary schools, Building whole-school reading communities*, National Literacy Trust, 2008

Strommen, L., Mates, B., *Learning to love reading: Interviews with older children and teens*. *Journal of Adolescent and Adult Literacy*, 48, 188-200, 2004

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Α. Ερευνητικά εργαλεία

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΓΙΑ ΜΑΘΗΤΕΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΕΣ ΣΤΑΣΕΙΣ, ΣΥΝΗΘΕΙΕΣ ΚΑΙ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΕΣ
--

Σημείωσε √ σε ό,τι ισχύει.

1. Φύλο:	☐ Αγόρι	☐ Κορίτσι		
2. Τάξη:	☐ Γ΄	☐ Δ΄	☐ Ε΄	☐ Στ΄
3. Ποιες γλώσσες μιλάτε στο σπίτι;	_____ , _____ , _____			

4. Μου αρέσει να διαβάζω... (σημείωσε √ σε όσα σου αρέσει να διαβάζεις)

☐ ιστοσελίδες	☐ περιοδικά	☐ εφημερίδες	☐ ιστορίες με ρομπότ και διαστημόπλοια
☐ ποιήματα	☐ κόμικς	☐ εγκυκλοπαίδειες	☐ παραμύθια με πρίγκιπες και πριγκίπισσες
☐ ιστορίες με περιπέτειες	☐ ιστορίες με μαγικά	☐ ιστορίες από τη ζωή παιδιών	☐ βιβλία για να μαθαίνω και να ανακαλύπτω
☐ ιστορίες μυστηρίου	☐ βιβλία για παλιές εποχές και γεγονότα	☐ βιογραφίες	☐ (άλλο) _____

5. Στην τάξη διαβάζουμε σιωπηρά ο καθένας το βιβλίο του:

☐ ποτέ	☐ 2-3 φορές το χρόνο	☐ 1 φορά το μήνα	☐ 1 φορά τη βδομάδα	☐ κάθε μέρα
-------------------------------	---	---	--	------------------------------------

6. Στο σπίτι διαβάζω κάποιο βιβλίο που με ενδιαφέρει (όχι για μάθημα):

☐ ποτέ	☐ 2-3 φορές το χρόνο	☐ 1 φορά το μήνα	☐ 1 φορά τη βδομάδα	☐ κάθε μέρα
-------------------------------	---	---	--	------------------------------------

7. Δανείζομαι βιβλία από κάποια βιβλιοθήκη:

☐ ποτέ	☐ 2-3 φορές το χρόνο	☐ 1-2 φορές το μήνα	☐ 1-2 φορές τη βδομάδα	☐ κάθε μέρα
-------------------------------	---	--	---	------------------------------------

8. Στις διακοπές του καλοκαιριού διάβασα:

☐ 0 βιβλία	☐ 1-2 βιβλία	☐ 3-4 βιβλία	☐ 5-6 βιβλία	☐ περισσότερα από 6 βιβλία
-----------------------------------	-------------------------------------	-------------------------------------	-------------------------------------	---

9. Συζητώ με φίλους ή συγγενείς για κάτι που διάβασα στον ελεύθερο μου χρόνο:

☐ ποτέ	☐ 2-3 φορές το χρόνο	☐ 1-2 φορές το μήνα	☐ 1-2 φορές τη βδομάδα	☐ κάθε μέρα
-------------------------------	---	--	---	------------------------------------

10. Στο σπίτι μου μου διαβάζει ιστορίες ... (σημείωσε ✓ σε όσα ισχύουν)

☐ ο πατέρας	☐ η μητέρα	☐ ο παππούς/η γιαγιά	☐ ο αδελφός/η αδελφή μου	☐ διαβάζω μόνος/μόνη μου
------------------------------------	-----------------------------------	---	---	---

11. Στο σχολείο διαβάζω ιστορίες χρησιμοποιώντας ... (σημείωσε ✓ σε όσα ισχύουν)

☐ τον ηλεκτρονικό υπολογιστή	☐ το τάμπλετ (π.χ. iPad)	☐ το κινητό τηλέφωνο	☐ το διαδίκτυο	☐ δε χρησιμοποιώ τεχνολογία
---	---	---	---------------------------------------	--

12. Στο σπίτι διαβάζω ιστορίες χρησιμοποιώντας ... (σημείωσε ✓ σε όσα ισχύουν)

☐ τον ηλεκτρονικό υπολογιστή	☐ το τάμπλετ (π.χ. iPad)	☐ το κινητό τηλέφωνο	☐ το διαδίκτυο	☐ δε χρησιμοποιώ τεχνολογία
---	---	---	---------------------------------------	--

Σημείωσε σε ποιο βαθμό ισχύει καθεμία από τις παρακάτω δηλώσεις βάζοντας σε κύκλο τον αντίστοιχο αριθμό στην κλίμακα που βρίσκεται στα δεξιά:	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
13. Είμαι καλός/καλή στην ανάγνωση.	1	2	3	4	5
14. Μου αρέσει να διαβάζω στο σπίτι (όχι για μάθημα).	1	2	3	4	5
15. Μου αρέσει να διαβάζω στο σχολείο (όχι για μάθημα).	1	2	3	4	5
16. Μου αρέσει όταν μου κάνουν δώρο ένα βιβλίο.	1	2	3	4	5
17. Μου αρέσει να διαβάζω στον ελεύθερο μου χρόνο.	1	2	3	4	5

18. Μου αρέσει να διαβάζω στις διακοπές.	1	2	3	4	5
19. Μου αρέσει να διαβάζω φωναχτά στην τάξη.	1	2	3	4	5
20. Μου αρέσει να πηγαίνω σε βιβλιοπωλεία.	1	2	3	4	5
21. Μου αρέσει να πηγαίνω σε βιβλιοθήκες.	1	2	3	4	5
22. Δυσκολεύομαι να διαβάζω.	1	2	3	4	5
23. Έχω χρόνο στο σπίτι για να διαβάζω (όχι για μάθημα).	1	2	3	4	5
24. Έχω χρόνο στο σχολείο για να διαβάζω (όχι για μάθημα).	1	2	3	4	5
25. Αρέσει στους φίλους μου να διαβάζουν (όχι για μάθημα).	1	2	3	4	5
26. Αρέσει στο δάσκαλο/στη δασκάλα μου να διαβάζει.	1	2	3	4	5
27. Αρέσει στον πατέρα/στη μητέρα μου να διαβάζει.	1	2	3	4	5
28. Μάς διαβάζει λογοτεχνικά βιβλία ο δάσκαλος/η δασκάλα μας.	1	2	3	4	5
29. Μού διαβάζει ιστορίες ο πατέρας/η μητέρα μου.	1	2	3	4	5
30. Μου αρέσει να διαλέγω μόνοι/μόνη μου ποιο βιβλίο να διαβάσω.	1	2	3	4	5
31. Μου αρέσει η βιβλιοθήκη της τάξης μου.	1	2	3	4	5
32. Κουράζομαι όταν διαβάζω.	1	2	3	4	5
33. Μου αρέσει να διαβάζω βιβλία για να μαθαίνω πληροφορίες για πράγματα που με ενδιαφέρουν.	1	2	3	4	5
34. Μου αρέσει να συζητώ με φίλους ή συγγενείς για κάτι που διάβασα στον ελεύθερο μου χρόνο.	1	2	3	4	5
35. Μου αρέσει ο χώρος που έχω στο σπίτι για διάβασμα.	1	2	3	4	5
36. Μου αρέσει ο χώρος που έχω στο σχολείο για διάβασμα.	1	2	3	4	5
37. Ο δάσκαλος/Η δασκάλα μου με ενθαρρύνει να διαβάζω (όχι για μάθημα).	1	2	3	4	5
38. Ο πατέρας/Η μητέρα μου με ενθαρρύνει να διαβάζω (όχι για μάθημα).	1	2	3	4	5
39. Ο δάσκαλος/Η δασκάλα μου με βοηθά να διαλέξω βιβλία που μου αρέσουν.	1	2	3	4	5
40. Ο πατέρας/Η μητέρα μου με βοηθά να διαλέξω βιβλία που μου αρέσουν.	1	2	3	4	5
41. Στην τάξη μου συζητούμε για θέματα που διαβάζουμε.	1	2	3	4	5
42. Στο σπίτι μου συζητούμε για θέματα που διαβάζουμε.	1	2	3	4	5
43. Στο σχολείο μας αφήνουν να διαβάζουμε βιβλία που διαλέγουμε εμείς.	1	2	3	4	5
44. Βαριέμαι να διαβάζω.	1	2	3	4	5
45. Στο σχολείο διαβάζουμε περιοδικά και κόμικς.	1	2	3	4	5
46. Είναι σημαντικό να διαβάζουμε στον ελεύθερο μας	1	2	3	4	5

χρόνο.

Συμπλήρωσε τις ακόλουθες δηλώσεις. Αν δεν ξέρεις, άφησε τη γραμμή κενή.

46. Ένα βιβλίο που μου αρέσει πολύ έχει

τίτλο: _____

47. Ένας/ Μία συγγραφέας που μου αρέσει πολύ είναι:

48. Οι τίτλοι τεσσάρων βιβλίων που έχω διαβάσει είναι:

α. _____

β. _____

γ. _____

δ. _____

49. Θα γινόμουν καλύτερος/η στην ανάγνωση αν:

50. Θα διάβαζα περισσότερα βιβλία στον ελεύθερο μου χρόνο αν:

READING HABITS EVALUATION QUESTIONNAIRE

Please tick (✓) the most appropriate option.

1.	☐	☐ Girl		
Gender:	Boy			
2. Grade:				

3. What languages do you speak at home?	_____, _____, _____			

4. I like reading ... [please tick (✓) everything that you like to read]

☐ websites	☐ magazines	☐ newspapers	☐ stories about robots and spaceships
☐ poems	☐ comic books	☐ encyclopaedias	☐ stories about the old times
☐ adventure stories	☐ stories about magic	☐ stories about everyday children	☐ stories about princes and princesses
☐ mysteries	☐ "how to" books	☐ biographies	☐ (other) _____

5. I read a book silently in class:

☐ never	☐ 2-3 times a year	☐ once a month	☐ once a week	☐ every day
--------------------------------	---	---------------------------------------	--------------------------------------	------------------------------------

6. At home, I read books for pleasure (not as part of my homework):

☐ never	☐ 2-3 times a year	☐ once a month	☐ once a week	☐ every day
--------------------------------	---	---------------------------------------	--------------------------------------	------------------------------------

7. I check out books from a library:

☐ never	☐ 2-3 times a year	☐ 1-2 times a month	☐ 1-2 times a week	☐ every day
--------------------------------	---	--	---	------------------------------------

8. During my past summer holidays, I read:

☐ no books	☐ 1-2 books	☐ 3-4 books	☐ 5-6 books	☐ more than 6 books
-----------------------------------	------------------------------------	------------------------------------	------------------------------------	--

9. I discuss with friends and family about something that I read during my free time:

☐ never	☐ 2-3 times a year	☐ 1-2 times a month	☐ 1-2 times a week	☐ every day
--------------------------------	---	--	---	------------------------------------

10. Who reads stories to you at home? ... [Please tick (✓) all the boxes that apply]

☐ My father	☐ My mother	☐ Other adult	☐ My brother/sister	☐ No-one
------------------------------------	------------------------------------	--------------------------------------	--	---------------------------------

11. In class, I read stories by using ... [please tick (✓) all the boxes that apply]

☐ a computer	☐ a tablet (e.g. iPad)	☐ a mobile phone	☐ the internet	☐ I do not use technology
-------------------------------------	--	--	---------------------------------------	---

12. At home, I read stories by using ... [please tick (✓) all the boxes that apply]

☐ a computer	☐ a tablet (e.g. iPad)	☐ a mobile phone	☐ the internet	☐ I do not use technology
-------------------------------------	--	--	---------------------------------------	---

Please indicate the degree to which each of the following statements is true by circling the appropriate number as it corresponds to the scale on the right:					
	Not at all	Not very much	Fairly	Quite a lot	Very much
13. I am good at reading.	1	2	3	4	5
14. I like reading at home (not as part of my homework).	1	2	3	4	5
15. I like reading at school (not as part of classwork or homework).	1	2	3	4	5
16. I like it when I get books as gifts.	1	2	3	4	5
17. I like reading in my free time.	1	2	3	4	5
18. I like reading during the holidays.	1	2	3	4	5
19. I like reading aloud in class.	1	2	3	4	5
20. I like going to bookshops.	1	2	3	4	5
21. I like going to libraries.	1	2	3	4	5
22. I find it hard to read.	1	2	3	4	5
23. I have time at home to read (not as part of my homework).	1	2	3	4	5
24. I have time at school to read (not as part of classwork or homework).	1	2	3	4	5
25. My friends like reading (not as part of their homework).	1	2	3	4	5
26. My teacher likes reading.	1	2	3	4	5
27. My father/mother likes reading.	1	2	3	4	5
28. My teacher reads stories to us in class.	1	2	3	4	5
29. My father/mother reads stories to me.	1	2	3	4	5
30. I like choosing by myself the books that I read.	1	2	3	4	5
31. I like my classroom library.	1	2	3	4	5
32. I get tired when I read.	1	2	3	4	5

33. I like reading books to learn about things that interest me.	1	2	3	4	5
34. I like discussing with friends or family about what I read.	1	2	3	4	5
35. I like the place that I have at home for reading.	1	2	3	4	5
36. I like the place that I have at school for reading.	1	2	3	4	5
37. My teacher encourages me to read (not as part of my homework).	1	2	3	4	5
Please indicate the degree to which each of the following statements is true by circling the appropriate number as it corresponds to the scale on the right:	Not at all	Not much	Fairly	Quite a lot	Very much
38. My father/mother encourages me to read (not as part of my homework).	1	2	3	4	5
39. My teacher helps me choose books that I like.	1	2	3	4	5
40. My father/mother helps me choose books that I like.	1	2	3	4	5
41. In class, we discuss about what we read.	1	2	3	4	5
42. At home, we discuss about what we read.	1	2	3	4	5
43. At school, they let us read books that we choose.	1	2	3	4	5
44. I think reading is boring.	1	2	3	4	5
45. We read magazines and comic books at school.	1	2	3	4	5
46. It is important to read in our free time.	1	2	3	4	5

Please complete the following statements. If you are not sure what to write, please leave the line blank.

47. This is one of my favourite

books: _____

48. This is one of my favourite

authors: _____

49. The titles of four books that I have read are:

a. _____

b. _____

c. _____

d. _____

50. I would get better at reading, if:

51. I would read more books in my free time, if:

ΑΥΤΟΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΠΡΟΩΘΗΣΗΣ ΦΙΛΑΝΑΓΝΩΣΙΑΣ

Σε κάθε σειρά, παρακαλούμε όπως υπογραμμίσετε το κείμενο που πλησιάζει περισσότερο στο να περιγράψει την κατάσταση στο σχολείο σας, όσον αφορά στην προώθηση της φιλαναγνωσίας.

Τομέας	Δεν έχει αναπτυχθεί ακόμα	Βρίσκεται σε αρχικό στάδιο	Σε ανεπτυγμένο στάδιο	Σε τελειοποιημένο στάδιο
Στρατηγική σε επίπεδο ολόκληρης σχολικής μονάδας	Δεν έχει αναπτυχθεί ακόμα στο σχολείο μας.	Η προώθηση της φιλαναγνωσίας αποτελεί θέμα συζήτησης κάποτε κατά τη διάρκεια συνεδριών προσωπικού ή κατά τη διάρκεια άλλης επικοινωνίας ανάμεσα στο προσωπικό.	Η προώθηση της φιλαναγνωσίας αποτελεί μέρος του Σχεδίου Βελτίωσης του σχολείου. Ένα μέλος του προσωπικού έχει αναλάβει συντονιστικό ρόλο και όλα τα μέλη του προσωπικού είναι ενήμερα για την έμφαση που δίνεται στην προώθηση της φιλαναγνωσίας.	Μια ομάδα από μέλη του προσωπικού ηγείται και συντονίζει την προώθηση της φιλαναγνωσίας. Έχει καθοριστεί πλάνο προώθησης της φιλαναγνωσίας. Η ανάγνωση για ευχαρίστηση κατέχει κεντρική θέση στην κουλτούρα, τις πολιτικές και τις πρακτικές του σχολείου.
Εμπλοκή του συνόλου των εκπαιδευτικών	Δεν έχει αναπτυχθεί ακόμα στο σχολείο μας.	Κάποια μέλη του προσωπικού προωθούν τη φιλαναγνωσία.	Όλα τα μέλη του προσωπικού προωθούν τη φιλαναγνωσία κατά τη διάρκεια διδακτικού χρόνου.	Όλα τα μέλη του προσωπικού προωθούν τη φιλαναγνωσία μέσα και έξω από την τάξη.
Ανάδειξη (visibility) αναγνωστικής κουλτούρας	Δεν έχει αναπτυχθεί ακόμα στο σχολείο μας.	Αναρτάται κάποιο υλικό σχετικό με τη φιλαναγνωσία στους διαδρόμους, τάξεις και χώρους υποδοχής .	Αναρτάται κάποιο υλικό σχετικό με τη φιλαναγνωσία στους διαδρόμους, τάξεις και χώρους υποδοχής , ενώ υλικό που προωθεί τη φιλαναγνωσία διανέμεται σε	Στους διαδρόμους, τάξεις και χώρους υποδοχής αναρτάται υλικό σχετικό με όλες τις πτυχές της ανάγνωσης, περιλαμβανομένων και εισηγήσεων από τα ίδια τα παιδιά. Το σχολείο δημοσιεύει υλικό (ιστοσελίδα,

			γονείς και μαθητές. Στις συγκεντρώσεις αφιερώνεται κάποιος χρόνος και στη φιλιαναγνωσία.	ενημερωτικό δελτίο, κτλ) το οποίο δίνει έμφαση σε όλους τους τύπους ανάγνωσης. Στις συγκεντρώσεις αφιερώνεται σημαντικός χρόνος στη φιλιαναγνωσία.
Αναγνωστικές προτάσεις από μαθητή σε μαθητή	Δεν έχει αναπτυχθεί ακόμα στο σχολείο μας.	Σε κάποιο βαθμό γίνονται αναγνωστικές προτάσεις (κείμενα που αξίζει να τα διαβάσει κανείς) από μαθητές σε άλλους μαθητές.	Στις περισσότερες τάξεις έχει καθιερωθεί ένα σύστημα επικοινωνίας για αναγνωστικές προτάσεις από μαθητές προς μαθητές.	Αναγνωστικές προτάσεις από μαθητή προς μαθητή και αλληλεπίδραση ανάμεσα σε παιδιά-αναγνώστες λαμβάνουν χώρα με πολλαπλούς, δημιουργικούς και αποτελεσματικούς τρόπους σε όλο ο εύρος της σχολικής κοινότητας.
Τεχνολογία	Δεν έχει αναπτυχθεί ακόμα στο σχολείο μας.	Παιδιά και προσωπικό χρησιμοποιούν τις ΤΠΕ για να παρουσιάσουν βιβλία και για άλλες παρόμοιου τύπου δραστηριότητες.	Παιδιά και προσωπικό αξιοποιούν πολυμέσα για να προωθήσουν την ανάγνωση για ευχαρίστηση σε όλο το σχολείο. Διαβάζουν επίσης και κάποια ψηφιακά κείμενα.	Η σχολική κοινότητα αξιοποιεί σύστημα που στηρίζεται στις ΤΠΕ, για μετάδοση αναγνωστικών προτάσεων από μαθητή προς μαθητή και αλληλεπίδραση ανάμεσα σε παιδιά-αναγνώστες. Η ανάγνωση ψηφιακών κειμένων και η προώθηση της φιλιαναγνωσίας μέσω των ΤΠΕ είναι δραστηριότητες που γίνονται συχνά στο σχολείο.
Δράσεις για τη φιλιαναγνωσία	Δεν έχει αναπτυχθεί ακόμα στο σχολείο μας.	Κατά τη διάρκεια σχολικών εκδηλώσεων και συγκεντρώσεων, προωθείται και η φιλιαναγνωσία.	Διάφορες δράσεις για τη φιλιαναγνωσία οργανώνονται κάθε χρόνο, σε συνδυασμό και με την Παγκόσμια Μέρα Βιβλίου ή άλλες παρόμοιες ευκαιρίες.	Διάφορες δράσεις για τη φιλιαναγνωσία λαμβάνουν χώρα κάθε μήνα, ενώ μια βδομάδα το χρόνο αφιερώνεται εξολοκλήρου στο βιβλίο και το διάβασμα («Εβδομάδα Βιβλίου», «Βδομάδα Ανάγνωσης» κτλ).
Κεντρική Βιβλιοθήκη προσβάσιμη &	Δεν έχει αναπτυχθεί ακόμα στο σχολείο μας.	Η κεντρική βιβλιοθήκη είναι φιλόξενη και μπορεί εύκολα κάποιος να βρει αυτό	Ξεκάθαρη σήμανση και ενδιαφέρουσες γωνιές, πινακίδες και βιτρίνες ενθαρρύνουν τη χρήση της βιβλιοθήκης και	Όλα τα προηγούμενα ισχύουν. Επιπρόσθετα, η κεντρική βιβλιοθήκη θυμίζει καλό παιδικό βιβλιοπωλείο, ενώ στο σχολείο εργοδοτείται βιβλιοθηκονόμος. Η κεντρική βιβλιοθήκη

«προκλητική»		που ψάχνει.	προωθούν την ανάγνωση υλικού που σχετίζεται και με το αναλυτικό πρόγραμμα. Η βιβλιοθήκη είναι ανοικτή καθόλη τη διάρκεια της σχολικής μέρας.	λειτουργεί και σε κάποιες απογευματινές ώρες.
Υλικό στην κεντρική βιβλιοθήκη	Δεν έχει αναπτυχθεί ακόμα στο σχολείο μας.	Η κεντρική βιβλιοθήκη διαθέτει λογοτεχνικά και μη λογοτεχνικά βιβλία.	Η κεντρική βιβλιοθήκη διαθέτει ένα ευρύ φάσμα τίτλων (λογοτεχνικών και μη λογοτεχνικών).	Επιπρόσθετα, η βιβλιοθήκη διαθέτει και άλλα είδη αναγνωστικού υλικού, όπως περιοδικά, εφημερίδες, κόμικς, κ.ά. Περιλαμβάνει τμήμα για ενήλικες και για μέλη των οικογενειών των μαθητών που είναι αναπτυσσόμενοι αναγνώστες.
Βιβλιοθήκες των τάξεων	Δεν έχει αναπτυχθεί ακόμα στο σχολείο μας.	Οι τάξεις διαθέτουν γωνιές βιβλιοθήκης.	Οι τάξεις διαθέτουν γωνιές βιβλιοθήκης οι οποίες είναι καλά εξοπλισμένες.	Οι τάξεις διαθέτουν γωνιές βιβλιοθήκης οι οποίες είναι καλά εξοπλισμένες, φιλόξενες και ενημερωμένες. Περιλαμβάνουν και έντυπα που έχουν εκδοθεί από τα ίδια τα παιδιά.
Συμμετοχή μαθητών	Δεν έχει αναπτυχθεί ακόμα στο σχολείο μας.	Οι μαθήτριες/μαθητές έχουν κάποιο λόγο στην επιλογή του αναγνωστικού υλικού που αγοράζει το σχολείο.	Οι μαθήτριες/μαθητές έχουν κάποιο λόγο στην επιλογή του αναγνωστικού υλικού που αγοράζει το σχολείο. Τα βιβλία που έχουν διαλέξει τα ίδια τα παιδιά ξεχωρίζουν από τα υπόλοιπα με κάποιο τρόπο.	Η ανάμειξη των μαθητών στην επιλογή του αναγνωστικού υλικού είναι συστηματική και συστημική. Τα παιδιά παίρνουν πρωτοβουλίες και διοργανώνουν δράσεις φιλιαναγνωσίας, όπως αναγνωστικές λέσχες. Λειτουργούν ζευγάρια συνανάγνωσης (buddying systems).
Συμμετοχή οργανισμών και προσώπων από την	Δεν έχει αναπτυχθεί ακόμα στο σχολείο μας.	Κάποιοι οργανισμοί και μέλη της ευρύτερης κοινότητας υποστηρίζουν τη	Το σχολείο συνεργάζεται με μέλη της κοινότητας και οργανισμούς, στο πλαίσιο προγραμμάτων που προωθούν τη φιλιαναγνωσία.	Μέλη της κοινότητας και οργανισμοί συμμετέχουν ή και συντονίζουν σε σταθερή βάση κοινές δράσεις και προγράμματα φιλιαναγνωσίας, μέσα και έξω από το σχολείο.

κοινότητα		φιλιαναγνωσία στο σχολείο (π.χ. μέσα από προγράμματα εθελοντών αναγνωστών).		
Αγόρια	Δεν έχει αναπτυχθεί ακόμα στο σχολείο μας.	Το σχολείο προωθεί αναγνωστικό υλικό που απευθύνεται σε αγόρια.	Λειτουργούν ειδικές λέσχες ανάγνωσης για αγόρια. Τουλάχιστο μία φορά ανά τρίμηνο, διοργανώνονται δράσεις που καλύπτουν τα αναγνωστικά ενδιαφέροντα των αγοριών.	Το σχολείο εφαρμόζει πλάνο προώθησης της φιλιαναγνωσίας που εμπλέκει τα αγόρια και τους φέρνει σε επαφή με θετικά αντρικά πρότυπα, λαμβάνοντας υπόψη τις ανάγκες και τα ενδιαφέροντά τους. Σχετικές δράσεις λαμβάνουν χώρα περίπου μια φορά το μήνα.
Μαθητές και οικογένειες από ποικίλους πολιτισμούς και υπόβαθρα	Δεν έχει αναπτυχθεί ακόμα στο σχολείο μας.	Τα παιδιά μπορούν να δανειστούν αναγνωστικό υλικό που είναι δίγλωσσο ή/και σχετίζεται με το πολιτισμικό τους υπόβαθρο.	Τα προηγούμενα ισχύουν. Επιπρόσθετα, το πλάνο και οι δράσεις φιλιαναγνωσίας λαμβάνει υπόψη το πολυπολιτισμικό και κοινωνικό υπόβαθρο των παιδιών και τις ανάγκες τους.	Τα προηγούμενα ισχύουν. Επιπρόσθετα, οικογένειες και μαθητές από ποικίλα πολιτισμικά και κοινωνικά υπόβαθρα συμμετέχουν ενεργά στην οργάνωση δράσεων προώθησης της φιλιαναγνωσίας.
Επικοινωνία με οικογένειες	Δεν έχει αναπτυχθεί ακόμα στο σχολείο μας.	Το σχολείο ενημερώνει όλους τους γονείς/κηδεμόνες για τη σημασία της προώθησης της φιλιαναγνωσίας. Το σχολείο τους υποστηρίζει με σχετικό υλικό, καταλόγους	Τα προηγούμενα ισχύουν. Επιπρόσθετα, οι μέθοδοι επικοινωνίας προσαρμόζονται στις διαφορετικές ομάδες γονιών/κηδεμόνων. Κάποιοι γονείς συμμετέχουν ενεργά στη διοργάνωση σχετικών δράσεων.	Τα προηγούμενα ισχύουν. Επιπρόσθετα, το σχολείο προσφέρει στους γονείς επιμορφωτικές συναντήσεις, οι οποίες τους στηρίζουν στην επιλογή και ανάγνωση βιβλίων για τα παιδιά τους. Στο σχεδιασμό, λαμβάνεται τακτικά υπόψη η ανατροφοδότηση που δίνεται από τους ίδιους τους γονείς.

		βιβλίων και συμβουλές/εισηγήσεις.		
Δράσεις φιλαναγνωσίας για τις οικογένειες	Δεν έχει αναπτυχθεί ακόμα στο σχολείο μας.	Οι οικογένειες των παιδιών προσκαλούνται σε κάποιες από τις δράσεις φιλαναγνωσίας.	Δράσεις φιλαναγνωσίας για όλη την οικογένεια λαμβάνουν χώρα συχνά. Γονείς/κηδεμόνες συμμετέχουν στον σχεδιασμό.	Δράσεις φιλαναγνωσίας για όλη την οικογένεια λαμβάνουν χώρα τουλάχιστο μία φορά τον μήνα και καλύπτουν διαφορετικές ομάδες (π.χ. πατέρες, παππούδες οικογένειες όπου τα Ελληνικά δεν είναι η πρώτη γλώσσα).

Οδηγός ατομικής - ομαδικής συνέντευξης των εκπαιδευτικών

<i>Εκπαιδευτικός / εκπαιδευτικοί</i>		<i>Συνεντευκτής</i>	
<i>Ηλικία μαθητών</i>		<i>Ημερομηνία</i>	
ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ			
<p>Ποιες ήταν οι σκέψεις σας όταν προσκληθήκατε να συμμετάσχετε στην εκπαιδευτική παρέμβαση;</p> <p>Τι εμπειρίες αποκομίσατε;</p> <p>Ποιές προκλήσεις αντιμετωπίσατε;</p> <p>Τι έχετε να προτείνετε σε σχολεία που υλοποιούν προγράμματα φιλιαναγνωσίας;</p> <p>Τι βελτιώσεις έχετε να προτείνετε;</p>			
ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΕΙΣ			
<p>Ποιες ήταν οι σκέψεις σας όταν πληροφορηθήκατε ότι στα πλαίσια του προγράμματος θα πρέπει να παρακολουθήσετε μια σειρά επιμορφώσεων;</p> <p>Τι πληροφορίες συλλέξατε για το σχολείο σας από την εφαρμογή του εργαλείου αυτό-αξιολόγησης κατά την αρχική εφαρμογή του;</p> <p>Τι μάθατε για τα πρόγραμμα προώθησης της φιλιαναγνωσίας;</p> <p>Τι ανακαλύψατε για τις αναγνωστικές συνήθειες των μαθητών του σχολείου; Ποιο από τα ευρήματα σας εντυπωσίασε περισσότερο; Μπορείτε να δώσετε ένα παράδειγμα;</p> <p>Τι πήγε καλά στις επιμορφώσεις;</p> <p>Δημιουργήθηκαν προβλήματα;</p> <p>Ποιες ενέργειες πρέπει να γίνουν ώστε να βελτιωθούν οι επιμορφώσεις για μελλοντική υλοποίησή τους;</p>			
Πρόγραμμα προώθησης φιλιαναγνωσίας			
<p>Πώς σχεδιάστηκε το πρόγραμμα φιλιαναγνωσίας; Έχετε εμπλακεί στην ανάπτυξή του; πώς το κρίνετε; Τι θα είχατε αλλάξει;</p> <p>Πώς θα αξιολογούσατε την υλοποίηση του προγράμματος; Ποιοι στόχοι επετεύχθησαν και σε τί βαθμό; Θα αλλάζατε κάτι;</p>			

Είχε το πρόγραμμα φιλιαναγνωσίας επίδραση στην αναγνωστική κουλτούρα του σχολείου; Επηρέασε και πώς τις διδακτικές σας πρακτικές; Πώς επηρέασε τους μαθητές; Παραδείγματα.

Η εφαρμογή του προγράμματος φιλιαναγνωσίας, είχε επίδραση στους παρακάτω τομείς: Πώς;

- Αναγνωστική κινητοποίηση των μαθητών
- Αναγνωστικές συνήθειες των μαθητών
- Εκπαιδευτικοί, γονείς και άλλοι ενδιαφερόμενοι ως αναγνωστικά πρότυπα
- Ευκαιρίες ελεύθερης επιλογής βιβλίων
- Συμμετοχή των μαθητών σε παιγνιώδεις και βιωματικές δραστηριότητες.
- Ενίσχυση της αυτοπεποίθησης των μαθητών και των αναγνωστικών τους δεξιοτήτων
- Ανάπτυξη συνεργασίας και ομαδικότητας.

Υλοποίηση των δραστηριοτήτων

Ποιες δραστηριότητες σας φάνηκαν πιο ενδιαφέρουσες και γιατί;
Κατά τη γνώμη σας, οι μαθητές απόλαυσαν τις δραστηριότητες; Ποιες τους άρεσαν περισσότερο;

Χρειάστηκε να κάνετε κάποια αλλαγή στις προτεινόμενες δραστηριότητες και γιατί;

Ποιες δραστηριότητες σας φάνηκαν πιο επιτυχημένες σε τομείς όπως:

- Δημιουργία κοινοτήτων
- Μετατροπή των μαθητών σε κριτικούς αναγνώστες
- Αξιοποίηση της τεχνολογίας
- Εμπλοκή των γονέων
- Δραστηριότητες για αγόρια
- Προώθηση της διαπολιτισμικότητας
- Εμπλοκή απρόθυμων αναγνωστών

Αξιολόγηση επιμόρφωσης εκπαιδευτικών για το πρόγραμμα φιλαναγνωσίας

Παρακαλώ επιλέξτε στην κλίμακα ό,τι περιγράφει τη γνώμη σας.

Πρώτη επιμόρφωση

Η επιμόρφωση ήταν..

1 2 3 4 5

Όχι πολύ βοηθητική Πολύ βοηθητική

Δεύτερη επιμόρφωση

Η επιμόρφωση ήταν..

1 2 3 4 5

Όχι πολύ βοηθητική Πολύ βοηθητική

Τρίτη επιμόρφωση

Η επιμόρφωση ήταν..

1 2 3 4 5

Όχι πολύ βοηθητική Πολύ βοηθητική

Οι δραστηριότητες που αναπτύχθηκαν στο πρόγραμμα φιλαναγνωσίας είναι..

1 2 3 4 5

Παρόμοιες με άλλες Πρωτότυπες και καινοτομικές

Οι μέθοδοι που προτείνονται στο πρόγραμμα φιλαναγνωσίας είναι..

1 2 3 4 5

Μη ρεαλιστικές Ρεαλιστικές

Οι επιμορφώσεις βοήθησαν τους εκπαιδευτικούς να δημιουργήσουν ένα πρόγραμμα προώθησης της ανάγνωσης.

1 2 3 4 5

Όχι ιδιαίτερα Αρκετά

B. Συνοπτικός πίνακας δραστηριοτήτων

#	Στόχος	Προτεινόμενη δραστηριότητα	Χρονικό διάστημα Υλοποίησης	Υλικά	Κριτήρια επιτυχίας	Υπεύθυνος για την υλοποίηση	Ολοκλήρωση δραστηριότητας
1.	Η εμπλοκή των παιδιών με τη χρήση της βιβλιοθήκης, ώστε να αναπτύξουν θετικές συνήθειες και στάσεις.	Δημιουργία αφίσας για την βιβλιοθήκη: Ομαδική εργασία μαθητών.	Φθινόπωρο 2012	Τα παιδιά χρησιμοποιούν χαρτιά και μαρκαδόρους. Στη συνέχεια πλαστικοποιούν τις αφίσες.	Δημιουργία πολύχρωμων αφισών – κάλεσμα για την εβδομαδιαία λειτουργία της βιβλιοθήκης.	Όλοι οι εκπαιδευτικοί του σχολείου.	Νοέμβριος 2012
2.	Εμπλοκή των παιδιών στην ανάδειξη της αναγνωστικής κουλτούρας και η αλληλεπίδραση στα πλαίσια μιας αναγνωστικής κοινότητας.	Το βιβλιόδεντρο: υλοποίηση σε εβδομαδιαία βάση.	Χειμερινό και εαρινό τρίμηνο 2013	Υλικά ζωγραφικής και φωτοαντίγραφα των εξώφυλλων των βιβλίων.	Το δέντρο γεμίζει με φύλλα – εξώφυλλα βιβλίων.	Η δασκάλα που είναι υπεύθυνη για τη βιβλιοθήκη.	Ιούνιος 2013
3.	Αλληλεπίδραση παιδιών στα πλαίσια αναγνωστικών κοινοτήτων, διασκέδασης, επικοινωνίας και συζήτησης για	Γιορτή παιδικού βιβλίου.	Απρίλιος 2013 (Παγκόσμια μέρα Παιδικού Βιβλίου)	Βιβλία, υλικά ζωγραφικής, λίστα επιθυμιών, παρουσίαση της παιδικής ψηφιακής βιβλιοθήκης.	Τα παιδιά βιώνουν με διασκεδαστικό τρόπο την χαρά της ανάγνωσης βιβλίων.	Όλοι οι εκπαιδευτικοί του σχολείου.	Απρίλιος 2013

	θέματα φιλιαναγνωσίας.						
4.	Εμβάθυνση των μαθητών σε ένα συγκεκριμένο λογοτεχνικό έργο και συγγραφέα.	Συνάντηση με ένα συγγραφέα.	Χειμερινό και εαρινό τρίμηνο 2013	Βιβλία του συγγραφέα, χαρτόνια και υλικά ζωγραφικής.	Ενθάρρυνση για ανάγνωση μέσα από αυθεντικές δραστηριότητες.	Εκπαιδευτικοί και μαθητές της 5 ^{ης} και 6 ^{ης} τάξης.	Φεβρουάριος 2013
5.	Εμπλοκή απρόθυμων κυρίως μαθητών στην ανάγνωση βιβλίων.	Διαβάζοντας μεγάλωφωνα.	Χειμερινό, εαρινό και καλοκαιρινό τρίμηνο 2012-2013	Διαθεματική χρήση μιας ιστορίας.	Τα παιδιά αναπτύσσουν αναγνωστική κουλτούρα, σε ατομικό και κοινωνικό επίπεδο.	Ομάδα ανάγνωσης	Ιούνιος 2013
6.	Δημιουργική απασχόληση των παιδιών και εξοικείωση με ένα αγαπημένο είδος.	Η μανία των κόμικς	Χειμερινό, εαρινό και καλοκαιρινό τρίμηνο 2012-2013	Φωτοτυπημένα αντίγραφα των κόμικς, είτε χωρίς κείμενο, είτε χωρίς εικόνα, χαρτόνια, ψαλίδια, υλικά ζωγραφικής.	Τα παιδιά ενισχύουν τις αναγνωστικές του συνήθειες, μέσα από τη δημιουργία νέων ιστοριών σε μορφή κόμικς.	Εκπαιδευτικός της 4 ^{ης} τάξης.	Ιούνιος 2013
7.	Αλληλεπίδραση εντός των κοινοτήτων ανάγνωσης, συζήτηση σχετικά με βιβλία και άλλα θέματα φιλιαναγνωσίας.	Τα βιβλία που μας άρεσαν και κουίζ.	Χειμερινό, εαρινό και καλοκαιρινό τρίμηνο 2012-2013	Ο εκπαιδευτικός της κάθε τάξης φωτοτυπεί τις αγαπημένες παραγράφους των παιδιών και τις αναρτά στον διάδρομο του	Τα παιδιά διαφημίζουν τα αγαπημένα τους βιβλία και δημιουργούν κουίζ για τους συμμαθητές τους.	Εκπαιδευτικοί του σχολείου	Ιούνιος 2013

				σχολείου.			
8.	Καταγραφή βασικών πληροφοριών για τα βιβλία.	Ο τοίχος με τα βιβλία / Αναφορές βιβλίων	Χειμερινό, εαρινό και καλοκαιρινό τρίμηνο 2012-2013	Φόρμα αναφοράς βιβλίων.	Δημιουργία μιας τοιχογραφίας με τα βιβλία που διαβάζουν τα παιδιά όλο το χρόνο.	Όλοι οι εκπαιδευτικοί του σχολείου.	Ιούνιος 2013

Γ. Φωτογραφικό υλικό

Εικόνα 1. Το μαργαριτο-παπαρούνη λιβάδι

Εικόνα 2. Γιορτή του βιβλίου

Εικόνα 3. Γιορτή του βιβλίου

Εικόνα 4. Δημιουργώντας κόμικς

Εικόνα 5. Δημιουργώντας κόμικς

Εικόνα 6. Τα βιβλία που μας άρεσαν με κουίζ

Εικόνα 7. Γιορτή βιβλίου

Εικόνα 8. Αφίσα - κάλεσμα για τη βιβλιοθήκη

Εικόνα 9. Αφίσα - κάλεσμα για τη λειτουργία της βιβλιοθήκης

Εικόνα 10. Το βιβλιόδεντρο

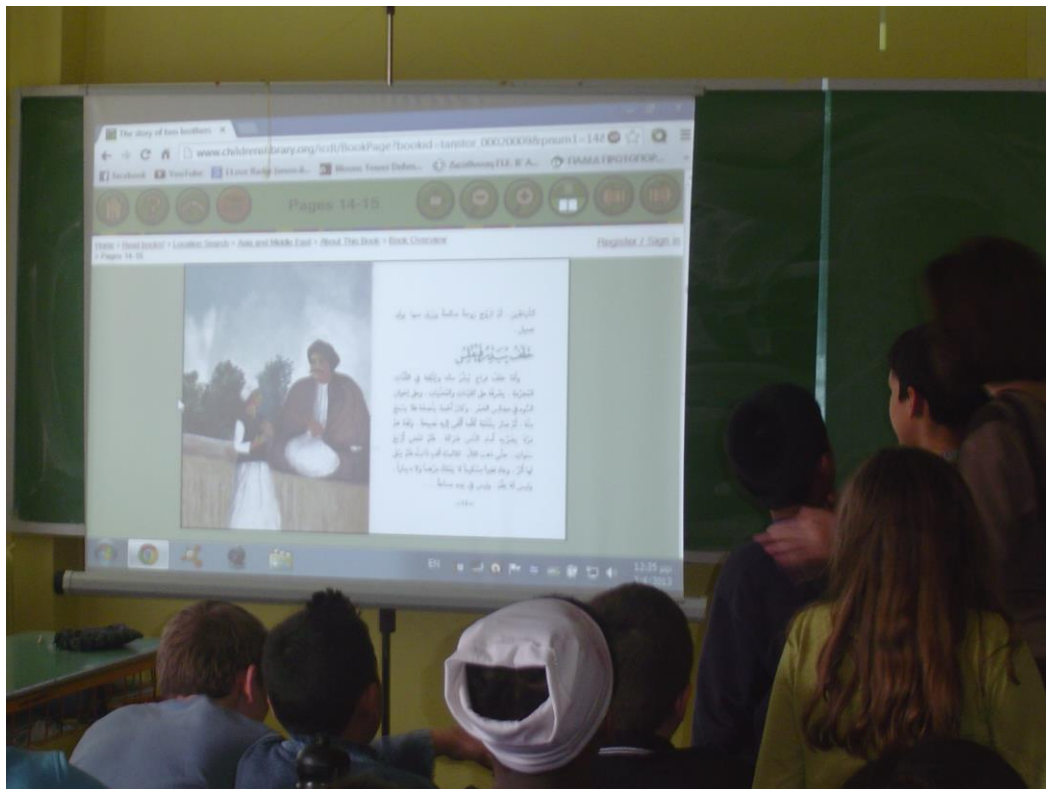
Εικόνα 11. Λύσε το κουίζ

Εικόνα 12. Λύσε το κουίζ

Εικόνα 13. Ο τοίχος των βιβλίων

Εικόνα 14. Προβολή της ιστοσελίδας ICDL

Εικόνα 15. Γιορτή του βιβλίου